

Sibylle

Gerard Walschap

bron

Gerard Walschap, *Sibylle*. Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam 1938

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/wals004siby01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Quand on a du Dieu sous la peau...
JULES LAFORGUE.

I

Haren naam was Sibylle bij haar geboorte natuurlijk zonder eenige bijbedoeling gegeven. Niemand vermoedde of wenschte dat zij op een of andere manier met het raadsel zou te doen hebben. Hij was voorgesteld door de meter, een tante, getrouwd met den parijschen consul van een kleinen zuid-amerikaanschen staat. Waar die hem vandaan gehaald had, of zij hem te Parijs, of als zuid-amerikaansche herinnering van haren echtgenoot gehoord had, weet men niet. Mevrouw de Lansere aanvaardde hem dadelijk omdat hij nog ongewoner klonk dan Palmire, het exotiekste dat zij tijdens de verwachting had kunnen bedenken en waartegen zij dan nog had, dat het in haar jeugd de naam geweest was van een dikke, waalsche kasteelmeid.

Meester de Lansere vond hem uitstekend, omdat hij hem vaag herinnerde aan de oudheid, waaraan juist wist hij niet, maar hij klonk hem in elk geval zeer cultureel. Als onderwijzer zag hij geweldig op tegen klassieke studies, die hij niet gedaan had. Het kwam hem voor dat alleen families met klassieke vorming op het idee konden komen hun kind Sibylle te noemen.

Germaansche namen als Wilfried, Siegfried, Herman, en zoo, die bij gestudeerde Vlamingen de voorkeur vonden, afficheerden een flamingantisme, waarover hij zweeg ter wille van zijn

zonen, die alle drie hun humaniora deden en flaminganten aan 't worden waren. Maar in zijn hart verfoeide en wantrouwde hij het. Hij ging er niet scherp tegen in uit voorzichtigheid, want de beweging groeide, maar zijn pensionaat stond sedert jaren en jaren bekend als de school, waar de kinderen van den omtrek vlugst en best Fransch leerden. Het deelde geen diplooms uit, die op officieele betrekkingen lieten aanspraak maken, maar op den tijd dat men er de lessen volgde, leerde men nergens anders zoo goed Fransch. Dat was de trots van meester de Lansere, die deze eer van zijn gesticht zoo hoog mogelijk opvoerde, uit principie nooit een onderwijzer aanwierf die vlaamsch kon spreken en nooit een recreatie liet voorbijgaan zonder persoonlijk te surveilleeren.

Hij wandelde dan alleen, met de handen op den rug, tusschen de spelende kinderen en wilde geen gezelschap van een onderwijzer, om des te aandachtiger bij zijn taak te zijn. Voor één enkel woordje vlaamsch strafte hij en waar hij een fout hoorde, hetzij ch als sj uitgesproken, hetzij een grammaticale, stoorde hij het levendigste spel. De makkers met den schuldige aan 't spelen, kwamen vanzelf aangelopen en door hen omringd verbeterde monsieur le directeur de fout. Niet zoo maar terloops, doch met al den uitleg. En de ch liet hij in koor vijf tot tienmaal uitspreken, tot de laatste het ook goed deed.

Als directeur gaf hij zelf geen les meer, maar surveilleerde elken voor- en namiddag de klassen. Gewoonlijk bleef hij vijf minuutjes achter de laatste bank staan, waarna hij verdween, op de teenen tredend. In de les mengde hij zich enkel ter wille van het Fransch of van de beleefdheid. Regelmatig had hij een paar buitenlandsche leerlingen, duitsche of engelsche, jongens of meisjes, nooit meer dan drie. Het waren grooteren van zeventien, achttien jaar en ouder, die natuurlijk de gewone lessen niet volgden en uitsluitend kwamen om Fransch te leeren, niet als pensionnaires die op de slaapzaal sliepen en speelden op de speelplaats, maar als kostgangers, die bij hem aan tafel zaten, gelogeerd in kamers zooals de zijne en die van zijn kinderen. Hun gaf hij speciale lessen volgens een eigen systeem waarop hij fier was, maar dat er vooral in bestond vanaf den eersten dag niets dan Fransch met hen te spreken en geen andere taal van hen te verstaan.

Van het flamingantisme verwachtte meester de Lansere, maar hij sprak het nooit uit, niets goeds. Er zou van langsom minder Fransch geleerd worden in Vlaanderen en dat moest mettertijd de ondergang worden van het pensionaat, dat hij had gemaakt wat het was. Regelmatig had hij bijgebouwd en bouwde nog bij. Zijn vader, niet eens onderwijzer, maar koster, wiens vrouw een ellegoedwinkeltje

hield, was begonnen met een lokaaltje waar de kinderen van de pas gestichte parochie konden komen leren lezen en schrijven als ze een cent meebrachten. Nadien was er een gemeenteschool gekomen en de ijverige man, die zelf niet veel Fransch kende, had zijn abc-lokaaltje in Fransche school veranderd, waar hij groot en klein, al wat maar komen en betalen wilde, zoowel aspirant-briefdragers en veldwachters als kinderen, de tweede taal bijbracht. Daaruit was stilaan het pensionaat gegroeid. Hij werkte reeds met twee waalsche onderwijzers, toen meester de Lansere, zijn zoon, met het onderwijzersdiploom thuis kwam en dus een van de twee Walen kon afgedankt worden. De nieuwe parochie groeide aan de oude en het kosterlokaaltje op een gehucht werd een pensionaat in de hoofdstraat van een groot dorp met twee kerken, waarvan het nieuwste gedeelte het fraaiste was. Wie tot welstand gekomen was in de oudere helft, bouwde zijn renteniershuis in de nieuwe, zoodat onder den toenemenden druk van deze invloedrijken, steeds meer gesproken werd van het oud, onooglijk gemeentehuis te verkoopen en een nieuw, waardig gebouw op te trekken aan dezen kant. Vanwaar natuurlijk politieke strijd.

De opvoeding van meester de Lansere's drie zonen was streng. Als onderwijzer en directeur eischte hij dat zij een voorbeeld waren niet

alleen van goed gedrag en vlijt, maar zij moesten ook onvoorwaardelijk de eersten zijn van hun klas. Anderen dan hij zouden daarvoor toegelaten hebben dat men hunne foutjes wat minder beboette, maar dit was nu juist iets waaraan hij zijn eer verbond. Hij hield niet op met allen nadruk te eischen, dat hun werk eer gestrenger werd beoordeeld. Zij moesten de eersten zijn, maar het dubbel en dwars verdiend hebben. Daar zij niet zoo kop en schouders boven de anderen uitstaken, zonder nochtans middelmatig te zijn, moesten zij het halen door werkzaamheid en meester de Lansere deed ze werken zonder genade. Hun jeugd begon maar toen ze naar het klein seminarie mochten voor hun latijnsche studies, maar ze waren daar al zoo gedrild en nog onder den indruk van het gezag, dat hun tijdens de vacantie te wachten stond, dat ze met heel weinig jeugd tevreden waren. Ze bleven ook daar waardige wetenschapsmensen, gewend aan zelfbedwang en gehoorzaamheid en hielden instinctief de eer van hun huis op. De eerste jaren hadden ze een voorsprong op de anderen met het thuis geleerde, maar van jaar tot jaar werd hun taak zwaarder. Hun karakter ontwikkelde zich in de thuis gegeven plooi en met wilskracht, verbeterden vlijt, hielden ze stand op hun eerste plaats.

In die jaren stierf hun moeder, een eenvoudige vrouw, die zich altijd volkomen overbodig

om hun gezondheid bezorgd maakte, als ze tijdens de vakantie meer lazeren en leerden dan wandelden of speelden. Zij zou een tweede plaats verontschuldigd hebben en bij vader voor den zwakkeling gepleit. Nu was er geen pardon meer. Daarbij zagen zij vader veranderen. Hij leed onder het verlies, was verstrooid en zat dikwijls afgetrokken te dubben. Bij dat verdriet durfden zij tot geen enkelen prijs een nederlaag voegen en zij wisten dat, als iets den vereerden man nog kon opbeuren, het hunne triomfen zouden zijn. Het kwam er dan niet enkel meer op aan de eersten te zijn, maar de eersten met zooveel punten voorsprong dat hij opstond, hun den arm om de schouders legde en, groot en waardig staande in de woonkamer, waar de muren zijn geest ademden, zeide dat zij hem geen grooter genoeg konden doen en dat moeder... en dan hield hij op. Haar portret hing groot boven de piano.

Veertien jaar was de jongste van de drie, toen vader hertrouwde met eene dame, die zij anderhalve maand vóór het huwelijk voor het eerst zagen, namelijk bij hun thuiskomst na de prijsuitdeeling. Het trouwfeest was vastgesteld op 1 September, dan was er nog tijd voor een week huwelijksreis en den 15en werden de klassen heropend. Zij gevoelden geen antipathie tegen de nieuwe moeder, omdat zij in niets aan de hunne herinnerde en ook niets deed dat hun den

indruk gaf of zij de afgestorvene bij hen wilde vervangen. Hun moeder was ouder geweest dan vader, klein, eenvoudig en ze babbelde altijd zacht, lief, zorgzaam, een Martha die vlijtig en geduldig het praktische regelde in dit huis van wetenschap en cultuur, waar toch dagelijks min of meer honderd dertig monden driemaal moesten eten. En 's middags zaten nog een vijf-en-dertig half-internen mee aan. Ze was geliefd door al het personeel, onderwijzers en leerlingen hadden er ook een moeder aan en er was een klein zijdeurtje aan de keuken, waarlangs een meid elken avond door den donker haar weldaasje uitdroeg naar schamele armen, haar gesignaleerd door de geestelijkheid, den gemeentesecretaris of de leden van Vincentius a Paolo.

De nieuwe moeder was jonger dan vader, bijna zoo groot als hij, flink en fier, heelemaal een waardige echtgenoot voor hem. Zoo beschouwden de jongens haar ook. Als zijne gezellin. Omdat hij alleen was en het practisch werk nauw toezicht eischte. Er wordt verteld dat zij ook onderwijzeres geweest is, maar ontslag heeft genomen, volgens dezen moetens, volgens anderen wegens moeilijkheden met het schoolbestuur, volgens nog anderen omdat zij het niet noodig had. Zeker is dat het haar aan schitterende huwelijksaanzoeken nooit heeft ontbroken, want zonder zeer rijk te zijn was zij

welstellend en daarbij zeer schoon. Er wonen in den omtrek vele dokters van haar leeftijd, die naar hare hand hebben gedongen, ook advokaten, leeraars, rijke handelaars. Zij en hare zuster waren nooit zonder een handvol kandidaten. De zuster nam den uitheemschen consul, zij bleef ongevoelig voor allen, alsof datgene wat zij zich droomde op aarde door niemand te bieden was.

Meester de Lansere vroeg en had haar. Niemand kan van hem veronderstellen dat hij zich gek verliefd zou hebben aangesteld. Dat had hij jaren geleden als piepjong onderwijzer nog niet gedaan. Hij heeft dus plechtig en hoffelijk zijn aanzoek gedaan, op een wijze die een positief antwoord vergde en bereid om bij een eerste weigering zich even hoffelijk en correct terug te trekken. Nadat zoovelen, die van hun afgewezen voorgangers wisten, steeds gepassioneerder voor haar op hun knieën waren gevallen, met oogen rood van begeerte, had meester de Lansere's sereniteit indruk op haar gemaakt. Hij was wel veel ouder, maar nog frisch, een decoratieve figuur en wat een Fransch sprak hij! Bovendien zijn er vele dokters, advokaten, leeraars, handelaars, doch in den heelen omtrek is er maar één directeur van een pensioonaat, dat dan nog zoo uitstekend befaamd is. Aan de drie jongens van haren uitverkorene had zij eigenlijk nooit gedacht. Het was geenszins haar

ideaal hunne moeder te vervangen, doch eenvoudig voor de wereld zijne vrouw te zijn en zich bij plechtige gelegenheden naast hem te vertoonen.

Reeds het eerste jaar werd Sibylle geboren en zonder een pijnlijk voorval, dat zich voordeed toen het kind drie jaar oud was, zou hare opvoeding veel minder streng geweest zijn dan die van hare halfbroers, want meester de Lansere voelde eene gansch bijzondere verteederling voor haar, omdat zij een meisje was en met den ouderdom slinkt de gestrengheid der vaders en kentert naar het milder en wijzer grootvaderschap.

Niet dat de meester aan levenskracht inboette. Nauwelijks getrouwd begon hij weer bij te bouwen, wat hij sedert den dood van zijn eerste vrouw niet meer had gedaan. Hij bouwde zelfs niet meer met een aannemer alleen, wien hij altijd een eigenhandige schets op teekenpapier van zijn leerlingen had voorgelegd, maar ontbood er een architect bij, geen nieuwlichter, maar een uitstekend vakman. Stijl hadden de geleidelijk ontstane gebouwtjes niet, maar doordat ze alle door den meester zelf ontworpen waren, die veel hield van gothiek, waren de onderste vensters allemaal in spitsboog, de bovenste gewoon, maar per rijen van twee bekroond door een spitsboogfiguur, die op halvesteendiepte uitstak op den muur. De architect

behiel die motieven, maar verwerkte ze met meer smaak, door o.a. op de breedte van twee spitsboogvensters met ruim een meter tusschenmuur, er drie dicht naast elkaar te plaatsen. Dat gaf karakter aan zijn bouw, meer licht van binnen en het detoneerde toch niet. De vensters van de slaapzalen, die houten gothische kapelletjes vormden in het dak, verbeterde hij eenvoudig door ze naar voren te brengen en de omlijsting in steen op te trekken. Het gebouw toonde grooter en de architect zeide: 'Nu zijn die duivenkijkers weg.'

Dat woord en de manier waarop hij het uitsprak, de energieke van zenuwachtige mensen, die beter werken dan spreken, maakte geweldigen indruk op mevrouw de Lansere. De oudere gebouwen mishaagden haar nu diep en de gedachte dat de leerlingen op een duiventil sliepen, was haar, zeide zij, ondraaglijk. Meester de Lansere was ook opgezet met het werk van den architect en bood dus niet veel tegenstand toen zijne vrouw er op aandrang, dat de benedenvensters allemaal werden uitgekapt en vervangen door de driegroepen van den architect, maar eerst en vooral moesten de duivenkijkers verdwijnen. Zij wilde ook de daken allemaal even hoog laten maken en was daar eerst niet van af te brengen. Meester de Lansere raadpleegde den architect daarover, want hij was te voornaam en ontzag zijn mooie,

fiere vrouw te liefderijk, om haar vlakaf te zeggen dat hij die enorme kosten nooit zou doen. Zonder haar te sparen, want complimenten maakte hij niet, verklaarde de architect dat dit een groote en totaal overbodige uitgave zou zijn. Het complex zou absoluut niets schooner worden. 'Ge krijgt dan één grooten kemel en nu hebt ge wat speling in het dak, wat afwisseling.' Daarbij legde zij zich onmiddellijk neer en prees zelfs zijn fijnen smaak. Meester de Lansere prees zijn onbaatzuchtigheid, want hij verzaakte daardoor aan heel wat werk. De architect knorde even.

Er kon natuurlijk geen spraak van zijn al de vensters tegelijk uit te slaan of al de slaapzalen open te leggen. De architect raadde af, alles ineens tijdens een groote vacantie af te werken, met het risico dat tegen de heropening der klassen alles bijna, niets heelemaal klaar zou zijn, zoodat al de stellingen zouden moeten blijven staan. Hij had nu zijn ondervinding opgedaan met den dorpsaannemer, die wel secuur werkte, maar zooals al zijn collega's, beloofde wat men wilde, doch practisch zijn gewone doen volgde en het met den tijd niet nauw nam. Hij vond het beter, door twee drie geoefende werklieden alles stuksgewijze te laten afwerken, klas voor, klas na, en een slaapzaalvenster langs binnen af te sluiten en rustig te metsen, om slechts met het volgende te

beginnen als het vorige geheel klaar was. Daardoor zouden zij geruimen tijd met werkvolk geplaagd zitten en van hemzelf zou het vier bezoeken vergen tegen anders een, maar ten slotte kon het pensionaatleven niet gestoord worden door een enkel leegstaand lokaal en een groote verandering zou zonder veel leed worden verricht.

II

Niemand, zeker meester de Lansere niet, had er ooit den architect voor aangezien dat hij een vrouw ook maar zou aankijken, verondersteld dat er eene daarvan kon gediend zijn, want hij was leelijk van magerte en had het ivoren strak vel van kankerlijders. Hij was ongetrouwd gebleven uit schuchterheid en doordat hij niets kende dan zijn werk. Maar nu kwam hij in aanraking met eene mevrouw de Lansere, die ondervonden had dat het huwelijk ook nog iets anders is dan een voornaam en decoratief paar vormen. Laat waren hare zinnen ontwaakt en laat ontwaken zinnen niet minder brandend.

Zonder zich te ontstellen over den bedaagderen leeftijd van den meester, wiens zachtere drang eerder een passender initiatie verschaft, dan de jonge woestheden die vroeger instinctmatigen afkeer bij haar wekten, zag zij toch in den architect, met zijn bruuske gebaren en zijn knaksch onvormelijk spreken, den mannelijken man. Het was een vergissing, maar dat juist voerde haar verder af. Indien hij dadelijk hare toegeneigdheid begrepen en benuttigd had, zou zij gauw verontwaardigd en koel hoogmoedig zijn geworden. Maar hij wist niet wat eene gelukkig getrouwde en vroeger als de koelheid zelf bekende dame in hem aantrekkelijks zou kunnen vinden. Loofde zij hem, dan gaf hij een

knor van onbehagen; boog ze over hem, met een hand op zijn schouder om zijn teekening te zien, dan verontschuldigde hij zich kortaf omdat hij haar in den weg zat en stond op.

Vele bewijzen moest zij hem geven. Soms werd zij moedeloos en verlangde naar de driesten, die destijds op nog geen schijn van teeken onttembaar zouden losgebroken zijn. Een vreeselijke angst, dat hare mooiste jaren voorbij waren, overviel haar dan weer en zij dacht dat hij niet reageerde omdat zij geen begeerten meer wekte. Andere gelegenheden dan den architect ten huize had zij niet, of zij zouden opspraak verwekken, nog eerst en vooral die met de onderwijzers, ondergeschikten. Ten slotte begreep hij, omhelsde haar met harde knoken, die haar pijn deden waar zij knelden, gaf haar een harden kus met zijn stoppelbaard. Het ging bliksemsnel en was als een aanranding, in vergelijking met de ronde gebaren van meester de Lansere. Zij hield dat voor mannelijkheid en toen hij onmiddellijk daarop kort verklaarde dat het nooit meer zou gebeuren, niet begreep hoe hij zoo iets had kunnen doen en het werk aan een jong architect zou geven, een braven jongen, een beginneling dien hij zoo wat in gang helpt, kreeg zij angst te verliezen al wat zulke omhelzing beloofde, nam hem in hare armen en zwoer hem nooit meer te zullen vrij geven. De roezige dwaasheid

gaf hem ook niet meer vrij en in de drukke laatste dagen van het derde trimester, terwijl meester de Lansere geheel ondergedompeld zat in het werk, vluchtten zij zonder iemand te verwittigen.

De meester had 's avonds aan onderwijzers en personeel kalm gevraagd of zij misschien mevrouw hadden zien uitgaan, toen het laat werd in groeiende onrust gezwegen en daarna een slapeloozen nacht doorgebracht. 's Morgens werd hij opgebeld door een angstig bevende stem, de moeder van den architect, die vroeg of haar zoon misschien nog daar was. Hij begreep nog niet, want zijn vermoeden scheen hem zoo ongelooflijk toe, dat hij er zich innerlijk tegenover zijn vrouw over schaamde. Hij doorzocht zelf onopvallend heel het pensionaat van zolders tot kelders en stelde in huis vast dat zij niets had meegenomen, nog geen kleed, nog geen valiesje. Dat deed hem nog voor een ramp vreezen, maar toch waarschuwde hij de politie niet. Enkele dagen later kwamen de jongens thuis, de oudste, Celest, met het besluit Capucien te worden, iets wat zelfs broers en vader van hem niet hadden verwacht, want als ooit iemand voor de orde der Jezuïeten in de wieg gelegd werd dan was hij het en Capucienen beschouwden zij als het tegenovergestelde van Jezuïeten. Zoozeer beheerschten de de Lansere's zich, dat zij in Celest nooit den diepen

drang naar warmte en malsche goedhartigheid hadden bemerkt, die hem juist de gemoedelijke Capucienen had doen verkiezen. In familie werd, ondanks een diepen eerbied voor den geestelijken stand in het algemeen, over Franciscanen, in het bijzonder over Capucienen, met licht misprijzen gesproken, als over regulieren, wel beminnelijk, maar te volksch van manieren en zeker niet geleerd genoeg. In boeken van een O.F.M. of O.C.M. hadden zij nooit volledig vertrouwen, terwijl de Jezuïeten, o die, zeiden ze, die hebben voor alles hun specialisten.

Celest verwachtte dus verbazing en de twee anderen, met hem, de gewone uiting van vaders fiere tevredenheid over hun uitslag. Dat alles bleef uit. De meester was verstrooid zooals in de kwaadste dagen na moeders dood. Daardoor merkten zij de afwezigheid van de nieuwe moeder op. Vader zeide dat zij voor een paar dagen vertrokken was naar hare zuster in Parijs. Wanneer ze terugkomt, ja, dat zal er een beetje van afhangen hoe het haar ginder aanstaat. Zij vroegen niet waarom zij op hun thuiskomst niet gewacht had. Wel hadden zij nooit iets onvriendelijks van haar ondervonden, maar nu zij bewezen had heelemaal niet ongeduldig of belangstellend op hen te wachten, vonden zij dat niet ongewoon en namen het niet kwalijk. Nog steeds hing moeders portret boven de piano en zij keken er naar.

Zekerheid kreeg meester de Lansere door dagelijks de moeder van den architect op te bellen. Tactvol verzweeg hij haar dat hijzelf zijne vrouw vermiste, daarbij in het dorp was er op sommige uren een telefonist die luisterde en als een vrouwestem hem een nummer vroeg, dierf antwoorden: ja zeker, lieveke, ik zal 't u cito geven. Den zevenden dag vernam hij waar de architect in Parijs verbleef, deze had het zoo juist laten weten en er bijgevoegd dat hij nog niet juist den dag van zijn terugkomst kon bepalen.

De architect zou zijn moeder niet in onrust gelaten hebben, indien hij geweten had dat zij bij hem was. Misschien zou hij er dan niet eens vandoor gegaan zijn of in elk geval zijn reis uitgesteld, waarschijnlijk dus ook afgelast. Zijn moeder verdeelde zich tusschen hem, zijn broer en zijn zuster. Zijn broer was een ingenieur met 8 kinderen en zijn zuster had er maar twee, maar was ziekelijk zooals hij, zenuwen, maag. Bij die twee was moeder dus meest. Bij hem, die in het ouderlijk huis alleen woonde met de oude huishoudster die er al 35 jaar was, had zij eigenlijk haren thuis, hare twee kamers, maar zij kwam er slechts nu en dan wat uitrusten. Zij was er in den namiddag aangekomen, als hij 's morgens vertrokken was zonder te weten wat hem dien dag in het hoofd zou slaan, een zotheid die hij zich op het oogenblik zelf niet kon

verklaren en den vierden dag al bitter betreurde.

Bruusk zooals in al zijn reacties, verklaarde hij dat er voor hen beiden niets anders meer opzat dan zich ergens in het Bois de Boulogne een kogel door het hoofd te schieten, na zich eerst op een of andere manier een valsche eenzelvigheidskaart te hebben aangeschaft. Want zooveel mochten ze voor hun familie nog wel over hebben, dat ze hun de schande bespaarden: 'Het is zoo al wel.'

Hij had die vier dagen bijna uitsluitend in het bed doorgebracht. Zij was niet moe, maar hij als een kwade hond en waarlijk voor niets anders meer goed dan om neergeschoten te worden. De trams buiten en de auto's maakten hem wild. Hij stak er de vingers voor in de ooren en knarsetandde. Stappen in de hotelgang, dof doeffend op den looper, deden hem uitroepen wat voor een loopkot dat hier in godsnaam was en als zij den arm uitstrekke naar den belknop, vroeg hij of 'ze' hier al niet dikwijls genoeg stonden met hun flauwe fransche smoel, dat zij ze nog roepen moest. Hij miste zijn werk dat hem alles was en zijn kort dik pijpje met stukgebeten mondstuk. Zijn tabak was in heel Parijs niet te vinden. Uitspatting, hotelkost die hem, dieetvolger, niet bekwam, rafelden zijn zenuwen uiteen. Hij zweeg of brulde. Zij had ook dat in den beginne

voor mannelijkheid gehouden, maar toen hij, uitgeput, niet meer slapend, brakend, zijn oplossing voorstelde, begreep zij eindelijk den toestand en werd doodsbang.

Maar terug kon zij niet meer. Aan haar zuster in de stad leugens over haar man vertellen, zou haar niet verder brengen, want daar blijven ging ook niet. Naar huis gaan en voelen dat heel de streek vol afgewezenen grinnikte, omdat zij gekregen had wat ze verdiende, was nog onmogelijker. Sterven dierf zij niet, nu zij maar pas geleefd had en haar niet te verzadigen lichaam nog één hunkering was. Zij trachtte hem dus te houden, veranderde plotseling van rol, verteederde zich over zijn ongesteldheid en begon hem te verplegen.

Een paar dagen rust herstelden hem in zoo verre, dat hij oude Marie zijn verblijf meldde en zijn voornemen zoo spoedig mogelijk terug te keeren. De correspondentie moest hem tot nader bericht maar doorgezonden worden. Er was geene gemeenschap meer tusschen hem en de vrouw; hare teederste zorgen lokte geen woordje van dank uit. Zoodra hij zijn pak correspondentie gekregen en doorgezien had, werd hij op den koop toe nog onvriendelijk, omdat hij niet dadelijk weg kon. Dat moeder thuis was wond hem natuurlijk nog meer op.

Zij zag het einde aankomen, maar machteloos

en wanhopig kon zij zich niet meer weren en volgde hem als een slaapwandelaarster als hij naar beneden ging om te eten. En dan wandelen. Dat maakte hem, met zijn zenuwachtige stappen, niet gewend aan gearmd gaan, het gevoel dat hij haar achter zich aan sleepte, tot een fysieke gewaarwording. Op een morgen, zonder eenige aanleiding, vroeg hij haar knaksch wat zij nu ging doen, ‘want ik ben seffens weg.’

- ‘O, ik ga naar mijn zuster.’

Zij brak in snikken uit, die hij als een verwijt opnam, zoodat hij zeide dat er volgens hem geen reden was om mekaar te beschuldigen, dat ze mekaar waard geweest waren, dat hij, wat hem ten minste betrof, haar niets verweet, haar nooit onder de oogen of in den weg zou loopen, eenvoudig voor zaken in Parijs geweest was en daarmee uit. Hij stelde voor haar per taxi naar haar zuster te brengen, maar zij sloeg dat af.

- ‘Ook goed,’ zeide hij en nam zijn nieuw gekocht valies op. ‘Dag, Honorine.’

Drie oneindig lange dagen dacht meester de Lansere, in het bezit van het adres, nog na over hetgeen hem te doen stond. Een trotsche houding verwierp hij zonder een enkele aarzeling, omdat geen vernedering schandelijker kan zijn dan dat mevrouw de Lansere er vandoor was. Liever dan dat zag hij zijn pensioonaat in den grond verzinken of in vlammen opgaan, met

hemzelf erbij, zoogezegd omkomend bij reddingspogingen. Dat hij dit in een radeloos oogenblik heel even heeft kunnen wenschen, bewijst hoe diep een evenwichtig man als hij geschokt was.

Steeds weer klampte hij zich vast aan de mededeeling dat de architect spoedig terug kwam. Hij kon nu niet meer opbellen zonder argwaan te wekken bij de moeder, die gerust was nu zij wist waar haar zoon verbleef en dat hij zoo gauw mogelijk terugkwam. Indien hij voorwendde in den datum der terugkomst belang te stellen, omdat er in het pensionaat nog moest gewerkt worden, zou deze boodschap den architect overgemaakt worden en hoe deze ze ook opvatten zou, hij had het liever niet. Hij twijfelde er niet aan dat een avontuur van haar en zoo'n man gauw moest uiteenspringen en vreesde boven alles dat zij niet zou durven terugkomen. Toen hij dat alles over- en heroverwogen had, besloot meester de Lansere zijn kinderen te zeggen, dat hij moeder zelf ging terughalen en dat het niet onmogelijk was, dat hij zelf ook eenige dagen vacantie nam in Parijs. Dat zou er van afhangen hoe het bij tante Brigitte gestaan en gelegen was, misschien hebben die zelf reisplannen, kortom dat zullen we zien als we ginder zijn.

Niets natuurlijkers dan dat. Moest hij, ramp bij ramp, alleen terugkeeren, dan kon hij nog

een tijdlang ziekte van mevrouw de Lansere voorwenden en ondertusschen zijne pogingen voortzetten. Na eenigen tijd zou hij haar in Parijs moeten laten sterven, maar hier eindigden de gedachten van den meester in een donker niets.

Het eerste weerzien tusschen hem en zijne vrouw had plaats aan een ontbijttafeltje in een enorme zaal, waar een tiental gasten verspreid zaten. Gansch het gesprek, waarin beslist werd dat zij over een paar uurtjes gezamenlijk naar huis zouden vertrekken, werd zoo kalm en waardig gevoerd, dat zelfs geen kellner heeft vermoed welk drama daar gebeurde. De meester naderde zijn vrouw in den rug, zoodat hij opeens bij verrassing naast haar stond en hij begon met de woorden waarmee de architect geëindigd had: 'Dag Honorine'. Zij was sinds twee dagen te gedachteloos verdoofd om op te staan, zelfs om zich te schamen: zij keek hem met half open mond dwaas aan.

Hij zette zich tegenover haar zooals aan een pupiter, met de ellebogen op tafel, de beide handen onder de kin en nu en dan de oogen neerslaand, zooals een onderwijzer die wel voor de vuist spreekt, maar regelmatig zijn boek volgt. Eerst zeide hij dat zij hem dit niet had mogen aandoen en meende zulks niet aan haar te hebben verdiend. Zooals aan zijn opstandige leerlingen verklaarde hij steeds oor te hebben

voor klachten en dus te hebben verwacht, dat zij hem kort en goed zou gezegd hebben waarover zij ontevreden was, alvorens zulk een coup de tête uit te halen. Met geen woord vernoemde hij den architect en hij vroeg ook niet of zij met hem wilde teruggaan, maar zeide, vlug er over heen glijdend, dat hij er aan gehouden had haar zelf te komen afhalen, opdat zij een bewijs zou hebben dat hij nooit in hare kwaadwilligheid had geloofd. 'En ook van mijne diepe liefde voor u, Honorine.' Hij keek haar daarbij aan, zag tusschen hare nu neergeslagen wimpers plotseling twee groote blinkende tranen biggelen en vroeg haar wat zachter zich te bedwingen ter wille van de gasten.

Het eenige dat zij tijdens het onderhoud gezegd heeft, was dat zij naar haar zuster ging. Voorgoed, bedoelde zij, maar hij wilde het zoo niet verstaan en zeide haar gaarne het genoeg te willen doen, samen hare zuster te gaan bezoeken, maar dan voor niet lang, want thuis en ook eenigszins voor het dorp, was zij nu al tien dagen bij hare zuster en men verwachtte hen vandaag, ten alleruiterste morgen. Hij heeft haar over de tafel een hand gereikt, na zich vergewist te hebben dat het niet gezien werd, er zijne andere hand nog bovenop gelegd en zooals in zijne lange loopbaan honderden leerlingen, ook haar verzekerd dat die pijnlijke,

zeer pijnlijke zaak hiermee een einde nam en hij niets anders verlangde dan haar geluk.

Zij heeft hem op hare kamer snikkend, stormachtig omhelsd en daarbij nog wat over sterven en niet meegaan gebazeld, doch meester de Lansere liet haar rustig uitschreien aan zijne breede borst, wreef zich met zijn zakdoek de gekrulde snor en meteen ook vlug de vochtige oogen en opende de deur om haar beleefd te laten voorgaan. Even voor het uitstappen aan het dorpsstation, wekte hij haar op tot het vertoonen van de losse vroolijkheid die past na tien dagen vakantie in Parijs en ziet, dit was reeds in het station noodig waar de pastoor-deken zat te wachten op zijn trein. Zoo luchtig als het zijn waardigheid paste, sprak de meester over de jonkheid die haar vakantie moet hebben en de deken antwoordde dat de ouderen toch even jong meedoen, niet waar, mevrouw?

III

Maar diep in 's meesters hart bleef het leed knagen en vooral de angst dat dit zich nog eenmaal herhalen kon, dat de wilde drift der moeder zich kon openbaren in haar kind Sibylle. Daarom gewende hij het aan nog strenger gehoorzaamheid en zelfbedwang dan vroeger zijne drie jongens en veel meer dan bij die drie tezamen, streefde hij er naar, in het jonge hartje een grooter plaats in te nemen dan de moeder zelf. Moest het de kleine ooit, wat God verhoede, te doen staan om een keuze tusschen vader en moeder, dan hoopte hij tegen alles in, dat zij den vader kiezen zou, hetgeen haar behoud zou worden.

In mevrouw de Lansere bleef de bitterheid der ontgoocheling knagen en vooral de vernedering, het zelfverwijt. De aanhaligheid moest van den meester uitgaan en ging ook van hem uit, omdat hij elke reden tot verwijt of verwijdering wilde voorkomen; zijzelf durfde hem niet spontaan vertroetelen. Zoo kwam het dat zij meer teederheden dan vroeger aan het kind besteedde en hij voerde met haar een edelen wedijver om de verovering van het kinderhart. Ook daardoor won meester de Lansere nog meer het hart van zijne vrouw en indien hij goed geweten had welke verdiepte bewondering en liefde zij na haren misstap den rustigen sterken

echtgenoot en man heeft toegedragen, zou hij minder bekommerd genoten hebben van zijn laat vaderschap.

Alhoewel hij het kind geen klassen kon laten volgen in zijn jongenspensionaat, hield hij er toch aan, haar zelf de eerste beginselen bij te brengen. Zijne vrouw, gediplomeerde onderwijzeres, hadde dit ook kunnen doen, maar hij wendde voor dat haar toezicht als econome nuttiger was. Hij nam in die jaren zelfs maar één buitenlandsch leerling aan, om zich des te zorgvuldiger aan zijn taak te kunnen wijden. Onnoemelijk gelukkig maakte het hem, dat de kleine ruim zoo verstandig bleek als een van zijn drie jongens en toen zij de voorbereidende jaren bij hem doorgebracht had, was hij er zeker van dat geen kind van haar leeftijd bij Sibylle kon vergeleken worden, wat algemeene ontwikkeling betreft, indien deze ontwikkeling reeds algemeen kan genoemd worden.

Trefzeker koos hij voor haar het pensionaat, dat ongetwijfeld de beste religieuzen-kostschool van het land is, wat de vlaamschgezinden ook mogen zeggen. Zeker was de geest er noch van franskiljonisme noch van antiflamingantisme doortrokken, maar sedert een eeuw degelijk en onuitroeibaar fransch. Er waren zelfs een paar schuchter vlaamschgezinde nonnen en een zestal heftig franskiljonsche, maar zij waren alle bij elkaar van niet de minste beteekenis in

het korps van ruim vijftig onderwijzende religieuzen, wier kloosterleven en onderwijs vanzelfsprekend, bij traditie, fransch waren en zouden blijven. Alle vijftig hadden maar eene eerezucht: hun onderwijs steeds hooger op te voeren. Nergens elders werd zoo weinig nonnetjeskleingeestigheid, broeikastdevotie, beoefend. De oudere leerlingen werden zelfs vrijgesteld van de uniform, om haar te gewinnen aan deftige zelfgekozen kleeren, die zij in de wereld zouden dragen. Zij werden niet meer als gevangenen gesurveilleerd en mochten zelf geven en nemen in de verdeeling van hun tijd voor de studie. Er waren er die alleen met een boek, niet over de speelplaats, maar in den tuin wandelden en paartjes die op een bank in een lommerhuisje samen hun lessen herhaalden.

Sibylle de Lansere behaalde triomfen, die deze van hare halfbroers in de schaduw stelden en haar vader vervulden met een trots, dien hij vroeger, jonger, niet zoo zoet had geproefd. Tusschen de broers en haar was het leeftijdsverschil te groot, dan dat zij vaders uitbundiger blijdschap en inniger liefde pijnlijk zouden hebben gevoeld. Celest in zijn klooster, zag vader niet blijder stralen om een bulletijn van Sibylle, dan omdat hij naar Rome mocht voor speciale bijbelstudies en daarna niet onwaarschijnlijk naar Jeruzalem zou gezonden worden,

waar de Franciscanen een seminarie voor dezelfde studies hebben. Maar de tweede, Norbert, zag met eigen oogen een groote onderscheiding voor de medicijnen minder doorwegen en zoo zelfs ook de derde, Alex, de trots van den meester, omdat eenmaal het pensioonaat onder directie zou staan van een Dr. Phil. Alex de Lansere.

Alex maakte tijdens een vacantie door opzoekingen definitief uit, dat de familienaam oorspronkelijk geschreven werd als de Lantshere en dus algemeen verkeerd werd uitgesproken met twee doffe e's. De eerste e is een scherpe. Zonder de universiteitsuitslagen ware anders alleen die ontdekking reeds genoeg om den meester diep tevreden te stellen, want aan zulke dingen hechtte hij groot gewicht. Maar niets was hem zoo belangrijk als de uitslag van Sibylle. De twee jongens stemden daar gul mee in. Het bulletijn werd telkens naar Celest gestuurd, die met roerende uitbundigheid zijn liefste klein zusje vierde in een vroolijken stijl, dien niemand van hem kende. Anderen verstrengt het klooster, hem maakte het lossen, zijn goedaardigheid kwam boven. 'Mijn liefste kleine Sibylle, schreef hij, je doet ons allemaal den baard af, maar asjeblijf, lieveling van ons allemaal, laat den mijne staan, ik heb er zoo lang moeten aan sparen.' Al heelemaal een Capucien, zeggen de broers. Nu nog wat

moppen. Want een echte Capucien was volgens hen een moppentapper.

In de kostschool was het succes van Sibylle niet minder groot. Voor de leerlingen zelf was zij een van die gelukkigen, die zich harmonisch aanpassen aan het schoolleven, dat voor de groote meerderheid dwang en druk is, last hebben noch met gezellinnen, noch mères, noch met studies, niet treurig zijn als het trimester begint en niet overmatig blij bij het einde. Dezulken worden wel eens opgezocht door woelige of teederheid missende elementen, als zij totaal vastgelopen zijn, maar bij Sibylle vonden zij zoo weinig begrip en belangstelling voor moeilijkheden die zij niet kende, dat zij zich spoedig terugtrokken voor zooveel sereenheid. Aan antipathie van de mères voor bepaalde leerlingen geloofde zij bijvoorbeeld niet, niet verdiende straffen noemde zij half verdiend, ofwel kon er kwijtschelding van bekomen worden mits er kalm uitleg over te geven. Dat een gemeenschapsleven van honderden jonge meisjes, onder leiding van religieuzen, onvermijdelijk individueele en groepscomplicaties moet meebrengen, die niet zoo maar op te lossen zijn en door de beslotenheid binnen muren verhit moeten gisten, begreep zij niet. Alles was puntelijk geregeld en in orde, de klagers en de gestraften waren in haar oogen zwakkelingen, die hier niet thuis hoorden en al

heel blij mochten zijn als zij geduld werden.

Indien Sibylle eene vriendin gehad heeft, dan was het eigenaardig genoeg ‘het kwikstaartje’, Adula 't Serjans, eene die reeds aan hare vierde kostschool was en nergens kon aarden. Haar vader was orgelist, zelfs wat componist en leeraar aan de bisschoppelijke muziekschool. Misschien ontevreden over zijn loon, den geringen bijval van zijn kerkmuziek of den kunstsmaak van den clerus in het algemeen, moet hij scherp anticlericaal geweest zijn en artisten hebben radicale meeningen, die zij niet op zak houden. In elk geval, het kwikstaartje beriep zich telkens op hem als zij hare uitvallen deed. ‘Mijn papa zegt’.

Haar papa zegt dat een nieuwe beeldstormerij moet losbreken, om al de plaasteren smaakloosheden in kerken en huizen te verbrijzelen. Dat een nieuwe kerkvervolging moet georganiseerd worden om de kerk terug in de catacomben te jagen, waar zij weer armoede, heldhaftigheid en martelaarschap zal leeren. Dat de kerk niets meer doet voor de kunsten dan ze bederven en verbieden, dat vooral de nonnetjes op niets dan geld uit zijn. En nog veel meer. Aan sommige theorieën kon men hooren dat ze van papa kwamen, maar zij ontdekte zelf listen van de nonnetjes om den staat te bedriegen en zag hebzuchtige berekening in allerlei kleinigheden, waarvan papa zeker niet wist, schoolgerief,

voeding enz. Toch kwam alles op rekening van papa.

Wat haar geval delicaat maakte, was dat zij door hoge voorspraak van geestelijken nog niet het vierde van het schoolgeld betaalde. Zij was de tweede-oudste van acht, die allemaal bijna gratis studeerden en waarvan de zeven anderen, twee jongens en vijf meisjes nog in hun eerste kostschool waren. Werd haar door de directrice privatim op die situatie gewezen, dan viel zij niet door de mand, maar antwoordde snibbig dat men papa, zulk een artist, maar beter moest vergoeden voor zijn werk. 'Dan zullen wij ook vollen prijs betalen.' Er werd van hoogerhand op aangedrongen maar veel geduld te hebben met dat zwarte schaapje van orgelist 't Serjans, een artist, dus wat zonderling. En ongelukkig, want hij was weduwnaar. Zonder die voorspraak zou 'Kwikstaartje' al lang naar huis gestuurd zijn en nergens elders meer toegelaten. Intusschen kon de directie echter niet toelaten, dat zij haren geest onder de leerlingen verspreidde. Men strafte haar zoo weinig mogelijk en nooit hard, doch maakte haar graag belachelijk als de zonderlinge, de excentrieke die zij was, zoodat de leerlingen weldra om hare boutaden slechts lachten.

Hier voor het eerst werd dat systeem op haar toegepast en zij voelde er zich aanvankelijk goed bij, want tragische ernst was het haar ook

niet met hare ketterijen. Typisch artistiek, voelde zij zich al verlicht als zij ze ongestoord kon van zich afgeven.

Met genoegen zag de directie dat de twee tegenpolen van het gesticht, Sibylle en Adula, zich tot elkaar aangetrokken voelden. Eigenlijk voelde alleen Adula die aantrekkingskracht. Het was ondenkbaar dat Sibylle onder haren invloed kwam en al wat van haar op Adula uitging, kon deze slechts heilzaam zijn. Het moet gezegd dat Sibylle meer aandacht schonk aan Kwikstaartje dan aan de toevallige zeurkousjes, die klaagden over een mère of straf, of hun heimwee naar huis luchtten. Hare gekke opinies deden haar niet lachen, want Sibylle lachte om zwakheden en kinderachtigheid, ergerde zich over fouten en onregelmatigheid, maar nam ernstig kennis van alle meeningen. De boutaden van Kwikstaartje vormden alle tezamen een geheel, een geest van verzet, totaal het tegengestelde van Sibylle's familiegeest en van haren aard. En zoo zagen de leerlingen, die er niets van begrepen en de mères, die er blij om waren, het vinnig Kwikstaartje goed opschieten met het voorbeeld uit duizenden, een leerlinge zooals er niet eens elke generatie een voorkomt in deze beroemde kostschool.

Sibylle legde er zich op toe, punt voor punt de onhoudbaarheid van de vierkante stellingen

te weerleggen. Het was mooi om zien hoe het Kwikstaartje, dat anders geen vijf minuten ernstig gesprek over 't zelfde onderwerp verdroeg, driftig links, rechts, voor, soms achter Sibylle huppelde met snelle gebaren en gedurig een van de twee reglementaire haarvlechten over haren schouder wippend. Bij den eersten belslag zweeg Sibylle en zelfs de surveillante moest willens nillens glimlachen, als ze zag hoe het Kwikstaartje te machtig was dan plotseling op te houden. Lippen en handen vielen slechts langzaam stil en als het heele Kwikstaartje stilgelegd was, stonden de anderen reeds op zij en moest zij hare plaats nog zoeken.

Nog kostelijker was het als de eene beweerde dat zekere speciale lessen slechts gegeven werden om de staatssubsidie, dat overdreven winsten gemaakt werden op het schoolgerief, dat door de mères gecomplotteerd werd tegen een andere mère, dat mère Isabelle achteruitgesteld werd omdat ze arm was en geen bruidsschat had kunnen betalen, dat de werkzusters behandeld werden als meiden, niet als religieuzen en dat heel die werkzusterij maar uitgevonden was om het werk goedkoop gedaan te krijgen. Bij zulken praat haalde Sibylle slechts smalend de schouders op, zoodat Kwikstaartje nog opgewondener te keer ging en Sibylle, die kalm wilde voortwandelen, zich draaien kon zooals zij wilde, altijd stond Kwikstaartje vóór

haar en schreeuwde: ‘En dat kan ik bewijzen, ja dat kan ik bewijzen, Sibylle, en dat zal ik bewijzen. En als ik het bewijs, zult ge mij dan gelooven? Zweer het. Neen, eerst zweren.’ En dan over de ongeoorloofdheid van een eed voor futiliteiten, dan over de kwestie of dit een futiliteit was, dan over het feit dat Adula iets al gauw een bewijs noemde en dat het bewijs eerst maar eens voor den dag moest komen.

De mères hadden juist gezien. Zoo weinig invloed hadden de opstandigheden van Kwikstaartje, dat Sibylle het voorlaatste jaar van hare latijnsche studies, toen zij ernstig moest gaan nadenken over hare toekomst, zich bewust werd van een oprecht verlangen naar het religieuzenleven. Eerst en vooral dacht zij natuurlijk, zooals hare broers, aan thuis, de eer en de noodwendigheden van de familie en het pensioaat. Van dien kant werden haar geene eischen gesteld, want als leerares kwam zij niet in aanmerking en directrice, wat zij desnoods zou kunnen zijn, moest zij niet worden, vermits Alex zich daar spontaan op voorbereidde omdat de twee vóór hem het niet hadden gedaan. Haar zin stond minder naar het onderwijs dan naar de studie. Haar ideaal was grondig en systematisch de wijsbegeerte te bestudeeren, studie die haar juist aantrok, omdat zij haar onvrouwelijk toescheen en in hare meening het

hoogste behelsde dat de menselijke geest kan bereiken.

Zij dacht daarbij ook aan papa. Zijne fierheid zou grenzeloos zijn. Hij zou er niet eens aan denken dat deze studie naar geene officieele betrekking leidt, wat hij tegenover zijne jongens als gewichtig bezwaar zou hebben doen gelden. Hoogstens kan men met zulk doctoraat wachten op een zeer problematisch hoogleeraarschap. Dat zij daar misschien heel haar of zijn leven vruchteloos op wachten zou, zou hem niet weerhouden haar aan te moedigen ter wille van de duizendste kans.

Tusschen deze twee idealen aarzelde Sibylle lang met wisselende neiging. In het religieuzenleven trok haar aan dat de mères, althans in deze modelkostschool, niet zoo maar slaafsche onderwijzeressen waren, doch door het algemeen bestuur werden aangemoedigd in de wetenschappelijke richting, waarvoor zij neiging en geschiktheid gevoelden. Er was bijvoorbeeld een bejaarde mère met afgrijselijke bruine tanden, die zich geheel aan sterrenkunde wijdde. Zij had een heel observatorium tot haar beschikking, voerde correspondentie met andere geleerden, schreef in buitenlandsche tijdschriften en gaf slechts nu en dan een reeksje lessen over haar vak. De mère die teeken- en schilderles gaf deed niets anders en kreeg veel vrijen tijd om op een eigen atelier, voor haar inge-

richt, haar kunst te beoefenen, alhoewel zij slechts zeer zelden persoonlijk werk leverde en doorgaans naar reproducties van bekende meesters madonna's schilderde, die per rol van vier, vijf stuks naar verschillende missieposten werden gestuurd.

Indien Sibylle als voorwaarde had kunnen stellen, dat zij later hare neiging tot wijsbegeerte en wie weet welke andere speculatieve wetenschappen, vrijelijk zou mogen involgen, zou zij zeker niet lang hebben gearzeld, maar het kloosterleven zelf stelt als eerste voorwaarde de totale zelfverloochening en het ware genoeg geweest dat zij haar verlangen onder den vorm van bescheiden wensch hadde kenbaar gemaakt, opdat de overheid haar op dat punt met bijzondere strengheid zou hebben teleurgesteld en beproefd en haar eerst vrijheid gegund na 15 à 20 jaren dienst, wanneer het jeugdenthousiasme gebroken is en het hart reeds innerlijk heeft verzaakt. Want indien het wetenschappelijk peil van het onderwijzend korps de groote zorg van de overheid uitmaakt, oneindig hooger nog wordt de vrome kloostergeest gesteld, die samengevat is in de drie geloften van zuiverheid, gehoorzaamheid en armoede.

IV

Het was noch ordewoord, noch stilzwijgende afspraak bij de mères, onder de leerlingen postulanten te werven, zooals dit in kleinere gestichten van geringere orden geschiedt. Zij glimlachten zelfs om zulke nonnetjesmanieren en verklaarden openlijk fier dat zij niemand loos binnenloodsten, wel velen niet binnenlieten. Doch ordefierheid bracht vanzelf ijver voor de orde mee en zij, die geen zielen konden winnen in missies of gasthuizen, trachtten ieder afzonderlijk medezusters te werven onder de beste leerlingen, steeds wel vooropzettend dat dit geen gewone nonnetjespropaganda was. Verscheidene mères trachtten met Sibylle onopvallend in vertrouwelijk gesprek te komen omtrent hare toekomstplannen.

Zij ging er nooit op in. Het had haar te veel den schijn van die vriendschapsrelaties, die ook daar vrij algemeen waren en die zij diep verfoeide, want gevoeligheden en geheimzinnigheid waren in strijd met hare behoefte aan innerlijke klaarheid en orde. Daarbij meende zij zeer goed het dilemma te overzien: wat het kloosterleven aan offers zou vergen en wat de vrijheid haar bood. Wie haar een van beide anders voorstelde, moest volgens haar de werkelijkheid verdraaien en dat wilde zij niet.

Tegen het einde van het laatste jaar, stond zij

op het punt te besluiten tot het volledig offer van hare persoonlijkheid. Dit scheen haar het hoogste te zijn. Wijsbegeerte en zoo mogelijk de godgeleerdheid, voeren den geest wel naar de hoogste bereikbare toppen der kennis, doch versterving, vrijwillig verzaken aan al wat de aarde te bieden heeft, leiden tot het ware geluk op aarde, de hoogste zaligheid hiernamaals. Zich tot haren biechtvader wenden zooals de andere leerlingen, werd haar belet door een onoverwinnelijken afkeer, omdat deze vieselijk dik was en altijd bloedrood zag alsof hij gedronken had. Nochtans at de arme, nog niet eens vijftigjarige priester haast niets en dronk slechts en dan nog zoo weinig mogelijk, water. Hij schertste dat hij haast uitsluitend leefde van sigaren, en dat rook men. Sibylle was het letterlijk onmogelijk met zoo iemand over geestelijke dingen te spreken. Zij heeft zich dan gewend tot de door alle leerlingen bewonderde, maar door vele gehate mère Adrienne, zeker de sterkste kracht van het onderwijzend korps en volgens Sibylle de ideale kloosterzuster.

Deze mère Adrienne was een dochter van een kempischen notaris de Fernelmont, familie die trotsch gaat op hare fransch-adellijke afkomst. Zij was zeer groot en ietwat te karakteristiek van trekken om ook zeer schoon te zijn. De leerlingen hadden opgemerkt dat zij, tusschen de mères gezeten, niet grooter was

dan de middelmatige. Die hooge beenen maakten haar gang opvallend sierlijk en voornaam. Hare voorliefde ging naar talen, letterkunde, maar zij was zoo veelzijdig, dat men haar van in den beginne wetenschap te onderwijzen had gegeven, wat zij deed met verbazende bekwaamheid sedert vijftien jaar. Niemand gaf zooveel uren als zij, maar om het even welke mère, met om het even welke les, ziek viel of belet was, altijd nam zij de karwei over. Althans sedert een jaar of tien, namelijk sedert zij hare innerlijke moeilijkheden te boven gekomen was, op een enkelen dag, bij het vernemen dat haar broer in het fransche vreemdelingenlegioen aan zijn einde gekomen was, bij een twist om een vrouw.

Om zijnentwil had zij hare aarzeling vóór de groote geloften doorgehakt, maar zich toch altijd afgevraagd of zij niet beter zou gedaan hebben met naar huis terug te keeren en de troost van hare eenzame, door den zoon verarmde ouders te zijn.

De dood werd door de ouders met opluchting vernomen. De stervende had den aalmoezenier laten roepen en dezen verzocht, 'moest ik hiervan kapot gaan' zijne twee arme oudjes te willen melden dat hij een priester bij zijn sterfbed geroepen had en dat zijne laatste gedachte voor hen geweest was. De aalmoezenier had niets bereikt, biecht noch oliesel, maar

trouw zijne boodschap vervuld in een brief vol ruime deernis. De notaris had zijne dochter den brief doorgestuurd en er met jichtige hand, elk lettertje apart, bij geschreven dat hij en mama God dankten, die André tot zich geroepen had, hem stuitend in zijne 'carrière du mal'. Rustig, God dankbaar brachten zij beiden nu hunne laatste dagen door, in gebed voor zijne arme ziel.

Voor mère Adrienne werd deze brief een tweede keerpunt. Het verdriet harer ouders was opgeheven en meer beteekenis kreeg haar leven van opoffering, nu het voor de in extremis geredde ziel eidelooze jaren vagevuur kon afkorten. Hare persoonlijke voorkeur en liefhebberij was vergeten en zij vond een harde voldoening in haar werk, zooals men eindigt met smaak te vinden in een smaakloos dieet. Niemand kende hare familiegeschiedenis, tenzij de mère die ambtshalve de brieven der zusters moet openen. En haar biechtvader. Bezoek kreeg zij van de twee oude menschen niet meer, maar allen wisten dat zij van zeer voorname familie was. Zij was de eenige mère die nooit enig verschil gemaakt had tusschen de leerlingen en nooit met iemand een apartje gehad.

Sibylle aanhoorde zij met de handen in de mouwen. Zonder inleidende gemeenplaatsen als 'zoo zoo', 'dat doet mij genoegen', of 'dat had ik wel gedacht', begon zij over het

kloosterleven te spreken als over de schoone, maar bijna wreede heldhaftigheid, die het voor haar was. Zij waarschuwde tegen alle zoete verwachtingen. Het gezegde dat men voor het verlaten der dierbaren honderdvoudig vergoed wordt door het gezelschap der medezusters, noemde zij nadrukkelijk ‘volstrekt onwaar’, omdat dit gezelschap zeer zwaar valt aan alwie persoonlijkheid bezit. Dat de maagdelijke staat op zichzelf verhevener is dan de gehuwde, volgens Sint Paulus, moest niet doen vergeten, dat hij voor menigeen verderfelijker is en, weet het wel, voor iedere vrouw onnatuurlijk, want de natuurlijke bestemming van de vrouw is moederschap. Veel genade en bestendige wilskracht zijn ternauwernood toereikend, om de kloosterlinge geen Ersatz te doen zoeken in flauwe devoties en onnatuurlijke vriendschapjes. Verder moest Sibylle niet onderschatten wat het beteekent, voor heel het leven afstand te doen van eigen wil, voorkeur en voorliefde. Hoe vurig zij ook wenschte Sibylle te zien intreden, zij kon in geweten niet anders spreken, op gevaar af den schijn te wekken alsof zij wilde ontmoedigen.

Daarop reikte zij hare lange dunne hand, beloofde veel te bidden opdat de Heilige Geest Sibylle zou verlichten en ging. Op die hooge beenen. Maar zij keerde zich om, naderde en lachte vriendelijk dat zij zich opeens verweet,

lief kind, wat te kort van stof te zijn geweest. Natuurlijk stond zij altijd met het allergrootste genoegen te harer beschikking en bleef dankbaar voor het vertrouwen in haar gesteld. Dag Sibylle.

Dit zakelijk gesprek vond Sibylle buitengewoon nuttig. Zij begreep nu beter wat het kloosterleven eischt en volgens het beginsel dat roeping heeft wie naast de neiging ook de geschiktheid bezit, besliste zij binnen zeer korten tijd tot niet intreden, omdat zij zich minder aangelegd achtte voor de louter zedelijke grootheid der zelfverloochening, dan voor de bergtoppen van het intellectueel leven.

Onmogelijk de fierheid te beschrijven van meester de Lansere, die in haar voornemen de bekroning zag van zijn wijze opvoeding. Norbert had in een interuniversitaire prijskamp een studiebeurs gewonnen, waarmee hij nog twee jaren aan duitsche universiteiten gestudeerd had in zijne specialiteit, hartziekten. Dr. Alex de Lansere was reeds thuis, gereed om het directeurschap over te nemen, maar de meester kon niet goed besluiten tot aftreden en Alex sprak er niet over, deels omdat hij veronderstelde dat papa wachtte tot hij zou getrouwd en daardoor ook mama als econome vervangen zijn, anderdeels uit ingeboren tucht en omdat hij wel wist dat papa, niet kleingeestig, zich zou weten terug te trekken, op tijd en

stond. Ten slotte ook omdat het vrije leven hem beviel. Hij maakte zich verdienstelijk als interim en voor lessen in grammaire en syntaxe aan de buitenlanders. Papa behield zich conversatie en uitspraak voor. Daarbij had Alex zich tot secretaris laten benoemen van eene gewestelijke vereeniging voor folklore, toponomie en locale geschiedenis. De vereeniging bezat een eigen maandschrift met ruim 200 abonné's, waarvan hij meteen redactiesecretaris werd en het eerste artikel dat hij daarin schreef, was een verslag over zijn opzoekingen naar den naam de Lansere, dus oorspronkelijk niet de Lansiere maar de Lantshere. Van in den beginne gaf hij allure aan het vereenigingsleven en hij wist tijdens het groot verlot een congres te beleggen, dat in het pensionaat zelf gehouden werd en in de eetzaal met een gezelligen maaltijd besloten. Zoo was het groeiend voortbestaan van het pensionaat onder leiding van een doctor philologiae verzekerd en het huis de Lansere had aan den regulieren clerus een vooraanstaand schriftgeleerde, aan de wetenschap een vooraanstaand medicus geleverd.

Maar wat was dit alles voor den meester, in vergelijking met Sibylle's voornemen. Diep ontroerd nam hij haar het jaarlijksch laurierkroontje dat zij hem als trophée aanbood, uit de hand, zette het op hare diepblauw glimmende zwarte haren, kuste haar op het voorhoofd

en zeide: ‘Doctoreeren in de wijsbegeerte, doc-to-ree-ren-in-de-wijs-be-geer-te! Vogeltje vliegt gij niet te hoog?’ Maar hij gaf zelf het antwoord met een van de latijnsche spreuken, die hij regelmatig noteerde bij zijn lectuur en soms opzocht in den dictionnaire Larousse, waar zij op afzonderlijke bladzijden staan: *Aquila non capit muscas*, de arend vangt geen vliegen. Hij sprak uit: *Akkila*.

De Capucien schreef van uit Jeruzalem dat Sibylle natuurlijk telkens avec embrassement du jury zou passeeren. Die ‘wijsgeerige pieten zullen niet weten wat hun overkomt als zij onzen engel in hun les zien verschijnen. Jaja, embrassement du jury en kom daarna hier bij mij Bijbelstudies doen, dan wordt het embrassement fougueux!’ Dat gaat, vond Alex, al naar de mop toe.

De fierheid van mevrouw de Lansere daarentegen had een kleine keerzijde. Zij herinnerde zich te bitter haar jonge jaren, in koele hooghartigheid voorbij gegaan, en vreesde dat Sibylle door iets anders, lust in studie, tot hetzelfde verzuim zou worden misleid. Daarom overwoog zij hoe de dochter stilaan een verkapte entrée dans le monde te laten doen, woorden die zij niet uitsprak, daar zij een wanklank zouden geweest zijn in dit huis. Het wetenschappelijk congres in het pensionaat bracht haar op een idee, zoo voor de hand lig-

gend en vanzelfsprekend, dat zij zich afvroeg hoe zij er niet eerder aan gedacht had: liefdadigheidsfeesten.

De jaarlijksche overstromingen in Vlaanderen boden een geschikt doel, zonder dan nog te spreken van de missies, het werk der jonge teringlijders enz. De recreatiezaal, waarin een muurvast tooneel gebouwd was, leende zich uitstekend tot deze avonden. Zij moest slechts versierd worden met de gewone palmen en bloemen, gebruikt bij de prijsuitdeeling en andere plechtigheden. Het program samenstellen was ook al een kleinigheid, daar zij slechts de collectie feest- en prijsuitdeelingsprograms, door den meester in een album bewaard, hadden door te bladeren en daaruit eene selectie te doen. Alex en Sibylle speelden piano en viool, zooals trouwens de twee andere broers en hadde men den Capucien, den besten violist van de vier, kunnen doen overkomen, de dokter zou hier op het eerste teeken gestaan hebben voor een vioolkwartet. Nu moest men zich beperken tot een paar duo's, en samenspel van Alex en Sibylle aan den vleugel. De koster zou komen met zijn kinderkoortje dat te Kerstmis de kerstliederen zong en voor de andere zangstukken zorgden Dorine en Michel Porta.

Deze twee namen werden het eerst door mevrouw de Lansere uitgesproken en door stilte gevolgd. De Porta's waren wel een van de

netste families en Michel onbetwistbaar de mooiste jongen van het dorp, maar mevrouw had de geschiedenis van het dorp slechts sinds haar huwelijk meegemaakt en daardoor geen levendige herinnering aan wat zij nochtans had hooren vertellen, den politieken strijd rond burgemeester Porta. Deze was tweemaal op de katholieke lijst tot burgemeester gekozen en had de gemeente belangrijk opgewerkt. Sinds menschengeheugen had geen burgervader zijn ambt zoo tactvol, wijs en energiek vervuld, zooveel nuttige en groote werken doen uitvoeren en toch het budget in evenwicht gehouden. Wat hij eigenlijk uitgevoerd had om bij zijne partij in ongenade te vallen, weet niemand precies meer te vertellen. Meester de Lansere, die van niemand kwaad spreekt, zegt dat hem in dien tijd tweegezichterij verweten werd, omdat hij met beide partijen, katholieken en liberalen, wilde goed staan. Hij voegt er vergoelijkend bij, dat Porta altijd in het openbaar verklaarde: ‘Als burgemeester ben ik er voor iedereen en mag geen onderscheid maken.’

In elk geval, de derde maal werd Porta van zijn lijst geschrapt. Hij liet zich aan het hoofd der liberale lijst zetten, partij die toen sterk werd en wier aanhangers niet veel minder trouw naar de kerk gingen dan de anderen. Een geweldige oploop ontstond tegen hem. Elken avond ketelmuziek voor zijn deur en getier:

‘Verrader! Kazakdraaiër! Valschaard!’ Men lachte met den fijnaard die toch misrekend had en zijn verdiende loon ging krijgen. Zijn portret met uitgestoken oogen en een half geel en half blauw geverfde pop met twee gezichten werden in stoet rondgedragen en op de markt verbrand. Den avond vóór de verkiezing gooide de troep al zijn ruiten uit, drie groote vitrienen van zijn wijn-, likeur- en tabakhandel en de zeven vensters daarboven. Dapper verscheen hij zelf op het balkonnetje boven de deur en riep hun iets toe dat overschreeuwd werd, maar zijn gezin trok hem weer binnen eer hem een van de steenen en natte proppen blauwsel had geraakt.

Het gansche dorp stond verstomd, toen hij 's anderendaags verkozen werd door een verpletterende meerderheid, waarvan zeer velen katholieken moeten geweest zijn. Dan ging een schaterlach op, waarna de algemeene woede zich keerde tegen de opstokers van de relletjes. Nu die, dan deze werd ervan beticht, ten slotte de geestelijkheid zelf, wier pastorij nu elken nacht volgeplakt werd met portretten van Porta. De deken, die oud was, nam ontslag, de twee onderpastoors werden binnen het jaar verplaatst, de rust keerde weer.

Op Porta bleef bij de trouwste katholieken de onuitwischbare vlek kleven dat hij kazak gekeerd had, de vurigste liberalen verweten

hem te profiteren van het liberalisme, de meer gematigden huldigden hem als den man die er de liberale partij bovenop geholpen had, maar allen zonder de minste uitzondering eerden hem als een integer en bekwaam man, die door niemand kon vervangen worden.

Ruim twintig jaren bleef hij burgemeester, steeds herkozen, maar met een meerderheid die met de liberale partij mee slonk en plotseling definitief minderheid werd toen bij de katholieken een dokter verkozen werd, die iets jonger was dan Porta en altijd geweigerd had zich op de lijst te laten zetten, maar toegegeven toen hij met zijn vriend Porta in onmin geraakte, omdat dezès zoon zijn dochter liet zitten na het verlovingsfeest.

Porta liet zijn zaak over aan dien zoon en bouwde zich een mooi huis in de nieuwe parochie. Hij hield daar een kleineren, wat voornameren winkel van dezelfde wijnen, likeuren en tabak, omdat hij nog twee ongetrouwde kinderen had, de vijf en dertigjarige Dorine, oudste van de drie en den twintigjarigen Michel. Aan de politiek had hij voorgoed verzaakt, maar er was nog altijd een vleugel, die niet de verplaatsing van het gemeentehuis naar het nieuwe gedeelte, maar de totale afscheiding van de nieuwe parochie en hare bevordering tot zelfstandige gemeente nastreefde en deze beweging noemde Porta als toekomstig burgemeester.

Het vergde dus nadenken eer men er dierf toe besluiten Dorine en Michel om hunne medewerking te verzoeken. De pastoor-deken, die het feest zou voorzitten was wel niet in de herrie betrokken geweest, maar de geestelijkheid van de oude parochie had nooit meer contact gezocht met de Porta's. Doorslag gaf dat een paar rijke families gemakkelijker zouden komen als Michel en Dorine meededen, misschien kwam zelfs iemand van het kasteel. Alex bracht zelfs het voorstel ter tafel Porta te vragen als eerevoorzitter van den bond der oud-leerlingen van het pensionaat, dien hij aan 't oprichten was, maar de meester stelde dit ter zijde omdat het daarover nu niet ging en dit eerst rijpelijk moest overwogen worden.

V

Al wat mevrouw de Lansere van deze liefdadigheidsfeestjes verwacht had, viel den eersten avond reeds totaal in duigen door een jammerlijk incident, zoo onbelangrijk als betreurenswaardig in zijn gevolgen. Bij mevrouw Porta had het verzoek om medewerking eerst geen goed onthaal gevonden, want zij had het onrecht, haren man aangedaan, niet zoo goed vergeven als hijzelf, dadelijk het bezwaar geopperd dat de deken daar natuurlijk het hooge woord zou voeren en slechts toegestemd na vernomen te hebben dat geen priester een toespraak zou houden.

Daardoor was de verhouding tusschen Michel, die heelemaal op moeders hand was, en Sibylle, in het begin niet vlot, bij de repetitie van twee liederen, die hij zou zingen en zij begeleiden. Hij vond Sibylle droog. Hij vond het pretentieus van haar hem zoo maar voor te leggen wat hij te zingen had. Het viel hem mee dat zij na twee moeizame repetities vroeg of hij niet liever iets anders zong en, toen hij zijn keuze gedaan had, oprecht en argeloos zeide dat hij een prachtige stem had. Ze toetste vlug een lied aan, dat volgens haar ook heelemaal iets voor zijne stem was, een wisselzang waarvan zij spontaan en jubelend van hem overnam. Deze stem trof hem diep en hij zeide in de op-

gewektheid van het beurtzigen dat ze van hetzelfde velour als haar oogen was.

Dit eerste jongenscompliment deed haar blozen en hartelijk lachen. Zij vermoedde niet van hoe diep het kwam, was alleen vroolijk omdat zij na stoeve repetities den goeden omgangstoon gevonden hadden. Indien zij verder gedacht had, zou zij trouwens onmiddellijk uitgemaakt hebben, dat van eenige toenadering geen spraak kon zijn, want de Porta's studeerden moeizaam, ook Michel zou niet verder gaan na zijn middelbare studiën en Dr. in de wijsbegeerte Sibylle de Lansere echtgenoot van een wijnhandelaar, was eenvoudig iets ondenkbaars. Maar ook Michel dacht zoo ver niet. De schoonheid van Sibylle beving hem meer en meer, haar ongedwongen rustige eenvoud verrukten hem en hij was een Porta, zij een de Lansere, twee nette families, dat ging.

In het kleedje waarin zij op den feestavond verscheen en dat de albasten, nooit zoo ver ontbloote schouders toonde, omdat zij geen uitsnit op de borst gewild had, bracht zij hem van streek. Hij nam hare beide handen en zeide dat zij een engel was. Ook een jonge Sibylle begrijpt de zwoele flikkering in jongensoogen en het is alleen uit verbluftheid dat zij nog even heeft geglimlacht vooraleer zich af te wenden in schaamte over een troebelheid die zij verafschuwde. Heeft hij dit niet begrepen en door

deze getroebleerdheid het hoofd geheel verloren, waar zij achter het tooneel stonden en stil moesten zijn terwijl Dorine zong, in elk geval, Sibylle bukte zich plotseling om een vallend muziekblad nog in den val te vangen, hield het op kniehoogte tegen zich aangedrukt. voelde het heele pak bladen in de andere hand tengevolge der snelle beweging openschuiven, en moest gebukt blijven staan tot hij haar uit de hopelooze houding hielp. Het gesprokene was vergeten, zij lachten en omdat hij het haar niet zeggen dierf, schreef hij met bevende hand op een stukje papier dat hij hare sublieme borsten gezien had en deze hem eenmaal zouden toebehooren. ‘Dat zweer ik.’ Zij werd bleek om den neus, haar mondje werd dun, en zij beval hem de zaal te verlaten.

Vijf, vier, drie minuten wachters en nadenken zouden haar zeer zeker een wijzer verzet hebben ingegeven, maar het applaus van Dorine was aan 't wegsterven, er bleef geen halve minuut. Met de verwittiging: ‘Kom niet op het tooneel of ik trek mij terug’, trad zij zelf op, zeide dat tot haar groote spijt de nummers twee en zeven moesten gewijzigd worden, maar dat zij zou trachten ze eenigszins te vervangen, roefelde zenuwachtig zooals niemand haar kende in de muziekbladen en speelde ten slotte een stukje, te vlug beginnend, maar stilaan vond zij hare zelfbeheersching terug.

Terwijl zij speelde werd alles wat Michel ooit anticlericaals van zijn moeder gehoord had, troebel in hem opgewoeld. Ze moesten niet denken dat ze van hem ook zoo gemakkelijk een slechterik zouden maken als van zijn vader. Terwijl Sibylle rechts achter het tooneel verdween, trad hij links op, zeide ook zijnerzijds iets te willen bijdragen ter vervanging van de wegvallende nummers en zong het bekende: 'Zij minden elkander zoo teeder', treurlied over de scheiding van twee geliefden, waarvan elke stroof eindigt met: 'Dat heeft de laster gedaan'. Laster was met het incidentje achter de schermen nog niet gemoeid; gescheiden waren hij en Sibylle niet, daar zij niet vereenigd geweest waren; maar de verontwaardigde aanklacht van den slotregel beantwoordde zeer juist aan zijne stemming. Hij dacht aan zijn verguisden vader, gloeide onder den hoon hemzelf aangedaan. Zijn kreet joeg een rilling door de zaal. De oude Porta zat roerloos te wateroogen.

Na de pauze was de familie Porta niet meer in de zaal. Gelukkiglijk was Dorine gebleven, die nog moest optreden in het laatste nummer. Zij was vroom en had den verzoenenden aard van haar vader. De opgewondenheid van den impulsieven Michel en de vaagheid dat hij het thuis wel zou uitleggen, hadden haar te zeer op bittere inspiratie van moeder geleden. Zij wilde

in geen geval kabaal maken en zong het slotnummer voortreffelijk en toegewijd.

Dat belette de tongen niet te ratelen. Weldra had Michel Sibylle aangerand en had zij zich alleen kunnen redden door op het tooneel te vluchten.

De uitleg van Sibylle bevredigde meester de Lansere volkomen, daar zij vooraf toegaf te heftig geweest te zijn, maar het gebeurde juist op het oogenblik dat zij moesten optreden. Hij eischte kalm dat zij hem woordelijk de belediging herhaalde, hetgeen zij ten slotte deed, voor het venster staande, den rug naar hem gekeerd. Daarop bevestigde hij dat zij inderdaad zulke woorden niet dulden mocht en nu kalm moest wachten, volstrekt niets ongewoons doen, dat zou de babbelaars het eerst ontmoedigen.

Zelf ging de meester echter met Porta spreken, pleitte verontschuldiging voor Sibylle, maar vroeg te erkennen dat de woorden, die hij hem op een briefje voorlegde, niet moeten gesproken worden tot een meisje dat pas uit een klooster komt. Zelfs de vinnige mevrouw Porta wist de meester ten slotte tot zijne zienswijze over te halen, toen hij haren man het eerevoorzitterschap van den oud-leerlingenbond had aangeboden. Het incident, tot zijne ware proporties herleid, werd noch familieveete noch oorzaak van politieken twist. Het dorp

was er weldra over uitgepraat, maar Michel bleef wrokken.

Van de eerste maal dat hij aanstalten gemaakt had om een meisje het hof te maken, had hij zich een reputatie op den hals gehaald die hem op al zijn veroveringstochten dwarsboomde. Meer dan een in het dorp kneep sinds jaren alle mogelijke katjes in het donker en kon toch veiliger ernstige relaties aanknoopen dan de Michel die Sibylle de Lansere, de deugd zelf, zoo maar brutaal was te lijf gegaan achter een tooneelscherm.

De jongen had stoute huwelijksdroomen. Hij was mooi, heette Porta, mocht dus hoog grijpen. 'Jong, schoon en rijk' waren zijn drie eischen. Daar hij het met hogere studies nooit tot iets brengen kon en vaders kleine handel hem ook niet in geestdrift bracht, had hij alles op de huwelijkskaart gezet.

Na Sibylle waren er in het dorp juist nog drie meisjes van goede familie, rijk en jong genoeg en, als ze niet zoo schoon waren als Sibylle, toch ook verre van leelijk: Anneke Spanjaerts, Christiane Evers en Elvire Honts. Hij probeerde het eerst met Anneke, de rijkste, die bij twee tanten in het grootste huis van het dorp woonde. Maar Anneke was op haar hoede en voor heel wat minder dan achter de schermen gebeurd was, snauwde ze hem af. Of hij soms gemeend had het met haar beter

klaar te krijgen dan met Sibylle de Lansere?

Toen hij bij Christiane aankwam was deze door Anneke reeds gewaarschuwd dat hij zijn handen niet kon thuis houden, al had hij haar slechts bij verrassing willen kussen. De grootvader van Christiane was maar een eenvoudig werkman geweest en hij leefde nog. Haar vader was een rijk olieslager, maar toch was de familie Evers nog altijd overgevoelig en beeldde zich gauw in dat zij nog niet heelemaal zonder nevenbedenking bij de élite gerekend werd. Dat de de Lansere's en de Spanjaerts Michel al afgewezen hadden, was voor Christiane op zichzelf al een reden om het ook te doen. Ze zag er zelfs wat belediging in eerst als derde gekozen te worden en om beide voorgangsters te toonen dat zij haar eischen even hoog stelde en er niet langer over nadacht dan zij, was zij eerder uitdagend aanhalig, om des te spoediger den zorgvuldig voorbereiden uitbrander te kunnen geven en daarmee te bluffen bij de vriendinnen.

Koddigst verging het Michel bij de Honts, vanouds groothandelaars in koloniale waren, vlas, aardappelen, al wat men maar wilde, vroolijke, werkzame menschen. Zij waren uit het oude dorp naar hier verhuisd, waar zij groote magazijnen en vijf huizen gebouwd hadden, vier voor vier getrouwde zoons die in de zaak bleven en maar reisden, kochten, verkochten,

uitvoerden. Elvire, de jongste en vrolijkste, sprak al drie jaren van Clarisse te worden. De ouders lachten ermee en beloofden haar te laten gaan zoodra ze 25 jaar zou geworden zijn. Ze was er nu 20 en wachtte mee lachend, haren tijd af.

Michel kwam er deftig aan huis, vastbesloten om de laatste van de snel afgewerkte reeks in de puntjes te verzorgen en geen enkel voorwendsel tot verwijt te bieden. De heele familie, die 's avonds doorgaans bij de ouders zat, had plezier in het opvrijen van de toekomstige Clarisse en noemde Michel dadelijk 'onzen associé'. Ze spande samen om den don Juan voor den aap te houden. Elvire stelde bijvoorbeeld voor samen een avondwandelingetje te maken. De anderen lieten zich pramen en Michel hardnekkig het voorstel steunen. Ten slotte gingen ze, maar eens aan de deur, vond Elvire een voorwendsel om bij pa en ma te blijven en teleurgesteld moest Michel mee.

Soms ijverde Michel voor een of ander kaartspel, in de hoop met de begeerde ten minste aan tafel te kunnen zitten. Zij steunde hem dan, maar niet zoodra waren allen gezeten, of zij herinnerde zich een handwerk dat morgen moest af zijn en zette zich zoo dat hij haar niet eens kon zien. Zijn kaartlust verzwond.

Ten slotte moest hij haar per brief vragen, of zij dan niet gemerkt had dat zijne bezoeken hem

van langsom aangenamer waren geworden, iets waar hij zich in begin niet bewust van was. Nu echter begreep hij dat het hare zonnige aanwezigheid was, die hem een stille, zoete vreugde verschaft. Onmiddellijk antwoordde zij dat zij deze gevoelens niet deelde, doch hem altijd beschouwd had als een vriend des huizes, in welke hoedanigheid hij natuurlijk even welkom bleef als tevoren en zij, met vriendelijken groet, Elvire Honts.

De brief van Michel werd Anneke en Christiane getoond, die er gezamenlijk de fouten in onderlijnden, vijf, en zich afvroegen of er toch geen mogelijkheid bestond hem dien gecorrigeerd terug te zenden. Dat weigerde Elvire hardnekkig, maar ernstig zijn zij van plan geweest met drieën een flesch likeur te gaan koopen en de saccoche met den brief op den toog te laten liggen.

Hoeveel gelukkiger in de liefde was dan Kwikstaartje, die argeloos eenen hond volgde en eenen minnaar vond, nog in den zomer waarin zij hare humaniora had geëindigd. Daar de 't Serjans er niet zouden komen indien het geluk niet met hen was, is het geluk ook met hen. Toen de vrouw gestorven was, had de man met zijn acht kinderen dadelijk een meid gevonden, die acht jaar kloosterleven achter den rug had en zeide dat zij nog liever zou gekomen zijn indien hij tien of twaalf kinderen hadde

gehad. 't Serjans vroeg niet waarom zij uit het klooster gegaan was, daar ze hem aanbevolen was door een kanunnik van 't kapittel, die hare oudere zuster in dienst had. Hij antwoordde slechts dat zij hier in elk geval haren hemel beter zou verdienen dan in het klooster. Overgelukkig dat hij de zorgen van zijn vrouw niet moest overnemen, had hij haar dadelijk gewezen waar het geld lag, als er lag, en daar moest ze ook haar loon nemen. In den beginne schreef zij alles nauwkeurig op en toonde hem dat lijstje nu en dan, waarschijnlijk om hem aan het verstand te brengen dat er niet veel overschoot voor haar maandloon. Maar 't Serjans voelde zoo weinig voor kleinigheden en duizelde zoo gauw bij cijfers, dat hij dadelijk met een breed dirigeergebaar voor unisono vroeg of Euphrasie rondkwam, meer moest hij niet weten. Haren zeer voorwaardelijken, aarzelenden ja nam hij voor een echten, want als ze niet rondkwam moest ze neen zeggen. Kommerloozere dan naast zijn vrouw, die hem voortdurend aanzette tot bijwerkjes om den broode en hem hunne armoede voorhield, leefde hij voort voor zijn kunst en liefhebberij en het kwam niet in hem op, Kwikstaartje in huis en keuken aan het werk te zetten toen zij hare studies af had en niet verder meer wilde omdat ze 'al genoeg geleden' had.

Hij wijdde haar in in de verzorging van zijn

honden, katten en vogels, want hij was een zoo hartstochtelijk dierenvriend als vijand van de maatschappij. Hij kweekte mooie rassen en uit gewoonte van zich te verweren tegenover zijn vrouw, die vond dat zijn dierentuin meer voedsel en tijd opvrat dan geld opbracht, hield hij te pas en te onpas vol, dat de verkoop van zijn zeldzame dieren een beter inkomen waarborgde dan zijn muziek. Vooral zijne katten waren over de gansche wereld verspreid, want hij verkocht ze aan vreemde hooge geestelijkheid, die hij aanklampte in de sacristij en meesleurde naar zijn tuin. Handel in vogelen dreef hij met de pastoors van te lande en zijn honden verkocht hij aan de hogere burgerij en kasteelvolk. Dat alles bracht een ontzettende correspondentie mee, want hij informeerde naar zijne dieren, gaf raad en kon bladzijden vol schrijven over het karakter van een poes of een hond. ‘Bamco is meditatief van aard en lichtelijk melancholisch. Zij is de Jungle niet vergeten en het komt er op aan, haar tactvol over het gemis heen te helpen, met veel geduld en toewijding. Eerst de tweede generatie zal zich harmonisch aanpassen, doch volgens mij juist daardoor minder interessant worden. Als voedsel zou ik u aanraden...’ Stereotiepe zinnen keerden telkens weer, als bijvoorbeeld ‘Vergeet niet dat een hond geen mensch is, doch verstandiger en trouwer.’

Kwikstaartje dweepte onmiddellijk met den verafgoden vader mee en volgde dus den Newfoundlander door de straten. Hij liep gedwee naast zijn meester, den wijzen kop slechts even afwendend naar andere honden en staan blijvend als de meester bleef staan aan een winkel. Dan bleef Kwikstaartje ook staan en keek naar den hond. Zoodra de meester het opgemerkt had, vond hij veel meer winkels interessant en eindelijk vroeg hij of de juffrouw ook veel van honden hield.

Zij bleven over honden praten en kenden elkaar nog niet, toen hij Kwikstaartje tot aan hare deur vergezeld had. Ongedwongen noodigde zij hem uit nu ook eens naar hare dieren te komen kijken. 't Serjans nam hem onmidlijk een kruisverhoor af over zijn Newfoundlander, herkomst, prijs, levenswijze en wilde niets over zijn karakter hooren alvorens hij dit zelf, bij wijze van proef, schematisch gelezen had, om te zien of hij juist kon raden. Dan moest meneer de dieren bezichtigen, die niet verkocht werden of 't Serjans moest weten aan wie en er zeker van zijn dat zij voortreffelijk behandeld zullen worden.

Toen de bezoeker eindelijk weer aan de deur stond om buiten gelaten te worden, dachten zij er aan dat zij elkaar nog niet kenden. Hij zeide dat hij een Griek was van Grieksch orthodoxen godsdienst, althans zijn ouders, en verbonden

aan een befaamde engelsche sigarettenfirma, die hier in het land een groote fabriek had. Hij was daar onderbestuurder geworden, na zeven jaren voor de firma gewerkt te hebben in Egypte. 't Serjans vatte zoodanig vuur voor den Grieksch orthodoxen godsdienst, wiens liturgie hem veel rijker, orthodoxer en zinvoller toescheen en zette een van zijn idealen uiteen, dat bestond in de oprichting van een bestendige studiecommissie, die internationale congressen zou beleggen en de latijnsche liturgie uitzuiveren en verrijken met elementen uit andere riten.

In den gloed van zijn betoog hoorde hij Euphasie de tafel dekken voor het avondmaal en riep zonder meer dat er een bord moest bijgeschoven worden. De Griek verstond dit vlaamsch niet en zag slechts dat hij te gast was, toen hij, door 't Serjans onder den arm genomen, opeens voor de tafel stond. Van zijn protest werd geen notitie genomen en de Newfoundlander was te gast bij de andere honden. Zoo begon de geschiedenis van Kwikstaartje en den Griek, die doodeenvoudig Jean heette.

Hij bezorgde haar een betrekking in de fabriek en als hij haar nu en dan in zijn auto naar huis bracht, was het om de honden nog eens te zien, speciaal den jongen hazewind die hem beloofd was, maar op zekeren avond

meende zelfs 't Serjans te merken dat het niet daarom was en keek beiden heel verstrooid aan. Kwikstaartje sprong hem om den hals en zeide dat zij verloofd waren. 'Zoo waar als ik hier sta, lachte 't Serjans zenuwachtig, ik had het gezien.'

VI

Bij hare thuishkomst voor het derde groot universiteitsverlof, trof Sibylle bij hare ouders een Engelschman aan, die heel wat ouder was dan de gewone buitenlandsche leerlingen, dertig jaar, en hij hoopte, zeide hij, dat nu een jaar of tien te kunnen blijven. Want reeds vóór acht jaar had men hem op het continent reeds algemeen dertig geschat, namelijk in Duitschland waar de jeugd er veel langer kinderlijk uitziet. Wijl de Engelschman daartegenover de gave bezit, van zijn twintigste tot zijn veertigste dertigjarig te schijnen in de oogen van Europeanen, hoopte hij dat het continent hem daarvan zou laten profiteeren. Die vergoeding was het hem schuldig.

In dien trant en het kinderlijk Fransch van zijn landgenooten, ging hij voort met zich voor te stellen, 'op gevaar af over zichzelf te praten', als een zoon van duitsche moeder en engelschen vader, die hier, zooals Sibylle wel hoorde, vruchteloze pogingen deed om zich voor te doen als een Franschman. Indien haar vader daar niet mocht in slagen zou het werkelijk niet aan hem liggen maar aan de eigenaardige opvattingen van de Engelschen, die meenen dat ze met de verovering en beheersching van de zeeën en alles samen wel een werelddeel, al genoeg getoond hebben wat ze kunnen.

Waarom dan nog talen veroveren die overigens niets opbrengen dan ruzie (hier ook al, naar het schijnt) en het gevaarlijke dwangidee dat de mensen hun zaakjes moeten oplossen met schieten in plaats van met praten. De opmerking van het doet er nu niet toe wie, is niet kwaad, dat een burgeroorlog minder voorkomt dan een internationale, omdat burgers met elkaar praten en als men eenmaal praat blijft men allicht praten. Kijk, ik doe het ook. De Engelschen bieden zelfs hunne taal ter verovering aan, maar helaas, het continent weet ook wat iets waard is en neemt liever hunnen tweed dan hunnen yes en vermits ook in dit geval de berg niet tot Mohammed komt, heeft hij zich tot director de Lansere gewend, een gentleman zou hij zeggen, indien de director niet zoo sterk geleet op een bekenden engelschen lord, die sinds jaren met catonische waardigheid de conservatieve beginselen hoog houdt in het Hoogerhuis. Daarom heeft hij reeds stoutmoedig gevraagd en verkregen, hem nu en dan met mylord te mogen aanspreken wanneer het hem te sterk wordt.

En u studeert dus in de wijsbegeerte, jufvrouw Sibylle. Allright, hij had natuurlijk herhaaldelijk hooren zeggen dat de jongste dochter des huizes dat deed, maar ondanks de meest affirmatieve beweringen sceptisch gestemd, ten gevolge van herhaalde blikken naar

hare foto daar, had hij het toch eerst willen zien. Een Engelschman eischt feiten, indien zij veroorlooft dat hij haar een feit noemt. Het is natuurlijk een vergissing zooals een andere, te meenen dat men oud en leelijk moet zijn om wijsbegeerte te studeeren en hemzelf, die ook zoowat gegrasduind heeft op dat gebied, komt het voor dat deze wetenschap zich sterk rehabiliteert door eene adepte als zij.

Sibylle was zoo verrast door zijn losse geestige conversatie, geheel verschillend van wetenschappelijke gesprekken en van de hier gebruikelijke wijze van kennismaken, die elkaar eerst voorzichtig polst met passepartout-formulen, dat zij slechts korte beleefde antwoordjes kon plaatsen en er niet toe kwam het gesprek mee te voeden. Hij merkte het zelf, zeide dat hij nu absoluut moest ophouden met zijn gebabbel, omdat zij hem anders zeker twee maal dertig zou geven en stelde voor een wandelingetje te maken over de speelplaats. Niets vond hij zoo gezellig. Het was er nu zoo rustig verlaten en deed hem denken aan de binnenplaats van een abdij, waar de monniken wandelend verpoosden van hun perkamenten manuscripten, die prachtige missalen en psalteriums en waar zij hun geestelijke werken bedachten. Neen, hij kon geen kwaad hooren over de middeleeuwen.

Hier geraakte Sibylle eindelijk vlot en zij waren dadelijk in een rustig gesprek gewikkeld,

waarin zij herhaaldelijk, haast telkens wanneer het versprong, aanstipte dat zij op dit punt nog eens moesten terugkeeren. Toen zij weer binnenkwamen, complimenteerde hij meester de Lansere onopvallend met Sibylle, door te zeggen dat hij nu eerst wist wat wijsbegeerte was. Aan een gewoon gesprek komt een einde en uit een gesprek met een wijsgeer volgt een program voor twintig andere. Er moet een middel gezocht worden om de fransche les te combineeren, mylord. Doe ons in het vervolg de eer van uw gezelschap aan en leer mij een fatsoenlijken vorm geven aan gedachten, die waarlijk wel eenige inkleeding noodig hebben om er iet of wat wijsgeerig uit te zien.

Binnen de drie dagen noemden zij elkaar bij den voornaam. 'Ik draag den wijdbekenden naam Harry.' Hun vriendschappelijkheid ging nooit over tot intieme mededeelingen en was toch ongedwongen openhartig. Hij toonde haar de brieven van thuis en vrienden en had daaromtrent geen geheimen. Weldra kende zij geheel zijn engelsche wereld. Zijn ouders bezaten vijf hotels, waarvan zij het kleinste en mooiste zelf beheerden. Telkens wanneer hij, het vrije leven moe, aanstalten gemaakt had om zich een vaste, bindende bezigheid te verschaffen, hadden zij hem op een of andere manier aan het werk gesteld in hun zaak, als toezichter, als verbouwer, zelfs als leverancier,

maar dat was helaas werk, dat hij op elk oogenblik kon laten staan, terwijl het noch zware verantwoordelijkheid oplegde noch de ambitie prikkelde. Regelmatig was hij teruggekeerd tot zijn lediggang; boeken en liefhebberien met het penseel, dit tot genoegen van zijn ouders, vooral van moeder, want de Duitschers vinden dat men, eenmaal een zekere welstandsgrens voorbij, niet meer werken mag en zij wroeten zich stuk om die grens te bereiken. De Engelschen beulen zich daarentegen nooit af en kennen dan ook de behoefte niet er mee uit te scheiden. Rijk of arm, zij werken kalm en rustig zoolang zij kunnen en voelen zich niet op hun gemak zonder werk. Dit is volgens hem levenswijsheid, want een mensch die niet werkt denkt en wordt ongelukkig, ten allerminste melancholisch. Opeens zeide hij zachtjes: En dat is mijn brood.

- 'Wat is uw brood, Harry?'

- 'Volkorenbrood en melancholie, dik besmeerd met verveling, maar vat het in 's hemels naam niet tragisch op.'

Sibylle zeide dat juist het gedachtenleven haar geluk uitmaakte en toen zij met hem naar de oorzaak zocht van zijn melancholie, vond zij die in zijn eclecticisme, terwijl zij een positief systeem aankleefde, dat dan nog een geheel vormde met de godgeleerdheid, volgens het axioma: *philosophia ancilla theologiae*.

De eerste opmerking van hem die haar werkelijk trof en deed nadenken, was dat dit een onwaardige rol voor de wijsbegeerte was en toen zij het geijkte antwoord gaf, dat men de filosofie niet opzettelijk aan den godsdienst knechtte, maar dat de godsdienst de ware was en dus het natuurlijk verstand hem vanzelf bevestigde, zegde hij na elkaar twee korte zinnestelsels die haar aangrepen, namelijk dat hij niet inzag waarom het natuurlijk verstand den waren godsdienst zou moeten bevestigen en of wel van één godsdienst ter wereld kon gezegd worden dat hij de eenig ware is.

Alsof hij vreesde te ver gegaan te zijn, gaf hij aan het gesprek een lichte zwenking naar zijn moeder toe, die een katholieke uit het Rijnland was, maar helaas niet veel meer deed aan godsdienst. Wel bad zij nog veel en had heiligenbeeldjes onder glazen stolpen waarvoor zij kaarsen brandde. Zijn vader was protestant, maar hij wist niet van welke schakeering. Het meest interesseerde hem moeders godsdienst, die hem kinderlijker, gevoeliger, gemoedelijker, artistieker voorkwam. Hij herinnerde zich uit zijn kinderjaren zoete 'tafereelen' in een katholieke kerk, een heel oud crypteachtig gebouw met gekleurde ramen. Iets van dien kinderlijken, gevoelvollen geest hing volgens hem hier in de vlaamsche lucht en wasemde soms als een bloemengeur door het directeurshuis.

Met zijne gewone fijngevoeligheid vroeg hij of het niemand in huis ergeren zou indien hij hen al eens vergezelde naar de kerk. Zij moesten niet denken dat hij daar critisch of spotziek zou zitten. Neen, met een ruime, warme belangstelling, gevoelig voor het poëtische der plechtigheden, niet blind voor het diep-menschelijke van het geloof en hij zou er zelfs bijvoegen met een soort heimwee naar... ja, naar wat, dear Sibylle?

Maar opeens meende hij te bemerken dat zij wat te blij was met zijn verlangen naar de liturgie. Hij vreesde bekeeringspogingen, waartegen hij diepen weerzin gevoelde en daarom vertelde hij vertrouwelijk nadere bijzonderheden over zijn ouders en zijn jeugd. Moeder deed wel niet veel meer aan godsdienst maar het idee dat ze hem ontrouw geworden was, plaagde haar en stemde haar wrevelig tegenover vader en geheel Engeland. Naar gelang vader meer van zijn kerk vervreemdde probeerde zij halsstarriger hem katholiek te doen worden en dat verdroeg hij niet. Als protestant was hij verdraagzaam geweest, als ongeloovige verfoeide hij elken godsdienst en het verbitterde hem dat moeder haar restje katholicisme nog slechts gebruikte om hem het leven zuur te maken, zeide hij. Over Harry's opvoeding twistten zij voortdurend en het einde van elk krakeel was moeders schrei dat zij nooit

buiten haren godsdienst had moeten trouwen.

Als kind was Harry op moeders hand geweest, als jongeling op die van vader en toen, zeide hij, heb ik een tijdlang elken godsdienst gehaat, Sibylle, gehaat. Maar op zijn twee en twintigste jaar, hoe of waarom weet hij niet, was hij zelf gaan nadenken. Achteraf beschouwd lijkt het hem een crisis geweest te zijn, zooals hij, jonger, mazelen en roodvonk had te doorstaan. Zes jaren van nuttelooze, helsche kwelling. Den hemel zij dank, dat is voorbij. 'Ik ben het te boven gekomen, Sibylle, omdat ik eigenlijk nooit heelemaal doordrenkt ben geweest, maar wat beklaag ik mijn moeder, die er nog door lijdt. Gij hebt een grooten schat, Sibylle, maar twijfel in 's hemels naam nooit aan zijn waarde, want dan wordt hij een vloek.'

Een zoo nobel man, dacht Sibylle, moest de waarheid vinden die haar zoo vanzelfsprekend voorkwam. Als zij met hem, Alex en Vader in de kerk zat, bad zij Jezus in het tabernakel hem niet te laten dolen, als toch dit gebouw vol zat van zooveel plomperen wien zoo maar toegeworpen was de genade die hij duizendmaal meer verdiende.

Den laatsten zondag van haar verlof, even voor de consecratie, stond zij op om haren stoel om te draaien. Onwillekeurig keek Harry naar haar, zij naar hem. Een enkele ondeelbare

seconde rustten hunne oogen in elkander en drongen diep door. Het was geen glimlach, geen teeken van verstandhouding, zelfs geen opstraling der oogen, doch niets dan een diep ongehinderd in elkander zien. Hem ontstelde het zoo, dat zijne handen koud beefden en zij zelf bedekte zich het gelaat met de handen en gansch hare ziel fluisterde tot haren Jezus in de hostie: ik heb hem lief.

Den dag zelf van haar vertrek naar Leuven, terwijl hij in sporthemd met papa over de speelplaats wandelde voor een les in conversatie, greep zij gejaagd de portefeuille uit den zak van zijn jas, die in de huiskamer op een stoel hing, nam er zijn foto uit, liep naar boven, zoo vlug dat mama aan de trap kwam kijken wat er gaande was en verborg de foto in den omslag van een schrijfboek, dat zeker nooit iemand zou interesseeren. Toen dat allemaal gelukt was, begon zij zenuwachtig te lachen om de serene, wijsgeerige Sibylle de Lansere, die zich gedragen had zooals Kwikstaartje of de verliefdste bakvisch. Maar spoedig beheerschte zij zich, sloot zachtjes de deur, want mama was boven, haalde de foto te voorschijn en zag voor het eerst, diep gelukkig, dat Harry op den jongen Newman geleek. Hetzelfde hooge, edele voorhoofd, dezelfde goedige, zachte oogen. De neus was iets kleiner, de mond iets dunner en Newman glimlacht op de foto niet. Met zeer zachten

vinger streekte zij haren Newman over de haren, schaamde zich wederom en borg de foto weg.

's Avonds bij het afscheidsmaal was zij vrolijker dan anders en stond zelfs zonder eenige reden op om mama een kus te geven. Iets zoo ongedwongen kinderlijks gebeurde in dit huis nooit. Er viel een ontroerde stilte. Mevrouw de Lansere gloeide van trotsch geluk en diep aangedaan zeide de meester, dat het overbodig was Sibylle te vragen, of zij blij was weer naar hare studies terug te keeren.

Even voor het dessert nam zij plotseling een biographie van den engelschen kardinaal uit het rek, toonde een der jeugdfoto's en zeide Harry nog voor haar vertrek een bijnaam te willen geven, zooals hij zelf gedaan had met mylord: Newman.

Harry kende Newman, dien hij gelezen maar altijd zeer beperkt gevonden had, omdat hij slechts de beste christene kerk gezocht had en het godsdienstprobleem volgens hem niet in den wortel aangevat. Hij zag bovendien een zinspeling op zijn bekeering, maar nog juist bijtijds bedacht hij dat deze katholieken ongetwijfeld een diepe vereering koesterden voor Newman, nam dus snel den bijnaam aan en zeide niet alleen uiterlijk op dien grooten kardinaal te gelijken, maar zelfs innerlijk, namelijk door allerlei kardinale gebreken. 'En uw bij-

naam, Sibylle, profetesse, zal u schriftelijk geworden, want daarvoor hebben mijne angelsaksische hersenen bedenktijd nodig.'

Eene week later schreef hij in antwoord op haren brief aan thuis, waarin zij P.S. vroeg of haar bijnaam nog niet klaar was, dat hij hunne interessante gesprekken erg gemiste en haar natuurlijk niet dierf vragen ze eenigermate voort te zetten per brief. Het is nu eenmaal zijn lot een beetje over de wereld te dolen, steeds bijtijds verdreven door die lichte, heimelijk sluipende verveling, een gevoel van onbevredigdheid, waarvoor in Engeland, zooals voor allerlei andere gevoelens, de glimlach werd uitgevonden. Maar dat een werkelijk en zoet welbehagen hem zou verlaten terwijl hij zoo innig wenschte dat het duren bleef, was een ervaring die hij hier in Vlaanderen voor het eerst opgedaan had. Hij had besloten weer naar Engeland te vertrekken en voelde nu dat hij haar een brief aan 't schrijven was, waarin zijn vroolijkheid hem in den steek liet, omdat hij haar bij dit afscheid absoluut zeggen moest dat hij van de meest edele en hoogstaande jonge vrouw, die de Voorzienigheid op zijn weg gesteld had afscheid nam. Hij meende dit te mogen schrijven omdat de aard van hun omgang volstrekt elke bijgedachte uitsloot dat zulke woorden wel eens gebruikt worden voor gevoelens van andere kwaliteit. En nu bleef hem nog slechts

over haar zijn onuitwischbaren dank te betuigen voor de reinste, sereenste dagen van zijn leven. Hiermee zou zij nu ook begrijpen waarom hij aan den bijnaam verzaakt had. Hij verlangde slechts met eerbied haren schoonen naam te bewaren in zijn herinnering, evenals de namen van mevrouw de Lansere, mylord, den actieven doctor en gansch het eenvoudige goede Vlaanderen.

Dear Sibylle, vergeef hem het bovenstaande, dat een ernstige inbreuk is op de kameraadschap. Hij wordt Goddank niet begraven en al wat leeft schrijft en zendt kiekjes. Doe vele groeten aan Aristoteles en al de andere kennissen, van uw vriend Harry Newman.

Hij toonde dezen brief aan meester de Lansere. Ziehier, mylord, wat ik met uwe toestemming aan uwe dochter zou willen schrijven. De meester drukte hem ontroerd de hand en zeide dat hij reeds wist wat Sibylle waard was en het hem bijgevolg meer genoeg deed andermaal vast te stellen dat zijn dierbare leerling den juisten bijnaam gekregen had; want hij was edel als Newman en dat is de herinnering die hij hier achterlaat.

Maar hoe verstomd en hoeveel dieper ontroerd stond de meester, toen hij den volgenden avond eensklaps Sibylle voor zich zag staan terwijl Alex daarnaast met enkele ingezetenen den bond van oud-leerlingen aan 't ontwerpen

was; hijzelf werkte het album van het pensioonaat bij en mevrouw schikte rekeningen van voor het nieuwe schooljaar aangekochte boeken en benodigdheden. Beiden keken zij Sibylle aan, die haar plotse thuiskomst op natuurlijke toon verklaarde, doordat zij niet wist dat Harry zoo spoedig voorgoed vertrok. Vanmorgen had zij zoo'n buitengewoon vriendelijken brief van hem gekregen en zij had gedacht dat zij dit wel voor den goeden jongen doen mocht, waar is hij, wanneer vertrekt hij?

De meester zette zijn gouden neusnijper rechter om naar haar op te kijken en zeide, nog steeds verbaasd, dat Harry dezen morgen vertrokken was. Hij stond langzaam op om haar naar behooren te omhelzen en terwijl hij haar in zijne armen had, voelde hij dat zij weende. Hij hield haar lang vast en zeide niets. Mevrouw de Lansere voelde het als een pijn dat deze eerste liefdesbekentenis niet aan hare borst geschreid werd, want een moeder meent daarop het eerste recht te hebben. Zij zeide dat Sibylle toch wel wist dat Harry geen geloof had en de meester drukte haar nog vaster in zijn armen en antwoordde vol vertrouwen: 'Dat weet ze wel, maar men kan het daarom toch voelen. Een beetje moed en het zal gauw voorbij zijn.'

Niet als anderen deed de meester, die over koetjes en kalfjes praten om zich te begoochelen aan een schijn van vergetelheid. Hij praatte over

Harry en prees hem als een van de sympathiekste jonge mensen die hij ooit ontmoet had, buitengewoon fijngevoelig en correct. Hij sprak over den brief dien hij hem eerst getoond had en zeide dat hare genegenheid Sibylle tot eer strekte. Nog meer, hij en ook mama zouden gelukkig geweest zijn over gevoelens, die ongetwijfeld ook bij Harry bestaan en die hij zeer zeker slechts verloochend heeft omdat hij wist dat er een onoverkomelijke hinderpaal bestond. Meester de Lansere sloot het album dat vele jaren geschiedenis bevatte, legde er beide handen op en vatte al wat hij gezegd had samen in vier woorden ‘Het leven vergt offers.’ Hiermee was deze zaak afgehandeld.

VII

Daar echter het leven ook eischen stelt en Sibylle meende dat het offer dat zij voor haar geloof wilde brengen, haar niet beletten mocht, iemand die het zoo verdiende, de waarheid te helpen zoeken, schreef zij hem in een beheerschten brief, dat ook zijzelf de voortzetting van hunne gesprekken wenschte en protesteerde tegen zijn voorstelling, alsof genoeg en leering voor hem alleen waren geweest.

Zoo zette zij Harry in groote verlegenheid. Hij hield niet van ernstige, drukke correspondentie, welke hij een ouderwetsche geplogenheid noemde. Hunne gesprekken had hij de gewenschte wending kunnen geven. Dat zou hij niet kunnen met brieven, waarin zij replieken zou vergen, die haar als geloovige konden verontrusten. Zonder eenige hoop had hij even getracht zich in hare geloofssfeer in te werken, maar hij wist nu des te zekerder dat het vruchteloos was. Wat kon een schriftelijke gedachtenwisseling nog uithalen, vroeg hij zich bitter af. Hoogstens haar losmaken van haar geloof en haar toch niet nader tot hem brengen, want hij wilde onder geen beding de geschiedenis van zijn ouders herhalen. Hij wist hoe twijfel een hart kan folteren, dat niet eens volledig in een geloof was opgegaan en dat zijn weten niet gelukkiger maakte dan haar blind aanvaarden.

En zij met haar goede trouw en waarheidsdrift zou voor geen consequentie terugdeinzen.

Hij antwoordde dus aarzelend en met wrangen weemoed. 'Ik voel mij wel eens als een vleermuis die 's nachts fladdert rond den toren van Babel. Waren het alleen maar de talen die de menschheid splitsen. Ten overvloede lees ik daareven een roman, waarin een engelsche onderwijzeres mistrouwt met een chineeschen prins of zoo iets, roman, die niet meer moest geschreven worden vermits Kipling reeds veel korter uitmaakte dat 'East is East and West is West, and never the twain shall meet'. Deze gemeenplaats zou mij ijskoud laten indien ten minste het Westen maar eens ooit het Westen ontmoette.

Het was Sibylle van aard niet gegeven te schrijven in zijn lossen trant. Zij kon ook niet berusten in een fatale verwijdering. Het was voor haar ondenkbaar dat twee verstandige mensen te goeder trouw in een zoo belangrijke levensvraag tot een verschillende waarheid konden besluiten, want hare wijsbegeerte leerde dat de waarheid een is. Lang dacht zij over haren tweeden brief na. Zij vreesde met ontzetting al wat hen verdeelde als een muur tusschen hen op te trekken, maar de moeilijkheden ontwijken streed ook met haren aard en in zijn aarzeling las zij een zeker gevoel van zwakte

tegenover de onontkoombaarheid van de eenige waarheid, het katholicisme.

Driemaal herschreef zij haren brief, tot er niets persoonlijks en gevoeligs meer in stond en hij er uitzag als een tractaat. Paragraaf een, twee, drie, vier, bewees zij het bestaan van God, de openbaring bevestigd door Christus, die zijn godheid bewees door zijn absoluut bewezen verrijzenis en die historisch voortgezet wordt door de kerk van Rome.

Harry trachtte er van af te komen. Hij trok wat van hier naar daar zooals telkens wanneer hij vergeten wilde en schreef haar uit die verschillende plaatsen postkaarten. Toen zij aandrang op een antwoord, antwoordde hij niets te voelen voor 'de rol van scheepsrat op het prachtig schip "Geloof" waarmee zij zoo benijdenswaardig zeker en veilig de wateren der wilde levenszee doorkliefde', maar Sibylle schreef onmiddellijk terug dat rat, schip en levenszee allemaal literatuur waren.

Zes maanden lang kon hij een antwoord ontwijken. Zij werd er van langsom zekerder van, dat hij slechts vluchtte voor de onweerlegbare waarheid, gesteltnis die volgens alle bekeeringsverhalen aan de aanvaarding voorafgaat. Zij wilde hem over die moeilijke periode heen helpen, hem zachtjes dwingend tot de bekentenis dat zij de eenige waarheid had. Dan was alles bereikt. Want hij was te edel om een waar-

heid te erkennen en niet practisch te beleven. Zij stelde zich al voor hoe zij met zijn brief in allerijl naar huis zou reizen, allen om den hals vallen en zeggen: 'Mijn bijnaam was een profetie, hij is Newman.' Zij zou hem volgen naar Engeland. Samen zouden zij, man en vrouw, studeeren aan de universiteit van Oxford, samen wijsgeerige werken schrijven, die zij tegelijkertijd in het Nederlandsch zou laten verschijnen. Nederlandsch zou zij hem leeren en zij zouden het jaar verdeelen tusschen Engeland en Vlaanderen, Oxford en Leuven.

In die stemming van droom en opgetogenheid ontving Sibylle de Lansere eindelijk den brief, dien Harry haar aanraadde te verbranden 'als het vulgair afkooksel dat hij is, van de jan-en-allemans-gedachten die het christendom zooveel kwaad doen'. Hij zou hem nooit geschreven hebben indien deze agnostische boutaden ten slotte niet overal te lezen stonden. Omdat hij den moed niet had nog langer in hare oogen door te gaan als een onwillige domkop, moest hij even aanduiden waarom hij hare vier thesen onbewezen achtte. Overigens is het geloof genade, my dear Sibylle. Gelukkig is wie ze bezit, de andere is noch gelukkig noch ongelukkig en aldus, visch noch vleesch, verblijft hij haar trouwe vriend Harry Newman.

Toen begon de onrust van Sibylle de Lansere, zeer ongelegen, tijdens haar doctoraatsjaar,

terwijl zij werkte aan haar thesis: 'Verstand of associatie'.

Zij begon met schaamte over hetgeen in haren geest omging, daar zij van kleinsaf geleerd had dat bekoringen tegen het geloof moeten gevlucht worden zooals die tegen de zuiverheid. Zij voelde zich onwaardig omdat God haar de genade ontnam en als bezoedeld. Want zij meende dat niet alleen intellectueele hoogmoed maar ook zinnelijk verlangen naar Harry haren geest benevelde en verleidden tot heenstappen over het heiligste om met hem vereenigd te worden.

Van langsom dieper boorde zij zich vast en toen van de essentiële waarheden, die voor haar vaster stonden dan het feit van haar eigen bestaan ook de laatste niet meer stand hield tegen scherp onderzoek, blikte zij in afgronden en twijfelde aan wat altijd haar trots was geweest, de fijne scherpte van haren geest. Zoo ongelukkig voelde zij zich, dat zij, alleen op hare kamer, kermde, zich pijn deed, op de knieën viel, bad, de vuisten balde naar den leegen hemel, uren lang roerloos zat te staren en dan plots opsprong met den wil tot zelfmoord. Deze teekenen van overspanning deden haar vreezen dat zij krankzinnig aan 't worden was.

Erger werd het toen zij zich verdoemd zag tot een leven van schijnheiligheid. Zij zou

immers nooit durven bekennen hoe het met haar gesteld was, want dat zou hare ouders letterlijk dooden en de drie broers zouden niets ontzien om de familie te redden uit de schande. Toen schopte zij vertwijfeld alle boeken weg en wierp zich op de eenige uitkomst: gebed.

Sinds een paar jaren had de orde waar zij haar humaniora had gedaan, in de universiteitsstad een groot heerenhuis gehoord. De zusters die een universiteitstitel wilden behalen zetten er hun gewoon kloosterleven voort onder het gezag van mère Adrienne als overste in de rechterhelft van het huis. De linkerkant was home voor studentinnen, die daar bewaard bleven tegen de verleiding der studenten. Gescheiden waren de twee gemeenschappen door een kapel, juist boven de ingangspoort en die zeer smal en hoog gemaakt was door het wegslaan van den vloer der tweede verdieping. Sibylle had nooit contact gezocht met de mères. Nu ging zij er naar toe en vroeg in het kloostergedeelte een kamer te mogen betrekken, waar zij een week in strenge afzondering wilde doorbrengen. Omdat zij het was, werd het toegestaan.

Zes dagen streed zij als een verdoemde, biddend en vastend. Den zondagmorgen werd zij plots rustig door een inwendige stem, bedarend als die van vader, vriendelijk als die van Harry, maar hemelsch als de stem van Jezus en die

zeide: 'Zoek en gij zult vinden.' Haar verstand wist dat bidden onwaardig en laf was. Doodmoe getobd had zij haar lichaam gezien, zijn bestemming erkend en geknarsetand: Leef en deze neurasthenie zal verzwinden. Nu knielde zij, weer de serene, beheerschte Sibylle, en nam zich voor te zoeken zooals haar gezegd was.

De twijfels keerden terug, het zoeken geschiedde ordelijk, de boeken stapelden zich op, de vragen werden netjes opgeschreven, de antwoorden ernaast, het besluit er onder. Maar zij verbood zich zelfs het geringste gebaar van ongeduld en wanhoop. De twijfels werden zekerheden, maar het gemoed behield zijn beheerstheid, verworven in de harde school der de Lansere's en toen zij eens woest door de tanden siste: veritas liberabit vos, stond zij onmiddellijk op en dwong zichzelf de woorden met rustige overtuiging uit te spreken, als een belijdenis van geloof in de waarheid, waarheen zij ook moge voeren, hel of dood.

Rustig herschreef zij de verhandeling voor Harry en bewees paragraaf een, twee, drie, vier dat omtrent God, Openbaring, Christus, zijne verrijzenis en de Kerk geen zekerheid bestaat. Het waren klassieke, voldragen volzinnen, geen komma verraadde de wanhoop waaruit zij ontstaan waren.

Toen hernam zij hare thesis die haar nu in

een gansch ander licht verscheen. Zij wilde bewijzen dat de aanwezigheid van verstand bij den mensch niet toelaat te besluiten tot een geschapen ziel en dat, als chimpansee, bij en mier geen verstand kunnen verwerven met eigen middelen, dit niet bewijst dat de mensch het niet zelf heeft veroverd. Dat zou te veel opschudding verwekken, zij wilde geen schandaal. Maar haren lofzang op de menschelijke ziel, een passus die succes moest verzekeren, liet zij aan het slot wegvallen.

Bij het opstellen der thesis, die zij mondelings moest verdedigen, stelde zij vast dat er twee te weinig waren. Het moesten er veertien zijn. Zij voegde er twee bij over de onwaarde van de bewijzen 13) van het bestaan, 14) van het voortbestaan der ziel en nam zich vast voor daarop stand te houden, het koste wat het wil. Zij wilde in de oogen lezen, uit ontwijkende woorden opmaken wat zij met bitterheid vermoedde: dat ook hare professoren heel goed wisten wat haar nu zoo eenvoudig en vanzelfsprekend voorkwam. Liep het hoog en wierp men het op hare orthodoxie dan had zij haar antwoord klaar: ‘Ik heb niet beweerd, professor, dat deze bewijzen niet onrechtstreeks zouden kunnen geleverd worden, als voortvloeiend uit het geheel der wijsbegeerte en openbaring, want men kan niet gelooven en het bestaan der ziel loochenen, maar ik bevestig de onwaarde der

rechtstreeksche bewijzen en daarop houd ik stand.’

Deze vreugde werd Sibylle de Lansere echter niet gegund. Vooraleer de negende thesis kon aangevat worden, was de beschikbare tijd reeds lang verstreken, door de schuld van een dokter hoogleeraar, die verbazend goed op de hoogte bleek te zijn van de proefnemingen met chimpansees en er geestig over uitweidde. De promotor maakte nog een kort bezwaar tegen de negende thesis, maar beantwoordde het haast heelemaal zelf met complimenteerende verwijzingen naar wat de doctoranda daareven zeer scherpzinnig had geformuleerd. De hoge jury trok zich terug en de voorspelling van den Capucien ging in vervulling: avec embrassement du jury. Echt was echter slechts de omhelzing van meester en mevrouw de Lansere.

Terwijl Sibylle thuis opgewacht werd door Alex, Norbert, zijn vrouw en hunne twee kinderen, nam Kwikstaartje afscheid van haren orthodoxen Griek. Het geschiedde onder veel tranen en te midden van de algemeene deelneming van het station. 't Serjans was boos over het spektakel dat zijne dochter maakte met voortdurend tegen den trein op te kruipen, maar hij schreide gevoelvol mee. De Griek suste zooveel mogelijk en keek haar nu eens verliefd, en als hij den heelen trein zag uit de raampjes hangen, gegeneerd, aan. Maar hij

ging immers slechts voor drie weken in verlof en het hoofdoel was, zeide hij, van zijn ouders te bekomen in de latijnsche kerk te mogen huwen. De laatste maal dat Kwikstaartje met levensgevaar aan zijn hals hing en hem met volle gewicht dreigde te onthoofden op de neergelaten ruit, want de trein bewoog, 't Serjans trok haar naar beneden en zij loste niet, fluisterde ze hem in het oor, dat ze in elk geval trouwden. Desnoods liep ze hier weg en trouwden ze in Griekenland, wat kon het haar schelen.

Eer de trein de bocht om was, lag zij al op 't Serjans' schouder te schreien dat hij nooit meer terugkwam en zij dan in het water sprong.

Dit was genoeg om 't Serjans, die zijn dochter wel kende, maar ook haar temperament had, voor heel dien dag totaal van zinnen te brengen en 's avonds laat, toen allen sliepen, stond hij opeens achter Kwikstaartje, die de veertiende bladzijde van haren brief begonnen was en rukte haar bijna van den stoel om den brief te bemachtigen. Vlammen was die genoeg, maar niet duidelijk, zoodat 't Serjans onheilspellend verklaarde dat al die literatuur aartsflauw was. Een ding moest hij weten, kort en goed, Adula, zijt ge zwanger? Adula verbleekte, Adula werd vuurrood, Adula kromde zich als een wilde kat in de jungle die 't Serjans zou willen verscheuren en toen schaterlachte Adula.

VIII

In Sibylle's triomf vond Harry het gewenschte voorwendsel om haar nog eenmaal terug te zien. Zijn fransche lessen had hij aangevuld in Frankrijk zelf, maar hij wilde haar volstrekt spreken, na de wondere brieven die zij hem geschreven had en waarin hij alleen nog haar olympische rust, niet meer hare gedachten had teruggevonden. Voortdurend had zij betoogd hoe hunne opvattingen elkander genaderd waren zonder ooit te gewagen over haren strijd. Hij had niets anders begrepen, dan dat zij niet meer geloofde maar het zelf niet wist. Zoo was zij voor hem een raadsel geworden. Ofwel moest de gemoedskwelling later en dus des te heftiger doorbreken, ofwel was zij een nog hooger wezen dan hij had durven denken, een soort godin, niet eens te verontrusten door wat velen ontreddert en ten onder brengt. Of was haar weerstandskracht een uiting van den realiteitszin en de levenskracht der boersche Vlamingen, oasis van geloof in Europa en die hij in de kerk als Van Eycks en Memlincs, op de kermessen als Breughels had gezien? Hij wilde dat weten.

Meester de Lansere legde Sibylle eenvoudig zijn brief voor, waarin hij 'zichzelf uitnoodigde'. Hij daverde nog van trots over de promotie, kon aan geen zwakheid bij haar gelooven en

zeide dat zij zelf hare gevoelens moest kennen, zelf uitmaken of Harry al dan niet komen mocht. Als er geen oud wondje opengereten wordt, als het geen spelen was met vuur, had hij er niets tegen.

Mevrouw wachtte het antwoord van Sibylle niet af. Zij verklaarde dat men onmogelijk weigeren kon. Inwendig wenschte zij al dat het iets worden mocht tusschen de twee die zoo goed bij elkaar pasten, hier wanhoopte zij ooit iemand te vinden voor een meisje als Sibylle en alles liever dan dat haar kind haar ervaring opdeed. Sibylle beheerschte hare vreugde en zeide: ‘Laat Newman maar eens komen.’

Reeds bij het weerzien voelde hij de verandering, aan de wijze waarop ze hem lang en innig als in zich opnam. Vroeger had hij haar altijd ongemerkt kunnen gadeslaan, nu was zij voortdurend attent op hem.

Hun eerste wandeling op de speelplaats wilde hij schertsend inzetten, maar zij werd ernstig en zeide dat ze hem veel moest vertellen, dingen die nog niemand wist, maar die zij hem moest toevertrouwen uit een behoefte aan oprechtheid en ook uit dankbaarheid.

Weinig vermoedde zij dat zij hunne scheiding bezegelde reeds dien eersten dag. Wat zij hem zeide had hij reeds opgemaakt uit hunne brieven. Hij had slechts eene vraag te stellen: of zij daar dan niet onder geleden had. Zij aarzelde

lang terwijl hare oogen zich met tranen vulden, toen lispelde zij: veel.

Hij bleef staan voor een van de ramen, die met ijzerdraad beschut waren tegen de ballen van de leerlingen en terwijl hij den wijsvinger door de smalle gaatjes stak, zeide hij zacht en langzaam: 'Ik heb het gevoel, Sibylle, dat ik u vergiffenis moet vragen.'

Maar toen zag meester de Lansere door het venster dat dit geen gesprek van kameraden meer was en kwam hun gezelschap houden. Zoo bood hij Harry onbewust de geschikte gelegenheid voor een bittere leugen, reeds in Londen bedacht om zichzelf en Sibylle te beveiligen: 'Ja, mylord, we zitten weer diep in de filosofie en ik moest u toch eerst een banaal nieuwtje melden: ik denk dat ik ga trouwen. Wanneer, dat is nog in Gods hand, maar de hoofdzaak is toch al gevonden. Look here.' Hij toont onverstoorbaar een kiekje 6 × 9 van een vriendin.

Veel jong leed heeft meester de Lansere in zijn lange loopbaan geraden, hoe zou hij niet merken, beter dan Harry, dat Sibylle verbleekt. Maar hij herkent zijne opvoeding in de beheerschtetheid, waarmee zij het kiekje teruggeeft en den vriend gelukwenscht met zijn goeden smaak. Een pijnlijke mededeeling heeft de meester door zijne aanwezigheid kunnen verzachten.

Hij heeft nu maar eene zorg meer: hun wandelingen òf vermijden òf zelf meemaken; want de sympathieke jongen kan zijn kind slechts pijn doen of onbewust de gehechtheid doen herleven. Het doet hem genoegen dat zij zich sterker gewaand heeft dan zij was, maar de smart mag niet vernieuwd worden. Hij weet niet hoe symbolisch hij tusschen hen in wandelt als datgene wat hen scheidt.

Mevrouw de Lansere, die Harry buitengewoon hartelijk verwelkomd had, vraagt Sibylle of er toch geen kans zou zijn op bekeering en of zij niet zou trachten Harry heel de vakantie hier te houden. Haar lijkt het of hij over die verloofde maar heel kalmpjes spreekt en men merkt toch aan alles dat hij Sibylle op zijn handen zou willen dragen. Nooit is hij zoo attent geweest en zij is er wel zeker van, als hij hier blijft en meegaat naar de kerk... Maar Sibylle wendt zich vermoeid af. Van bekeering is geen spraak en mama moet maar niet harder aandringen dan de beleefdheid vraagt. Hoofdschuddend bedenkt mevrouw dat Sibylle dit niet te merken hengelen naar een man hooghartig afwijst en misschien later, te laat, heel wat meer zal doen voor heel wat minder, bijvoorbeeld een lichtokeren architectenfacie met bruine tanden en stoppelbaard. En zij gruwelt.

De twee die elkander liefhebben uit die geneigdheid der naturen zoo diep en echt dat

zij de passie zelf terzijde kan stellen, kunnen niet eens meer rustig bespreken wat woordeloos tusschen hen is geweest en in hunne brieven nooit vermeld maar in elke komma aanwezig. Terwijl de meester even binnengeropen wordt of zelf hoed en sjaal gaat halen daar een bries opsteekt, of tijdens drie minuutjes wachten op de anderen voor den maaltijd, voeren zij korte gesprekjes die iedereen hooren kan en die toch over hun leven beslissen. Zij doen het objectief, glimlachend en soms trachten zij zelfs vroolijk te lachen. Zoo bijvoorbeeld wanneer Harry zegt dat de waarheid een gebruiksvoorwerp is verschillend van dorp tot dorp, behoorend tot de folklore. Hij gekscheert daarover nog wat door en opeens hoort Sibylle hem zachtjes zeggen: ‘Drie eeuwen geleden zou men u hier als heks verbrand hebben, lieve Sibylle, maar kom tot inkeer, anders brandt ge zelf op, dat is erger.’ Hij schrikt van zijn eigen woorden en voegt er nog zachter bij ‘Maar de traditie zal zegevieren, gij zult een gelouterde verdraagzame christene worden.’

Een andere maal zegt hij dat in een engelsch pensionaat den leerlingen de raad gegeven werd steeds een nuttige spreuk op hun schrijftafel te zetten.

‘En welke spreuk hadt gij wel gekozen, Harry?’

Hij kijkt haar ernstig aan:

‘Ook dit gaat voorbij.’ Hoe onengelsch, niet waar?’

Den laatsten morgen komt zij schijnbaar toevallig langs zijn kamer. De deur staat open, hij zit geknield op zijn reiskoffer vol zeegeur dien hij maar niet toekrijgt. Terwijl zij hem helpt en zij beiden zich inspannen zonder nog goed te weten waarvoor, zegt hij dat zijn afreis hem minder zwaar zou vallen en hij vooral een ernstige reden minder tot melancholie zou hebben indien zij zelf een ernstige reden had om minder gunstig over hem te denken. In gansch de wereldgeschiedenis is er niets dat hij zoozeer veracht als het paard van Attila, waarover zijn baas immers zeide dat geen gras meer groeide waar het getrapt had. ‘Ik verwijt dat ik hier ook zoo'n paardenhoef geweest ben. Voor uw geluk is het noodig dat gij eenmaal wenscht mij nooit te hebben ontmoet. Ik hoop uit den grond van mijn hart dat dit oogenblik zoo spoedig mogelijk moge komen.’

Sibylle de Lansere, die niet antwoorden kon, nam voor het eerst een man in haar armen en kuste hem lang op zijnen mond en liet zich kussen. In zijne ontsteltenis zeide hij: ‘De koffer is toe.’

‘Ja, antwoordde zij kalm, nu kunt ge vertrekken, liefste Harry.’

Hij schreef nog uit Londen om goede aankomst te melden en te danken voor het onthaal.

Daarmee was hij uit haar leven verdwenen. Maanden lang wachtte zij op zijn huwelijksbericht. Ten slotte berustte zij er in dat hij haar dit wilde besparen en dacht dat hij misschien later zou terugkeeren, wanneer zij zelf getrouwd zou zijn, of hij veronderstellen kon dat de jaren alles hadden uitgesleten.

Zoals Kwikstaartje voorvoeld had, kwam haar orthodoxe Griek niet terug. Reeds zijn eerste brief had haar bevestigd wat zij altijd vermoed had in zijn weifeling tegenover haar gehaastheid om dadelijk te trouwen. Hij schreef dat hij reeds bij het eerste onderhoud de onverzettelijkheid zijner ouders had gevoeld. Al zeide hij het nog niet op te geven, voor haar was dit komedie, zij gaf hem zelf op. In een vierden brief werd de moeilijkheid nog veel grooter, daar de firma hem voor drie jaar naar Constantinopel zond, maar in de fabriek vernam zij dat hij de verplaatsing zelf had aangevraagd. Kwikstaartje verving hem.

Onder ruim twaalfhonderd landgenooten en 15 vreemdelingen in de fabriek, had zij, trouw aan hare natuur, juist den vreemdsten, den Griek getroffen. Misschien kan men van niemand zeggen dat hij heelemaal gezond is, ook niet in de fabriek, maar de dichter-bediende die nu haar nieuw ideaal werd, was in elk geval de ziekste. Wegens ziekte had hij zijn studies na de

humaniora moeten opgeven en hij zou zoo graag priester geworden zijn. Twee jaren had hij thuis te bed gelegen, daarna nog anderhalf jaar gesukkeld. Een oom, de rijke man der familie had hem in de fabriek binnengeloodst. Hij had mooie lange haren, heette Willem maar dichtte en noemde zichzelf William.

Een-, hoogstens tweemaal per dag passeerde Kwikstaartje van uit de directiebureelen door het zijne, van de eene deur naar de andere. Daarop maakte hij het gedicht 'Zonnestraaltje', waarvan de twee eerste strofen begonnen met 'zooals' en de derde 'zoo komt gij, heerlijk zonnekind'. Natuurlijk kwamen zijne collega's er achter en telkens Kwikstaartje verscheen ging het in koor... Zoo komt gij heerlijk Zonnekind... De dichter leed in stilte, maar toen men hem wijsmaakte dat zijn gedicht gecopiëerd was en in een omslag aan Zonnestraaltje bezorgd, schreef hij een langen brief, waarin hij vooral betuigde dat hij geene litteraire pretenties had en zijne poëzie slechts was de fluistering van een eenzame die in zichzelf en den intiemen omgang met God en de natuur het ware geluk vond. Vergeef hem, die anders niemand in vertrouwen neemt, deze uitvoerige oprechtheid, maar zij was noodig om te bewijzen dat hij het gedicht niet gezonden had, hij die slechts zeer zelden iets publiceerde. Na herhaalde verontschuldigen smeekte hij

thans te mogen terugkeeren tot zijne weemoedige afzondering.

Kwikstaartje antwoordde hem geruststellend en verder ook dwepend met eenzaamheid en weemoed, zooals sanguinische naturen als zij gaarne doen. Zoo bleven zij aan het schrijven en besteedden er vele woorden aan dat zij elkander niet eens aankeken telkens wanneer zij door het bureel ging, dit om hunne geestelijke vriendschap niet te laten ontwijden door scherts van banale menschen en hij hield er zeer streng aan dat hunne vriendschap puur geestelijk bleef. Doch weldra begon hij nauwkeurig plaats en uur aan te geven waar hij toekomenden zondag zijne gulden eenzaamheid zou opzoeken en daar werd hij dan zelf opgezocht door Kwikstaartje. Gewoonlijk zeide hij ongeveer niets, zij zweeg in lange pauzen, zoo lang ze maar eenigszins kon en bij het heengaan vroeg hij haar als een vurig begeerde gunst het grassprietje waaraan zij slechts gebeten had om des te beter te kunnen zwijgen.

- 'Waarom toch?'

- 'Daarom. Geef het mij. O dank u, dank u.'

Maar 's maandags was er al een brief, waaruit bleek dat zij hem niet begrepen en pijnlijk gekwetst had, met een gedicht erbij, waarin hij andermaal terugkeerde tot zijn eenzaamheid, die in de laatste stroof zelf het woord nam:

‘Gij werdt mij ontrouw, ik bleef u trouw,
Mijn lieve dichter, kom.’

De week werd dan besteed aan briefwisseling om dit conflict bij te leggen en tegen den volgenden zondag hadden hunne zielen elkander weergevonden.

Heerlijke dagen voor Kwikstaartje: een zieke, een dichter, lange haren, een geestelijke hypergevoelige liefde, alles om ter ongewoonst. Veel gauwer dan gewone verliefden spraken zij over hun huwelijk, maar legden vooraf de heilige gelofte af elkander nooit aan te raken. De handdruk zou het uiterlijk symbool zijn van de ineenstrengeling hunner zielen en na lang nadenken besloten zij dat ook de zoen, hij kon het woord kus niet hooren, de zoen op het voorhoofd zonder zinnelijkheid kon gegeven worden. Hij gaf er haar een, maar weigerde den haren omdat dit, zeide hij met neergeslagen oogen, voor hem momenteel beter was. Kwikstaartje verafgoedde hem.

Eenmaal zoo ver bracht Kwikstaartje hem thuis binnen. 't Serjans, die niets zoo misselijk vond als een jongmensch die artist wilde worden ‘kom liever met een straatveger af dan met een artist’, vatte bovendien onmiddellijk een fanatieken haat tegen hem op, brutaliseerde hem en schold al van ‘bedpisser’ en ‘nog te slecht om Jezuïet te worden’ als de arme jongen het op het trottoir zeker nog kon hooren.

Dat alleen ontbrak nog voor Kwikstaartje om de romantiek te voltooien: tegenstand der ouders. Aan de aarde ontheven, dweepten zij met den dag hitsiger tegen elkaar op en het zag er lang naar uit of het geluk ditmaal deze 't Serjans ging verloren geven. Maar na enkele maanden hervatte het zich en bezorgde den dichter William een bloedspuwing. Daar Kwikstaartje niet anders meer te redden was, moest het wel een paardenmiddel gebruiken.

IX

Toen pater Dr. Eugenius OCM, in de wereld Celest de Lansere en in het klooster getreden als Eugenius ter nagedachtenis van zijn moeder Eugenie, jaren lang in Rome en daarna nog langer in Jeruzalem Bijbel gestudeerd en onderwezen had, werd hij opeens naar België teruggeroepen om daar zijn vak te onderwijzen in het scholastikaat van de orde. Hij verheelde zelf niet dat dit geen promotie was, noch zocht er een aannemelijke verklaring voor, maar schreef vlakaf dat zoo nu eenmaal het kloosterleven was en hij naar alle waarschijnlijkheid een lesje in de nederigheid goed kon gebruiken. ‘De Bijbelspecialist die, met reeds een aantal boeken op zijn actief, misschien gedroomd heeft van een universiteitskatheder, mag nu bravekens zijn hoge wetenschap debiteren voor een hoop jonge confraterneele baarden. Ja, dat zal mij goed doen en ik zal blij zijn weer eens Vlaamsch te kunnen spreken.’

Bij zijn aankomst kreeg hij acht dagen verlof en stond onverwachts in het directeurshuis, waar men hem nauwelijks herkende, daar hij zoo bruin was als zijn baard, die bovendien veel korter dan vroeger en in punt geknipt was. Daarmee zag hij er weinig capucijsch uit, zelfs een beetje wereldsch, als een verkleed ambtenaar, die elken morgen coquet met de schaar

voor den spiegel staat. Wereldvreemd en afwezig was hij door het klooster en de studie ook niet geworden, want hij omhelsde dat het een aard had, wist zwier te geven aan zijn zware pij en zat dadelijk gezellig te lachen en te paffen, alsof hij niet meer wist van de voornaamheid en beheersching, die in dit huis zelfs den wildvreemdste onbewust werden opgelegd, even vanzelf als men fluistert in een kerk en zich in acht neemt in een paleis. Overal elders moest zijn joviale natuurlijkheid voor hem innemen. Hier detoneerde zij, men zag hem met een lichte verbazing aan en Sibylle was noch min noch meer geërgerd, want sinds het vertrek van Harry groeide met den dag een smartelijke verbittering tegen den godsdienst in haar. Hij bemerkte hare afzijdigheid en verklaarde ze voor zichzelf als een beroepsmissvorming, die weinig in haar voordeel was. Of misschien, bedacht hij, heb ik al die jaren gedweept met het zachte lieve kindje en vergeten dat dit intusschen een heel andere vrouw geworden is. Het deed hem pijn en, zooals alle priesters, gewoon aan verzet tegen de moderne vrouwen-emancipatie, vond hij dat een vrouw òf kloosterlinge òf moeder moet zijn. Studeeren is wel beter dan rooken, dansen en zich schminken, maar als het doet verstarren en afleidt van het huishoudelijke, het moederlijke, is ook dat uit den boeze. Veel meer dan zijn twee broers, had

hij altijd een bijzondere teederheid voor het kleine zusje betoond. De teleurstelling deed hem inzinken, hij nam het fiere wijsneusje graag onder schot, eerst over het embrassement du jury, dan over de filosofie zelf.

Groote onvoorzichtigheid van de Kerk, zeide hij zoo maar, dat zij zich uitgesproken heeft voor het Thomisme en er daardoor haar lot aan verbonden. Veronderstel dat die filosofie omvergekegeld wordt, wat lang niet onmogelijk is, dan staat de Kerk daar. Sibylle antwoordde ijzig dat het Thomisme toch altijd nog een paar dagen langer zou stand houden dan de Bijbelstudie tegen de wetenschap. Houdt zij het nog wel vol?

Pater Eugenius lachte zoo hard dat de meester en mevrouw tegelijk bevreemd opkeken. Dat hij, lieve hemel, hier op zijn woorden moest letten en hoopte dat zijn geleerd zusje niet de volle draagkracht van haar woorden kende. ‘Die ken ik, antwoordde Sibylle, hem recht in de oogen kijkend. Kent gij ze ook?’ Hij werd ernstig en meester de Lansere, verrukt over deze korte discussie die hij niet begreep, leidde het gesprek af naar de promotie, toen Sibylle door meer dan tien professoren bestookt werd en nooit hare kalmte verloor, ieder even klaar en rustig het zijne gaf. ‘Onvergetelijke momenten, Celest, is 't niet waar, mama?’ Maar Sibylle hoorde het niet, in haar roesde het: hij ook weet.

Om vader genoeg te doen, vertelde Pater Eugenius veel over Rome, kardinalen die hij van naderbij kende of deed alsof, anekdoten uit het vaticaan, de geschiedenis van benoemingen. De meester had een grenzeloos ontzag voor de opperleiding van de Kerk en kon dan uren lang onvermoeid luisteren en vragen stellen vol kinderlijke vereering, naar hoge prelaten wier namen hij regelmatig in zijn krant las. ‘En kardinaal Van Rossum, Celest, hebt ge dien ook wel eens gezien? Een schoone figuur niet waar. Dat is toch een van de grootste kardinalen van deze eeuw, dunkt u ook niet. Een man van groote wetenschap en een groot man van de daad.’

Pater Eugenius vertelde niet altijd wat de meester liefst hoorde. Als hij bijvoorbeeld zeide dat men Rome moest vergelijken met een hof waar invloeden en intriges werkten onder- en bovenaards zooals aan andere hoven, dat een klacht tegen een orde zonder uitwerking gebleven was, omdat de kardinaal-protector almachtig was in het vaticaan, dat prelaat die en die elken dinsdagavond dineerde bij rector zus en zoo die in onmin leefde met zijn landsbisschop, waarvan hij een studiemakker was en die vóór hem bisschop gewijd was door den invloed van de familie Henin de Borgerhof van kardinaal Henin de Borgerhof en dat daar elken dinsdag heel wat zaakjes bedisseld werden,

zoodanig dat de landsbisschop geen goede pers had in het vaticaan, dan betrok het breede gladde voorhoofd van den meester, maar niets was in staat zijn trouw en zijn vereering te schokken. Hij had steeds het excuus dat het ondanks alles menschen zijn en blijven en hij vond zelfs die lichte menschelijke feiltjes vereerenswaard.

Nu, zeide pater Eugenius gaat alles voorbeeldig te Rome in vergelijking met wat het daar in vroeger eeuwen is geweest en de meester argumenteerde voort dat al die euvelen, in plaats van bezwarend te zijn voor de kerk, juist hare goddelijkheid bewijzen. Want zij zou reeds lang te niet zijn indien zij het werk van die menschen en niet Gods werk ware, zooals de pastoor zei tot den vrijdenker. De vrijdenker haalt bezwaren tegen de Kerk aan en de pastoor antwoordde: 'Och meneer, wat wilt ge tegen de Kerk beginnen, wij krijgen ze zelf nog niet kapot.'

Bitter, woedend moest Sibylle dit aanhooren en zwijgen. Pater Eugenius zag haren wrevel en wilde haar doen loskomen. Als ze niet speelsch aan zijn baard trok, niet om zijn bloote voeten lachte en zich niet meisjesachtig zijn koord aandeed, zooals hij in Jeruzalem dwaas gedroomd had, als ze absoluut geleerde gesprekken eischte en discussie, wou hij er ten minste vroolijk ruzie mee maken. Nu de fouten

van Rome toch de goddelijkheid van de Kerk bewezen, haalde hij er maar veel aan, zware. Maar Sibylle zweeg en kropte haar verontwaardiging op.

Alleen Alex vatte vuur tegen den paus met kinderen, die volgens hem heelemaal niet schuld vrij gepleit was door de zoogezegd nieuwste opzoekingen van dien Dominicaan hoe heet hij ook weer. Allemaal valsche wetenschap. Pius X sprak heel anders. 'Schrijf en publiceer het, zei die, ze moesten het maar niet gedaan hebben.' Dat was een heilig man, die werkelijk geloof had en wist dat de Kerk niet valt door de zondigheid van Pausen en Kardinalen. De aflaten, het jus primae noctis der prelaten, de losbandigheid der kloosters voor de hervorming, allemaal een vieze boel, zeg ik, maar waarom met zoogezegde wetenschap bewezen feiten loochenen? wat kan het ons schelen dat kardinalen naar de hoeren liepen, wat verandert dat aan de waarheid van het geloof?

De meester, verrukt over zulke gesprekken, die niet voor eenvoudige lieden, maar werkelijk intellectueel waren, vroeg waarom Sibylle niet meer meedeed. Zij hield hare handen in bedwang, het lichaam kaarsrecht en zeide stil dat de broers ook eens moesten denken aan den andersdenkende, die hierop antwoordt: de leer zelf kan niet bewezen worden en hare

hoogste vertegenwoordigers waren niet beter dan bijvoorbeeld het hof van Frankrijk en Spanje. En in den naam van dit alles zijn eeuwen lang millioenen en millioenen levens gedood, verminkt, gemarteld, geofferd, gekluisterd, gekloosterd.

Het werd stil.

Zij bracht de hand aan de oogen, zij zagen haar doodsbleek worden.

‘Wij hebben hier een Engelschman gehad, Celest, zei meester de Lansere, en die was ongeloovig. Sibylle heeft uren en uren met hem gediscuteerd en rechtuit gezegd, ik dacht dat hij zich zou bekeerd hebben, maar het heeft niet mogen zijn. Het is en blijft nu eenmaal een genade. Maar kindje, gij ziet er moe uit, ik wil u niet naar bed sturen, maar we zullen allemaal gaan slapen. Komt.’

Hij verweet zich dat hij Harry had laten komen.

‘Ja, ons meisje ziet er moe uit,’ zei pater Eugenius, blij omdat hij haar kon verontschuldigen.

De kweiling herbegon, helscher dan in Leuven. Zij zag zich van kleins af bedrogen en aan dat bedrog had zij haar geluk moeten opofferen. Allerlei woorden herinnerde zij zich, bijvoorbeeld van eene mère, die steeds herhaalde dat het niet gelegen was in gebeden, devoties of hooge bespiegelingen, maar in de liefde, geuit

door daden van zelfvergetenheid en versterving. Zij vroeg zich af of die ook geweten had dat de leer geen stand houdt en dat het alleen aankomt op zedelijk leven. Eenvoudige doodgewone gezegden uit haar kinderjaren schoten haar te binnen, met het beeld van wie ze uitsprak dan en daar. Van sommigen was het haar duidelijk dat ook die geweten hadden, maar van de meesten en de voornaamsten, haar ouders, de mères, professoren stond het voor haar vast dat zij te goeder trouw waren en diep geloofden. Met die allen had zij diep medelijden dat zich in een doffe, machteloze en verontwaardigde woede uitstreekte over de gansche christenheid, ‘walgelijk bedrogen’ zooals zij fluisterde in het donker van haar kamer. Een nieuwe gedachtenwereld ging opeens open. Zij stond er verstomd over, hoe haar geheugen flitsend heele passus terugzag uit goddelooze teksten, aangehaald door katholieke bladen, vrome tijdschriften. Met ergernis en een misprijzenden glimlach had zij die gelezen. Nu vervulde haar een eigenaardige vreugde: al die voor slecht en dom gescholden menschen waren dus evenzeer te goeder trouw, streden om hun waarheid, streefden edel naar het goede.

Midden in die vreugde, eerst onverklaarbaar, ontviel haar plots alle moed om verder te leven en verlangde zij naar den dood. Zij nam dit verlangen niet ernstig op, want zwakheid lag zoo-

zeer buiten hare natuur, dat zij haar niet verontrustte, maar in onbewaakte oogenblikken bemerkte zij herhaaldelijk dat zij een lange poos aan 't nadenken was over de beste manier om zich te zelfmoorden en over den inhoud van haren afscheidsbrief. Op haren fijnen pols keek zij naar het slagadertje. De Romeinen prikten dat open in het bad.

Pater Eugenius was nog daar, toen op een avond driemaal hard op de deur gebonkt werd. Iemand liep weg, maar vóór het huis zette een dronkeman het lied 'Zij minden elkander zoo teeder' in. De meester en mevrouw beijverden zich om het gesprek ongedwongen voort te zetten, maar de Capucien die van niets wist, muzikaal aangelegd zooals heel het gezin, vond de stem prachtig en het was zoo lang geleden dat hij dat lied gehoord had.

Om hem te weerhouden in de voorkamer te gaan om te luisteren en te zien, want dit zou altijd een streep licht gemaakt en den zanger verraden hebben dat hij gehoord werd, lichtte zij hem in over Michel, die voor enkele jaren eens brutaal geweest was tegenover Sibylle, waarna zich had uitgewezen dat Sibylle juist gezien had, want hij is een vlinder die van het eene meisje naar het andere fladdert. Nu begint hij op den koop toe ook nog te drinken en zijn moeder vertelde haar laatst in den winkel dat hij Sibylle nog altijd niet vergeten is. Dronken

weeklaagt hij telkens dat zij de oorzaak van zijn ongeluk is. Alleen met haar zou hij gelukkig geweest zijn. Hoor hem maar zingen. Porta heeft nu wat grond gekocht en laat voor hem daarop een lemonadefabriekje bouwen. Natuurlijk lacht het dorp, in lemonade zal Michel zich niet zat drinken, maar Porta is een scherpziend zakenman. Het schijnt dat hier uren in den omtrek geen lemonade gemaakt wordt en dat Michel veel geld kan verdienen, als hij zich de zaak ernstig wil aantrekken.

De Capucien lacht: Mevrouw Sibylle Portade Lansere, doctor in de thomistische wijsbegeerte en lemonadefabrikante, dat klinkt. Maar vóór het slapen gaan ontbloot Sibylle de volmaakte borsten die den dronkeman zijn bezinning deden verliezen.

Het komt haar niet meer vreeselijk voor dat hij die zou aangeraakt hebben. Geledigd van het heilige en verhevene, waaraan zij heeft geloofd, voelt zij zich ook in haar lichaam waardeloos geworden en verworpen. Ook Michel wordt in haar oogen een slachtoffer, want zij kan reeds niet meer inzien dat de ingeboren preutschheid van twintigjarigen met en zonder geloof functionneert en nog meent zij onbewust dat alleen geloovigen kuisch zijn.

Dien avond maakt zij voor het eerst bewust het voornemen zich te zelfmoorden. Aan Michel heeft zij niet meer gedacht, maar de

maat verdriets is zoo boordevol, dat de gedachte een jongen onverdiend ongelukkig gemaakt te hebben, er niet meer bij kan. En daarbij, nicht mehr raisonieren.

Als pater Eugenius 's anderendaags gereed staat om te vertrekken, zegt zij plots dat zij meegaat naar het station om Norbert te bezoeken. Zij wil over het spoor lopen als de trein al aankomt en struikelen op het spoor zelf, maar natuurlijk houdt hij haar hand vast. ‘Geef pater Eugenius nu maar een goeden kus, want hij heeft misschien wel uw leven gered. Schrijft gij voor de decoratie of moet ik ze zelf aanvragen?’

In den tuin der kliniek, waarvan Norbert reeds hoofdgeneesheer is, ligt een vijver met zwembad. Na het middagmaal wil zij daar gaan roeien, het bootje doen kantelen en verdrinken, met bloedsopdrang erbij. Het kost heel wat moeite om Norbert en zijn vrouw in huis te houden. Als dat gelukt is en zij midden op den vijver vaart, schrikt het water haar af en het bootje kantelt ook niet gemakkelijk. Deze zwakheid krenkt haar familialen trots, zij vindt zichzelf bespottelijk, herbegint voorloopig niet meer en zet zich vast op een norschen wil verder te leven. Gansch alleen, wanhopig, haren strijd uitvechten.

Bestond de inquisitie nog maar. Dan zou zij zich nogmaals laten inschrijven te Leuven, er

optreden met een thesis, die haar zou doen veroordeelen tot den brandstapel en hoe sereen olympisch zou het onberoerde lichaam dat zij streelt, opbranden in het martelaarschap voor de bevrijding van den geest. 'Maar de tyrannie is sluw geworden, schrijft zij in haar citatenboek onder den naam J.M. Ascot. Hem die niet langer kan zwijgen bezorgt zij thans nutteloozen roemloozen ondergang door onteering, verguizing.'

Kommerend en vol medelijden zagen de meester en mevrouw haar innerlijk verteren. Mevrouw liet zelfs buiten haar wete een tweeden sleutel van hare kamer maken, omdat zij die altijd zorgvuldig sloot en zelf in orde hield, zooals haar van kleinsaf was geleerd. Zij vond echter noch brieven noch onthullende papieren. In het boek dat midden op de schrijftafel lag, filosofische geschriften van Diderot, een auteur dien zij niet kende, stak de foto van Harry. Elken morgen stak deze wat verder, zoodat zij blijkbaar als leeswijzer diende. De meester gaf haar soms tactvol de gelegenheid om vertrouwelijk met hem te spreken, vroeg met welke studie zij bezig was, of zij zich niet verveelde, geen lust had om weer naar Leuven te gaan, bijvoorbeeld om advocaat te worden, of misschien liever actief te werk gesteld werd in het pensioonaat. Vriendelijk en beheerscht verzekerde zij hem dat alles goed ging en als

hij soms zeide dat het wel nog niet allemaal goed ging, maar geleidelijk zou overgaan met werken en bidden, glimlachte zij sterk en zeide ‘Natuurlijk, papaatje.’

‘Ach, zeide meester de Lansere, ik word oud en ge blijft toch altijd mijn kleintje, ik wil u gelukkig zien en ja dat kan soms wel eens wat strijd en tijd kosten en dat vergeet ik.’

Een speciaal recht dat mevrouw zich altijd voorbehouden had, was Sibylle 's zaterdags de haren te wasschen en te kammen, waarschijnlijk fierheid over het prachtige zwarte, zwaar golvende haar, dat sensatie gemaakt had toen zij het nog als kind lang over de schouders droeg. De doctor in wijsbegeerte moest zich dan als een kleine laten behandelen en er soms, onder voorwendsel dat ze nog niet droog waren, los mee avondmalen. Daarna maakte mevrouw een ongewone coiffure, die zoogezegd beter de golvingen bewaarde dan die van Sibylle en moest blijven tot 's anderdaags 's morgens. Tijdens deze intiemste oogenblikken tusschen moeder en kind, werd al eens over mannen gesproken, maar Sibylle stelde geen belang in de namen die genoemd werden, ondanks moeders waarschuwing niet te doen zooals zij, die nochtans gelukkig was met papa, maar toch menige goede gelegenheid had laten voorbijgaan.

X

In het voorjaar werd Sibylle op reis gestuurd. Papa en mama drongen er op aan en zij zelf was er niet op tegen, al wist zij dat op deze ziekte de medicijn van het vergeten geen kracht heeft. Maar het verlichtte in elk geval hare ouders en het kon haar niet schaden. Tante Brigitte in Parijs, die nochtans twee dochters had, voor Sibylle wellicht een goed gezelschap, want ze hadden juist een beetje te weinig van wat zij te veel had, ernst, werd niet vernoemd, al was zij in beider gedachten: het woord Parijs was door den meester en mevrouw niet meer uitgesproken. Pater Eugenius schreef van uit zijn scholastikaat, dat op nog geen kwart uurs afstand van het klooster, een voortreffelijk kempisch hotel midden in de dennenbosschen stond, juist wat Sibylle noodig had om eens degelijk uit te rusten. Maar de meester vond het beter dat zij bij Norbert ging. Hij woonde even buiten Brussel. De lucht was er even goed, het heuvellandschap blijer. Hij had een verstandige ontwikkelde stille vrouw en de twee kinderen, niet te klein meer, zouden vroolijke afleiding bezorgen.

De kinderen moesten voor haar hunne schoolversjes opzeggen, veel vaderlandsliefde en onnoozele wijsheid. Met ontsteltenis stelde Sibylle vast dat zij nooit goed gedacht aan het

pensionaat van haar vader, waar hetgeen zij het groot bedrog der opvoeding noemde, sinds jaren op groote schaal werd gepleegd.

Norbert en Christiane, zijn vrouw verfoeiden het pensionaatleven, Sibylle moest het thuis maar niet zeggen. Een goede opvoeding kan slechts in het gezin gegeven worden, zeide Norbert. Beiden misprezen den brusselschen nonnetjesgeest, die voornaamheid met franschelarij verwarde en deftigheid met lange mouwen en leelijk lange kleeren met kousen tot boven de knieën. Maar wat wilt ge, zij konden de kinderen toch niet naar de officieele school sturen, hij zou hier dan niet lang meer médecin en chef zijn en als katholiek kan men het nu eenmaal niet doen. Maar zij bestreden voorzichtig den nonnetjesgeest en later zal het er wel gauw van afgaan, daar zullen we wel voor zorgen.

Zooals onder de gegoede burgerij gebruikelijk is, maar ook niet meer, critiseerden zij het voortdurend bedelen en geld omhalen in de kerk en ten huize en drieste sermoenen van toevallige predikanten. Maar zij gaven zelf altijd zeer mild.

Norbert kwam op een middag boos thuis omdat hem iets tegengegaan was in de kliniek. Hij bromde dat hij een paar zusters direct zou buiten schoppen als het gewone verpleegsters waren, maar nu moet ik er in der eeuwigheid mee voortsukkelen.

Hij noch zijn vrouw vermoedden wat in Sibylle omging. Zij zouden tegenover vreemden hun gewone kritiekjes nooit uitgebracht hebben, want zij golden terecht als voorbeeldige christenen. Maar Sibylle hoorde niets anders dan hunne kritiek en begon te vermoeden dat ook zij afgeweken waren en zij ten minste met hen zou kunnen praten.

Eens keerden zij samen in auto terug uit de hoogmis en Sibylle ontleedde het sermoen van een redemptorist punt voor punt. Norbert aan het stuur, vond het een beetje vervelend en zei dat zij nog goed luisterde naar zulk gezeever. 'Ik hoor dat niet eens meer. Negen op de tien keeren weet ik in het portaal al niet meer waarover ze gesproken hebben. Vroeger luisterde ik altijd tot ik wist waarvoor ik in mijn zak moest gaan. Dat weet ik tegenwoordig ook al niet meer. Ik geef. Dat is immers genoeg.'

Maar toen Sibylle lachend informeerde of het zoo ellendig gesteld was met zijn geloof, antwoordde zijn vrouw in zijn plaats dat ze zich daarin niet moest vergissen, want Norbert is zeker zoo streng en diep godsdienstig als papa. Ze bewees dat met details tot Norbert haar deed ophouden en zeide alleen maar razend anticlericaal te zijn, onder ons verstaat ge, Sibylle, ik loop er niet mee te koop. En anticlericaal ben ik in de kerk geworden. Rechttuit gezegd, ik kan overal bidden, maar daar niet.

Nog wilde zij er op doorgaan, star en fanatiek op haar probleem starend en met een gespannen aandacht die niets anders meer kon zien, maar zij vond geen belangstelling. Van de boeken welke zij Norbert aanraadde te lezen wilde hij niet weten. Hij las alleen nog geschiedenis en positieve wetenschap, geen filosofie of literatuur meer. Ja Sibylle, beroepsmisvorming, kindje.

Zelfs bij vreemden, collega's van Norbert, vond zij geen belangstelling. Eens sneed zij haar onderwerp aan bij een bekend specialist, door Norbert het type van den godsdiensthater genoemd. Hij zeide: 'Wie het niet doorgemaakt heeft begrijpt het niet en haalt er de schouders voor op. Wie het doorgemaakt heeft, haat het zoo, dat hij er geen woord meer over hooren kan. Ik heb het doorgemaakt.' Daar zat zij, Soms kwam er een oude dokter op bezoek die zijn praktijk opgegeven had. Hij was buiten elken godsdienst opgegroeid. Sinds hij op rust was kon hij weer veel lezen. Hij filosofeerde graag over alles en nog wat. Zijn vriendelijke guitige oogjes werden ernstig toen Sibylle begon over den 'gewetensstrijd'. 'Ja, zeide hij verveeld, dat zijn zoo van die kinderachtigheden.'

Spoedig vertrok zij naar Celest, want ook met Christiane kreeg zij geen contact, sinds die haar den derden dag zoo gauw mogelijk een goeden man gewenscht had en een paar

kinderen. ‘Ik heb heel veel bewondering voor filosofie, maar dat is veel beter voor een vrouw.’ En eens toen ze samen vertrouwelijk in de loggia zaten te crocheteeren, had Christiane haar onvergetelijk geërgerd door een laag bij den grondsche opmerking, die haar zeker ontsnapt was. Ze vroeg waarom Sibylle zich toch zoo boos gemaakt had op Michel. ‘Nu, ik begrijp het, zei ze. Als men jong is... Maar enfin, waarom komt een jongen anders bij een meisje.’

In een afgelegen kempisch hotelletje neemt Sibylle haren intrek.

Goede zaken worden er alleen gedaan in de maand Mei, als bedevaarders uit den omtrek in de kloosterkerk het miraculeus Lievevrouwebeeld komen vereeren, dat in de jaren vijftienhonderd en zooveel gestolen was door een baanstrooper, die, er mee thuiskomend, plotseling lam geworden was. Zijne vrouw was om hulp geloopt bij de monniken, gansch het klooster, pater Gardiaan voorop, had het beeld teruggehaald en op het oogenblik dat het weer in zijn nis geplaatst werd, was de verlamde baanstrooper in zijn hut opgesprongen, in één adem naar de kerk geloopt, had zich voor het beeld neergeworpen en samen met de toegestroomde menigte de heilige Maagd verheerlijkt.

De bedevaarders eten in het ‘Hotel O.L. Vrouw ten Nisse’ hunne boterhammen bij

koffie of bier en kochten er postkaarten, vlaggetjes en kaarsen door het klooster geleverd. De priesters en beter gegoeden bestellen een diner, alles kleine uitgaven die toch een flinke som worden want heel de maand is het een stroom volks. Daarna valt het leven voor elf maanden stil. Er zijn bestendig enkele gasten, ouderlingen, ziekelijken en nu en dan een familie die haren pater bloedverwant komt bezoeken.

Het was heelemaal niet volgens de regels dat Sibylle elken dag pater Eugenius mocht spreken, maar voor een der grootste geleerden van de orde werd een uitzondering gemaakt zooals ook voor de bezoeker zelf, een doctor in wijsbegeerte, die geestelijke rust zocht.

Rust vond Sibylle van de eerste maal dat zij haar ongeloof volledig opbiechtte. Bleeker dan haar sneeuw witte bloesje, bevend over al haar leden, sprak zij in voldragen zinnen, welgekozen woorden. Het antwoord van pater Eugenius was een lach. Heelemaal zonder echo, nabij en hard, klonk die lach tusschen de dichte sparren die den weg omzoomden en het geluid beletten te verspreiden.

‘Leg mij dat eens allemaal uit.’

Nu en dan vroeg hij of het alles was. Zij voelde zich als de zieke, die door den dokter uitgelachen wordt en ten slotte opbiedt met hartkloppingen, duizeligheid en knagende pijn in den rug, om maar ernstig genomen te wor-

den. Ja, zij ging zelfs spreken over hare ontreddeering, haren haat tegen al wat christen en christendom was, haar wanhopig doodsverlangen. Eindelijk glimlachte hij innig, keek haar met gevoelvolle oogen aan en zeide dat dit alles pleitte voor hare oprechtheid en zielenadel en bewees dat God haar met eene bizondere liefde liefhad en groote dingen voorhad met haar, want van haar stof, zusje, waren al de heiligen. Op hare opmerkingen had hij niet veel aan te merken, tenzij dit: als doctor in de thomistische wijsbegeerte kende zij haren catechismus niet eens meer. Het geloof kan immers niet bewezen worden, want dan zou het geen geloof meer zijn, maar wetenschap. Het is integendeel een genade, haar door God tijdelijk ontnomen bij wijze van beproeving om ze rijker terug te schenken wanneer zij zal gelouterd zijn door lijden en vernedering.

Hij zegt dit alles joviaal, zonder zalving, alsof hij haar uitlegde hoe zij best naar Rome reist en in den minsten tijd het meest kan zien. Nauwelijks kan Sibylle bedenken dat zij dit toch allemaal reeds wist. Wat totaal haar vertrouwen wint is zijn waarschuwing dit alles in Godsnaam niet met den eersten den besten priester te bespreken, die misschien zelf hare crisis nog niet doorgemaakt heeft en allicht zou preeken over het vluchten der bekoring tegen het geloof, ja zelfs dreigen. Neen, zij moet

zoeken en nadenken en in alles heel gerust zijn. God heeft haar nu even lief als vroeger, nog liever zelfs om den hartstocht waarmee zij hem zoekt.

Sibylle begrijpt niet wat met haar gebeurt, schaamt zich een beetje en bekent zich te hebben aangesteld als een bakvischje. Dat verrukt hem en hij zegt dat hij haar nu wel een kus zou kunnen geven.

- 'Doe het maar.'

- 'Neen, als ge komt en als ge weggaat. Tusschenin mag een deftige pater dat niet. Ik had heel eventjes gevreesd, kindlief, dat de filosofie u een beetje naar het hoofd gestegen was. Nu zijt ge weer mijn klein zusje van vroeger. Wat hebben wij met u gedweept thuis, allemaal om het hardst en ik het meest. En ik zal u iets zeggen. Ik heb de eerste jaren in het klooster nooit heimwee gehad naar huis, maar naar u wel. Naar u had ik heimwee, kind. Ik was de sentimenteelste van ons drie en ik heb langer getreurd om mama dan iemand weet. Maar zoo iets mòcht thuis niet, dat weet gij ook wel. Karakter! Zelfbeheersching! Toen zijt gij gekomen, ik heb mij aan u gehecht. Ik was Cest, weet ge dat nog? Cest moest u boven dragen, Cest moest alles maken, Cest moest uw bavetje vastknoopen en als we met ons drieën vertrokken, mocht Cest niet weggaan, de twee anderen wel. En dan hadt ge dat hart van Cest

moeten zien. Ge waart nog klein toen Cest voorgoed vertrok, ik heb u eigenlijk maar zien groeien op foto's, altijd maar mooier, engelachtiger, Cest heeft die foto's nog allemaal. Bied hem millioenen, hij geeft ze niet af. Jaja. Cest is dan kolossaal geleerd geworden in Rome en nog geleerder in Jeruzalem; nu mocht hij terugkomen en hij dacht: nu zal ik ze zien! Ze keek zoals vroeger toen ze iets gebroken had, maar Cest wist dat dezen keer niet. Ze was triestig en Cest zag het niet. Hij dacht: ai, is ze zoo geworden. Smerige filosofie. Hij begon ze uit liefde wat te plagen maar roef, hij kreeg daar een veeg. Ik begrijp het nu, 't is niets, 't is absoluut niets, want nu is ze weer bij Cest gekomen met iets dat kapot is: "Zie 't is tapot, ammaal tapot." Want Cest kan dat maken, Cest maakt alles.'

Hij zwijgt wat.

'Dat wist ge allemaal nog niet hé, doctor philosophiae thomisticae? En nu is er nog iets dat ge moet weten, weten en nooit of nooit vergeten, ik zeg het maar eenen keer in mijn leven. Ge kunt doen wat ge wilt, gelooven, niet gelooven, boeddhist of mohammedaan worden; de anderen kunnen ook doen wat ze willen, ze kunnen zich allemaal tegen u keeren, Norbert, Alex, moeder, vader ook, de heele wereld, maar Cest blijft Cest, Cest laat u niet alleen, nooit.'

Er is toen een groot schandaal gebeurd in

den tuin voor bezoekers van het Capucienen-klooster: een heel mooi meisje dat een pater overviel en hem altijd maar kuste en kuste. Hij riep jamaar, pas op en schei uit, maar hij had er deugd van, want hij schreide zelf ook een beetje.

Een oneindige rust verspreidde zich over Sibylle. De verlichting van het uitgesproken leed en de ontdekking van een broederliefde, warm en ruimdenkend zoals zij het thuis nooit gekend en daarbuiten nooit gezocht had, vernietigden twijfels en bijgedachten. Ten slotte had hij haar niets gezegd dan dat het een beproeving was die zou overgaan, praatje voor den vaak, maar om het even.

Elken middag van twee tot vier mag zij hem opzoeken. Het is al voldoende bij hem te zijn en hijzelf schijnt ook niets méér te verlangen, want als zij zwijgt, zwijgt hij ook en pakt aan de sigaar die zij hem telkens meebrengt. Vaak worden het korte, stille gesprekjes.

- ‘Cest.’
- ‘Wat is er, kind?’
- ‘Veronderstel dat ik nooit meer kan geloven, komt ge dan met mij mee naar een ander land. We zullen wachten tot papa en mama...’
- ‘Retro satanas, ik heb niets gehoord. Bidt ge ook?’
- ‘Den heelen dag.’
- ‘Meer dan ik, maar ik verkoop geen flauwe praat.’

Poos.

- 'Cest.'
- 'Ja, kind.'
- 'Hebt gij het ook doorgemaakt?'
- 'Ja.'
- 'Lang geleden?'
- 'Gij waart aan rosa rosae, rosae, rosam, rosa.'
- 'Lang geduurd?'
- 'Gij waart aan 't verzen maken.'
- 'Vijf jaar?'
- 'Ja, kind.'
- 'Veel geleden?'
- 'Daar heb ik niet van te klagen gehad.'
- 'Hoe?'
- 't Is ruim wel geweest.'
- 'Geen lust gehad om er uit te trekken?'
- 'Dat zijn uw zaken niet.'
- 'Jawel Cest, rechtuit zeggen.'
- 'Ja en zwijg nu.'
- 'Ja, nog wat zwijgen dat is het heerlijkste.'

Poos.

- 'Cest.'
- 'Wat is er, kind.'
- 'Waarom zijt ge nu eigenlijk hier?'
- 'Ik geloof dat God bestaat, kind, en dat de menschen die zooveel schoons en
fijns gedacht, gevoeld, gedaan en gewenscht hebben, een ziel hebben die niet vergaat.
Ik geloof dat die ziel

maar lijdt omdat ze op de wereld is en dat ze zich niet vergist als ze altijd maar verlangt naar een geluk dat hier niet is te vinden. Ze zal dat eens bereiken. Daar wacht ik op en mij dunkt dat mijne manier van wachten niet slecht is. Daarom ben ik hier.'

- 'Is dat alles?'

- 'Ja.'

- 'Maar wat vertelt ge dan allemaal aan de menschen, Cest?'

- 'Dat ik denk dat ze niet ver mis zullen zijn als ze ongeveer doen zooals ik, ieder op zijn manier natuurlijk. Ik wil niemand kwaad doen en ik ben er vast van overtuigd dat ik hun goeden raad geef. Kent gij soms iets beters dan oprecht christelijk leven om de menschen gelukkig te maken?'

- 'Zoo spreken alle pastoors toch niet, hoor.'

- 'Dat moeten zij weten, kind.'

- 'Gij doet er toch maar aan mee.'

- 'Voor zoover ik weet, niet.'

- 'Durft ge al wat ge mij zegt en al gezegd hebt, overal herhalen?'

- 'Ja, kind.'

- 'Tegenover den prior, den bisschop, den paus?'

- 'Ja, kind, overal waar ik er niemand mee verontrust, overal waar ik er iemand rustig mee kan maken.'

- 'Ik ben echt verliefd op u, Cest.'
- 'Ik op u al 25 jaar.'
- 'Mag ik u nog eens kussen.'
- 'Riskeer het niet, frank stuk, ik gooi u in den vijver. Ik dacht dat gij zoo serieus waart.'

Toen hij gewaar werd dat het voornaamste besproken was en zij alleen nog bij elkaar waren als broer en zuster, deed hij haar vertrekken, zooals hij aan pater Gardiaan had beloofd. Hij wenschte haar een spoedig huwelijk en kindjes zoo mooi als zij er zelf een geweest was. Hij zou ze komen doopen en van elk een nieuwe collectie foto's aanleggen. Zij antwoordde ernstig dat zij geen lust had om te trouwen en onder ons gezegd, Cest, een beetje vies was van de mannen, die een vrouw aankijken alsof zij ze met hun tong willen likken en streelen met wakke zweethanden. Er zijn enkele uitzonderingen. In Leuven kende zij een professor, een door en door vroom man, met wien zij uren over wijsbegeerte kon praten zonder dat hij feitelijk zag dat hij met een vrouw sprak. Maar dan, heel even verstrooid, wist hij het opeens, keek haar aan, de draad van het gesprek stond niet meer gespannen, hij werd het gewaar, hervatte zich en het was over. Zoo zijn er ook enkelen, maar de anderen neen, vies...

Pater Eugenius zeide dat zij hem heelemaal geen kruidje-roer-me-niet had toegeschenen,

dat zij, voor zoover hij zich herinnerde, met groote convictie kon kussen.

Lachend en gelukkig namen zij afscheid.

Hij kon zijn oogen niet gelooven toen zij veertien dagen later weer voor hem stond met dezelfde starre passie. Opeens zag hij hoe zij op haar moeder geleek terwijl zij het hoofd oprichtte en zeide dat hij haar geweten slechts in slaap gesust had maar dat zij nooit zou berusten in laffe compromissen. Dan kent ge mij niet, Cest. Voor haar is hij een volmaakt christen, zelfs een heilige, maar dat neemt niet weg dat hij leeft buiten de orthodoxie en vervolgd zou worden als ketter, indien hij zijn opvatting omtrent een zuiver en gelouterd christendom in 't openbaar verkondigde. Welnu, dat komt zij van hem eischen. Onze houding is laf en onwaardig, wij zijn huichelaars.

Hij tracht haar te sussen, maar zij werpt weer het hoofd achterover en verzekert dat zij hem zal aanklagen om hem tot spreken te verplichten. Dat maakt niet den minsten indruk op hem, want hij houdt zijn overtuiging voor niemand geheim, behalve voor wie hij er mee zou verontrusten, want het is misdadig iets tegen het christendom te ondernemen. 'Gij wilt van mij een Loisy maken, die niets heeft bereikt en veel vernield. Ik kan misschien ook wat vernielen, maar eerder verrotte deze tong. Nu kan ik misschien nog wat redden en dat

wilt ge mij beletten. Goed, wat nodig is om u te bewijzen dat ik niet laf ben en niet bedrieg, dat moet ge maar doen.'

Verbleekend vraagt zij: 'Wat gebeurt er dan met u, Cest?' Wederom lacht hij, gul en hard, zooals tusschen de sparren, dat ze hem al niet veel ergers zouden kunnen aandoen dan hem bijvoorbeeld langzaam met een bot mes in honderdduizend stukskens te snijden. Wel, als dat om harentwil nodig is, schrikt het hem niet in het minst af.

Dit is hem ernst. Hij weet Sibylle ervan te overtuigen dat het christendom niet mag ondermijnd worden omdat het meer dan een leer, een zedelijke kracht is. Den doorslag geeft dit kort gesprek:

- Toen ge alles verworpen hadt, wat was er dan?
- Ik voelde mij vrij.
- Maar gelukkiger?
- Neen.

Wederom verlost lachend, vertrok ze nog denzelfden dag. Meester de Lansere zei dat ze maar dikwijls naar Celest moest gaan omdat ze telkens opgeruimder terugkwam. Hij dacht dat Harry nu wel voorgoed vergeten was en erkende met diepe vreugde in de ordelijke, beheerschte wijze waarop zijn dochter zich daar overheen geholpen had een vrucht van zijn wijze opvoeding.

XI

Reeds in zijn eersten brief van uit het ziekbed had William God bedankt voor de ziekte (waarvan hij verzekerde nooit meer te zullen opstaan), omdat zij van Hoogerhand elken zinnelijken band tusschen hen onmogelijk maakte, doch in den hemel zou hij zich beschouwen als haar eeuwigen verloofde, want heldhaftigheid durfde hij van haar niet vergen. Natuurlijk smeekte Kwikstaartje, hem dit te doen, want zij wilde hem waardig blijven en volgen, hoe hoog hij ook steeg. Hij schreef dus in den tweeden brief over een huwelijk op het sterfbed. In den hemel, bruidegom, op haar, zijne bruid, wachten. Eigenlijk drong hij daar niet zeer op aan, omdat zijn thuis nog niet eens wist dat hij ooit met een meisje gesproken had, maar Kwikstaartje leidde uit die gereserveerdheid af dat hij aan hare heldhaftigheid twijfelde, sprong op de fiets en ijlde naar hem toe. Zij kwam terecht in een dorpsch kruidenierswinkeltje waar zij, vóór een dorpsvrouw die slechts koffie verlangde, Williams moeder mocht zeggen wat er van haar believen was. Haar bezoek verwekte groote ontsteltenis in het gezin, dat nooit zoo iets van William gedacht had. Zij werden natuurlijk geen oogenblik alleen gelaten en alhoewel hij slechts vroeg naar nieuws over het bureel en de makkers,

moest hij na haar vertrek uitleggen wat er tusschen hen was. ‘Een geestelijke vriendschap, maar dat verstaat gij toch niet, moeder.’ ‘Jawel, zei moeder heel goed.’ ‘Neen, neen, zeide hij, dat verstaat gij niet.’ ‘Jawel,’ herhaalde zij een beetje dreigend en verwijtend.

Haar bezoek ontmoedigde Kwikstaartje heelemaal niet. Integendeel, schreef ze, langs een vriend om, die hare brieven overmaakte en de zijne verzond, begreep ze nu maar eerst goed zijn eenzaamheid en zwoer hem eeuwige trouw. De moeder kwam natuurlijk gauw achter die briefwisseling: een bedlegerige kan niet veel papier verbergen. De eerste brieven van Kwikstaartje verontrustten haar fel en zij was er na aan toe te gelooven in het ergste: een zondige relatie die al maanden duurde. Maar geleidelijk wende zij aan de hooge, vurige woorden en naar gelang de ziekte meer en meer in 't kwade keerde, groeide haar medelijden met den wereldvreemden jongen en het onschuldig rijkemenschenkind. Zij vond bewaakte bezoeken nog beter dan hitsig geschrijf, toonde hem dus een brief van Kwikstaartje, vroeg waarom hij dien verborgen had en liet hem, om niet te zeggen dat dit alles volgens haar kinderachtigheid was, nog eens plechtig verzekeren dat er tusschen hen niets was dan een geestelijke vriendschap. Kwikstaartje mocht komen. Weenend kustte William

hartstochtelijk moeders hand, fluisterend dat zijn moederken hem begreep. Smartelijk, liefdevol, lachte zij het ten doode opgeschreven kind toe. Aan Kwikstaartje zeide zij telkens dat er geen hoop meer was voor den jongen, al hoopte zij zelf tegen alles in, maar om het meisje, dat zij zelf lief kreeg, alle illusie te besparen.

Zelfs de dood zou deze geliefden niet scheiden. Niets ontmoedigde hen en hun symbolisch liefdeteeken, den handdruk, konden zij in ieders bijzijn geven. Het onuitspreekbare zegden hunne groote, diep-verlichte oogen.

Zes en zeventig jaar oud was meester de Lansere, toen hij de kroon op zijn levenswerk zette en zijn pensioonaat onbetwistbaar in de rij der belangrijke opvoedingsgestichten deed plaats nemen, door er een buitengoed aan toe te voegen, waar de leerlingen donderdags en zondags in de vrije natuur konden spelen. Nooit heeft hij iets gezochts, buitenissigs of pralerigs gedaan. Wat hij gebouwd heeft was er noodig, wat hij veranderde was verbetering en het gebouwencomplex van drie vleugels, dat daar nu staat, opgetrokken in den loop van weldra vijf en zeventig jaren, maar volgens een toen vastgesteld plan, is zoo natuurlijk gegroeid als een boom en berekend op het maximum leerlingen dat in deze streek kan worden bereikt.

Even natuurlijk en juist op het goede oogenblik, verwezenlijkt hij den ouden droom, dien hij wijs en geduldig heeft laten rijpen, den aankoop van het ‘Torekenshof’, een oud kasteeltje op een half uur afstand van het dorp en dat zijn naam ontleende aan vier kleine ronde nuttelooze hoektorentjes.

Sinds jaren stond het midden vervuilde grachten leeg en werd niet verkocht omdat er geen koper naar vroeg en de eigenares, een stokoude zonderlinge ‘Jufvrouw de Gravin’ het niet te koop stelde. Driemaal moest de meester haar kasteel, dat al bijna even vervallen was, verlaten op haar koppig antwoord dat zij niets verkocht. Geen verklaring, geen voorwaarden, zij verkocht niets. Inderdaad kocht zij al wat haar rentmeester, de notaris, haar signaleerde, maar nooit had zij iets verkocht, trouw aan een oud-adellijk gevoel, dat koopen als een machtsvertoon opvat en verkoopen als een armemenschenstreek. Maar meester de Lansere huurde ‘Torekenshof’ en toen hij met zijn vriend den notaris naar haar toeging voor het huurcontract, wisten zij beiden er een koopact van te maken. Zij schrikten haar eerst af met het vooruitzicht van herstelkosten, die zij nooit aandierf, zelfs niet voor een boerenhuisje. Toen de meester die kosten op zich genomen had, stelden zij het haar voor als iets bijna onzedelijks, op den hoop toe nog huur

te vragen, zoodat er niets anders meer opzat, zei de notaris, dan de kooi maar van de hand te doen.

Alex schreef een studie over het gebouw dat het stamhuis van een bekende brabantse familie was geweest en tijdens den boerenkrijg het tooneel van een gruwelijk bloedbad. 'Waarlijk, het water van deze grachten zag eenmaal, in den letterlijken zin, rood van vlaamsch bloed.' De studie verscheen in het tijdschrift en werd daarna nog in brochure op glanzend papier en verlucht met foto's uitgegeven en gezonden aan al de ouders der leerlingen en aan al de leden van den oud-leerlingenbond.

Het 'Torekenschof' was niet alleen een buitengoed, dat desnoods nog gemist kon worden, maar zooals alles wat de meester gedaan heeft, door een harmonischen samenloop van noodwendigheden gewettigd. Het verschaftte hem de gelegenheid tot een waardigen uittocht, nu zijn tijd gekomen was om plaats te maken. Alex was naast hem de directeur geworden waarin hij gerust was en die slechts het alleengezag noodig had om te worden wat hij in zich had. Met zijn bond, zijn tijdschrift en zijn wetenschappelijke vereeniging maakte hij een beetje den indruk van iemand die zijn handen tracht te vullen, maar zich tot meer en beters geroepen voelt. Hij kon niet aan trouwen

denken zoolang twee vrouwen in huis waren en de meester voorzag dat hij er gauw een beetje dor vrijgezellig zou uitzien. Sibylle hield zich afzijdig van de wereld en gezelschappen, zoodat een huwelijk in afzienbaren tijd niet te verwachten was en dat zij niet tierde naar zijn wensch, schreef hij toe aan het feit dat zij door niets genoeg in beslag genomen was. Zoolang Alex niet getrouwd was zou vanzelf op haar het toezicht op het practische werk berusten en dit contact met de werkelijkheid zou waarschijnlijk een tegenwicht vormen voor haar sterk intellectualistische vorming en geneigdheid. Hijzelf zou met de geliefde Honorine zijn levensavond doorbrengen als noch min noch meer kasteelheer en toch nog verbonden aan zijn pensionaat.

Nog verder in de toekomst zag de meester. Voor Sibylle was een tweederangs rol in het pensionaat slechts tijdelijk gewenscht en als alles normaal ging zou Alex trouwen. Daardoor zou Sibylle vrij komen en eenmaal eigenares en bewoonster worden van het 'Torekenshof'. Het was hem een zoete gedachte dat zijne dochter, misschien de eenige vrouwelijke wijsgeer van het land, eenmaal, gehuwd of niet, op een kasteel met wallen zou wonen in trotsche afzondering, zooals de geschiedenis dit vermeldt van vele denkers en geleerden.

Het vergenoegde hem niet weinig dat me-

vrouw, anders zoo gereserveerd, hare fierheid duidelijk liet blijken. Het gelijkvloers, met de keuken erbij zeven ruime plaatsen, werd voor hen beiden geheel volgens hare zorgvuldige aanduidingen ingericht en hijzelf teekende op al de muren van het eerste verdiep, die niet geheel mochten weggebroken worden, de uit te kappen wijde spitsbogen, zoodat alles, toen de verandering uitgevoerd was, een enkele groote zaal vormde in hoefijzervorm rond de traphal. In den winter of bij regenweer zouden de leerlingen daar aan lange tafels kunnen schaken, dammen, kaarten, bakspelen. Hij zou hen vergasten op koffie en koeken.

Den voormiddag na de terugkomst der leerlingen voor het nieuwe schooljaar, vreugde die hij nog had willen meemaken, vertrok de meester te voet naar het ‘Torekenshof’. Mevrouw, die al een paar uren vroeger gegaan was, opende hem zelf de heele zware dubbele deur en zeide: ‘Welkom in het “Torenhof”.’ Niet ‘Torekenshof’. Hij sloot haar in zijne armen en zag dat alles vol bloemen stond. De zware antieke tafel stond feestelijk gedekt, zon viel binnen door de hooge ramen in lood.

Niet onwaarschijnlijk zou het leven van Sibylle de Lansere totaal anders zijn verlopen indien zich in den eerstvolgenden winter, enkele dagen voor het Kerstverlof, op den vijver van hetzelfde ‘Torekenshof’ niet het

tragisch ongeval had voorgedaan dat het leven kostte aan haar broeder Alex.

‘Wanneer men door de monumentale brugpoort is gegaan, aldus Alex in zijne studie, staat men voor het kasteel “Torekenshof”, oorspronkelijk “Torenhof”, maar in den volksmond mettertijd tot “Torekenshof” verliefelijkt. Twee wegen zwenken in sierlijke bocht rechts en links van het gebouw. Wie een van beide volgt, staat voor een uitgestrekte wei, die thans verdeeld zal worden in twee voetbalvelden. Aan weerskanten, met den rug naar de grachten, worden eenige rustieke banken geplaatst. Achter de voetbalweide ligt een even groote moestuin, waarvan de breede wandelwegen op gelijke afstanden overwelfd zijn met ijzeren bogen, waarlangs zich rozen slingeren. Achter dien moestuin ligt een groote vijver, gevoed door twee onderaardsche bronnen, zooals wij zelf hebben kunnen vaststellen. Wij houden het niet voor onmogelijk dat in die bronnen, om het nu zoo uit te drukken, de bron ligt van het “Torenhof” zelf, daar Messire Jan 't Servaes, bouwheer van het “Torenhof” in gansch den omtrek gewis geen plaats kon vinden, waar de watervoorziening van zijn walgrachten beter verzekerd zou zijn. De vijver moet destijds veel groter geweest zijn, maar meet thans toch nog ruim honderd meter in de lengte en gemiddeld veertig in de breedte. Er

wordt natuurlijk niet aan gedacht er een zweminrichting te maken, zij het alleen reeds omdat hij ongeveer in het midden, namelijk rond de bronnen, vrij diep is, alhoewel op de overige plaatsen nergens dieper dan twee en zelfs hier en daar slechts een meter. Doch hij kan in den winter, natuurlijk onder voorbehoud van de grootste voorzichtigheid, ons door onze zware verantwoordelijkheid opgelegd, uitstekende diensten bewijzen met het oog op ijsvermaak.’

Tot hier Dr. Alex de Lansere zelf. Het ijsvermaak had reeds vier dagen geduurd, de vorst bleef aanhouden en daar de trimester-prijskampen toch achter den rug waren, hadden Alex en de meester op het einde van den vierden namiddag besloten ook nog een vijfde maal ijsverlof te geven. Niemand in heel het land verontrustte zich nog over den toestand van het ijs.

Vier glorievolle dagen waren het voor den meester en mevrouw geweest. Als kasteelbewoners hadden zij hun leerlingen ontvangen die wel niet meer naar hun ouders zouden schrijven, maar des te gloedvoller zelf vertellen over het nieuwe buitengoed. Zij besloten des avonds eenparig den vijfden en laatsten namiddag feestelijken glans te geven, door het inrichten van prijskampen voor het snelste en mooiste schaatsenrijden en daarna, als apotheose, bij wijze van verrassing, te vergasten op smou-

tebollen, warme melk of lemonade naar keuze. Hij, mevrouw en Alex zouden zelf op het ijs de gastheeren zijn, achter een kraampje staande en zooals de meester het zich voorstelde moest het gezellig en hartelijk toegaan. De blozende baasjes moesten zelf hun smoutebollen bestellen, twee, drie, vier, en zij drieën zouden hun die in een zakje doen en suikeren zooals op de kermis.

Het is de eerste mand smoutebollen (melk en lemonade waren er nog niet) die oorzaak werd van de ramp. Terwijl het heele pensionaat toeschoot rond Alex, den meester, mevrouw en de twee meiden, die de mand aandroegen, de grooten kropen over de kleinen en men zag weldra alleen nog den meester boven den hoop uitsteken, ondanks alles lachend en met de armen in de lucht, om kalmte te bevelen, zonk het ijs op onverklaarbare wijze in, zonder kraken of scheuren. Ongeveer alles verdween in het water. Gelukkiglijk was de vijver daar niet eens anderhalven meter diep, zoodat de grooteren heelemaal niet ondergingen en de kleineren zich aan hen konden vasthouden. Maar er ontstond een paniek, die gevaarlijk zou geworden zijn indien niet twee mannen van het gehalte der de Lansere's, de meester en Alex, onmiddellijk den toestand hadden beheerscht. Zij heschen eerst mevrouw en de meiden uit het water. Haar volgden verbazend snel de eerst

geredde kleinsten op een draf naar het kasteeltje, waar zij de warme keuken vulden, terwijl de meiden, nog druipend, het vuur aanmaakten in de groote bovenzaal en mevrouw het pensionaat opbelde om hulp en droge kleeren.

Toen de eerste paniek wat luwde, zag men Alex instinctmatig de overhand nemen ook op zijn vader, dien hij eenvoudig uit het water lichtte en met kort bevel naar binnen stuurde om daar alles te leiden. Hijzelf bleef intusschen in het water en de redding werd met elk oogenblik lastiger, daar het ijs, nat gedropen van de eerst geredden, zeer glibberig was en de meesten die zichzelf wilden behelpen, koponder terugvielen. Alex hield stand, wilde door geen grooteren geholpen worden om dezen niet langer dan noodig in het water te laten. Toen allen binnen waren, ontviel hem zijn kordaatheid. Een soort doodsangst beving hem. Hij beeldde zich in dat hij in het eerste gewoel kleine lijkjes zoo diep in de modder had getrapt, dat hij ze nu niet meer kon voelen. Hij trapte in het water zijn schoenen uit en tastte geheel de plaats af met versteven teenen die hem geen zekerheid gaven.

De weg van den vijver naar het kasteeltje viel hem lang. Hij was niet alleen doodmoe, maar kon zich niet verwijderen van de plaats der ramp, waar nog lijkjes moesten liggen van

allerlei jongetjes die hij zich niet herinnerde gered te hebben. Maar binnen in de warmte en het geroezemoes, waar de meester reeds vastgesteld had, klas per klas, dat niemand ontbrak, hervatte hij zich en bleek onvermoeibaar. Hij dwong den meester en mevrouw te bed te gaan, hielp de warme melk ronddeelen en organiseerde samen met Sibylle, die de kleeven had laten vervoeren, een verkleeddienst in drie verschillende benedenvertrekken. Al de bezorgdheid was nu voor vader en moeder en enkele tengere jongetjes.

Overbodig bleek al die zorg toen Sibylle, die den nacht bij hare ouders had doorgebracht, des morgens in het directeurshuis haar broer in ijlkoorts vond, worstelend tegen twee buitenlandsche leerlingen en een onderwijzer, die hem nauwelijks in bedwang hielden. Zeven lange dagen en nachten bood zijn ijzersterk gestel weerstand aan de hoogste koorts, die geen respijt gaf en aan het krachtverbruik van verwoede worstelingen. Dan slonk de koorts plots met snelle dalingen, wipte nog even omhoog, viel nog sneller en lager. De zieke werd rustig en stierf.

XII

Tijdens dit tragisch beëindigd trimester had het Sibylle niet gewrongen dat zij een tweederangs rol te spelen had en materieel werk na te zien, maar dat zij verantwoordelijk was voor de opvoeding waaraan zij onrechtstreeks meewerkte. Die kon zij wijzigen, ongemerkt, in den geest van Cest, die haar wel niet meer bevredigde, maar waaraan zij zich vastklampte als een drenkeling. Nu moest zij opeens de leiding van alles op zich nemen, nieuwe levenskansen, zij greep ze krachtig aan. Haar leven dat zin en doel verloren had, vulde zich opnieuw met ideaal. Want het is den katholiek ingeboren zijne wereldbeschouwing te verspreiden en haar volslagen agnosticisme, dat hoogstens tot een wijs en droef berusten kan opstijgen, leek haar nog een soort schande die zij verborg. Daarbij, wat nut had het de wereld zoo te ontluisteren. Jeugdopvoeding begint met kloppes op de broek en moet vorderen met steeds vergeestelijkende middelen, hel, hemel, God, om zonder die diepe schokken die haar, Sibylle zelf haast ten onder brachten, te groeien naar de hopelooze waarheid.

Dit was Sibylle's opvoedkundig doel. Voorbereiden tot geestelijke vrijheid. Vader kon haar slechts hinderen. Zij wees dan ook met kracht zijn voorstel af weer terug te keeren en

haar op gang te brengen. In enkele dagen was de rechte rug van den meester rond doorgebogen. Over zijn oogen was dofheid gegroeid als een vlies. Haar beslistheid deed hem zich weer oprichten, zij veranderde slaggelings en hij bekwam niet van zijn verbazing over haar rustig en zelfzeker optreden tegenover het personeel. Zij zette zich aan het bureel van Alex, oriënteerde zich in de boeken, vakjes, laden en keek waar hij gebleven was om daar gewoon voort te gaan. Een tragedie, enkele dagen onderbreking. Binnenskamers en alleen met hun hart, zullen de de Lansere's elk voor zich langzaam hun verdriet te boven komen, maar het pensionaat zal voortleven alsof er nooit een Dr. Alex de Lansere bestaan had.

De bezorgdheid van den meester smolt weg. Telkens Sibylle hem kordaat naar 't 'Torenhof' terugstuurde, was hij diep aangedaan, omdat zij, die het toch zwaar had, hem wilde sparen. Ja, zij vergezelde hem, al had zij het druk en hij sprak onderwege met ontroerde stem over de voorzienigheid Gods, zooveel wijzer dan de mensch. Want hij, meester, had de toekomst van het pensionaat veilig gewaand omdat Alex zaliger er was, maar intusschen had God die toekomst verzekerd door de rijkst begaafde van zijn kinderen daarop voor te bereiden. 'Gij weet, zeide hij, hoe ik van u alle vier houd en hoe fier ik was op Alex en toch ben ik geruster

in het pensioonaat nu gij er zijt. Ik weet dat God alles beter regelt dan ik. Wat gebeurd is is zijn regeling, kind.'

Uit eene toegeschroefde keel fluisterde Sibylle: 'Zwijg nu, pake.' Hij erkende bescheiden dat hij zich inderdaad moest beheerschen, maar zij moest hem verontschuldigen, want hij was een oud man en zwaar getroffen. Hij richtte het hoofd op om twee tranen weg te knippen, die hij niet wilde afdrogen waar zij het zag.

Mevrouw de Lansere werkte met Sibylle mee door hem in 'Torekenshof' te houden. Zonder zijn hulp zou haar dochter des te eerder de zwaarte van haar taak voelen en op de aanbiedingen ingaan, die haar nu wel spoedig zouden gedaan worden. Want wie zou niet directeur van zulk een pensioonaat en echtgenoot van zulk een vrouw willen worden.

Zij steunde haar dan ook om dezelfde reden, toen Sibylle beslist eischte dat haar het pensioonaat als kindsdeel zou gegeven worden. Sibylle's reden was heel anders: zich voor de toekomst veilig zetten tegen conflicten met vader en broers en met de geestelijke overheid, die den tot gehoorzaamheid verplichten. Cest tegen haar kon doen optreden.

Meester de Lansere verbleekte toen zij hem hare voorwaarde uiteenzette. Als hij ten slotte afstand gedaan heeft van zijn levenswerk, was

het niet onder den druk van zijn vrouw maar deels uit bewondering en waardeering voor de kranigheid van zijn dochter, deels uit grenzeloos vertrouwen in haar bekwaamheid, maar vooral doordat hij een gebroken man was. Hij riep pater Eugenius en Norbert.

De eerste moest Sibylle alleen spreken over hare bedoeling. Zij moest hem op haar eerewoord verzekeren dat het pensionaat katholiek zou blijven en de traditie volgen. 'Zweer mij, Sibylle, dat ge geen schandaal zult verwekken.' Zij zwoer het. Zij herinnerde hem aan een gesprek, waarin zij gezegd had: 'Cest, ik geloof, als we dood zijn, dat we slapen, slapen, niets anders' en hij geantwoord: 'We leven voort, dat staat voor mij vast, maar als ook alles met den dood gedaan was, zou ik toch aan mijn leven niets veranderen.' Zij sloeg de oogen neer en zeide dat zij zich wilde opofferen voor de kinderen, zonder hoop op belooning en trachten daar geluk in te vinden. 'Ik ben uw man,' zeide hij gul en pleitte warm voor haar bij den meester.

Norbert zag heel de zaak als een geldkwestie en daar hij niets afwist van Sibylle's gesteltenis zag hij in haar verzoek een zeer natuurlijk verlangen naar zelfstandigheid. De Capucien had aan wereldsch bezit verzaakt, er moest dus alleen gedeeld worden tusschen hem en Sibylle. Hij zeide zelf dat het volstrekt geene gelijke

verdeeling moest zijn en dat Sibylle het leeuwenaandeel toekwam. De meester zette hem zakelijk uiteen wat na den dood zijner ouders het zijne zou worden, hij knikte tevreden en vroeg nu over wat anders te praten dan over sterven. Belooft ons allen twee honderd jaar te worden, papa en mama, dat hooren we veel liever.

Dit was het laatste dat meester de Lansere wijs en bedachtzaam heeft geregeld. Van dien dag af verviel hij weer, na een korte hervatting van enkele weken. Zijne taak was afgedaan, het pensioonaat was van hem niet meer, maar hij had het in handen gegeven van Dr. phil. Thom^{ae}. Sibylle de Lansere. Hij woonde nog eenmaal de rentrée der leerlingen bij en kwam niet uitgepraat over Sibylle's vriendelijkheid voor de kleintjes die weenden en hoe zij de ouders ontving, die zelf hun kind brachten. Hij herhaalde voortdurend dat hij Sibylle niet meer herkende. Altijd had zij iets opvallend waardigs over zich gehad, maar dit was geen waardigheid meer, het was majesteit en ondanks alles toch eenvoud. Hij beschreef haar kleed, zwart, met wijde witte mouwen en een dun zwart armbandje. En dan die slanke hals, het bleek gezicht, de groote zwarte oogen en het zwarte haar, wat een figuur!

Maar eerst in den nacht, geleidelijk ook overdag, overvielen hem vreemde sidderingen

voor onheil en als hij heel de wallen rond gegaan was en vastgesteld had dat nergens iets haperde, beeldde hij zich in dat er iets gebeurd was in het pensionaat.

Er waren zeven en twintig leerlingen minder teruggekomen na het verlof. Het ongeval had hun ouders bang gemaakt. Des te vuriger vatte Sibylle haar taak aan. Haar eerezucht was het pensionaat weer op te werken. Ondanks al wat zij sinds jaren door papa en Alex had hooren beweren over maximum aantal dat te bereiken was, ging hare verbeelding verder, weigerde aan eenig maximum te gelooven. De modelschool waarvan zij droomde, een unicum in het land, was door geen maximum te beperken. Aan deze jeugd wilde zij met hartstocht haar leven wijden. Zij zou een nieuwe generatie vormen, ah wel nog geen druppel in de zee der menschheid, maar toch reeds een kern in haar volk, haar edelmoedige bijdrage tot een blijdere vrijere wereld.

Eerst en vooral moest Sibylle de onderwijzers van haren geest doordringen. De meester zou dat gedaan hebben met private raadgevingen en tactvolle vingerwijzingen tijdens de lessen. Alex zou eenige conferenties voor hen gehouden hebben en hun boeken ter lezing gegeven. Zij, een vrouw, verscheen, den eersten dag, in hun blauwgeschilderd eetzaaltje, naast den grooten refter en deelde hun mede

dat zij voortaan met hen aan tafel zou zitten. De familiegeest, vaak het ernstigste gemis van het pensionaatleven, kon volgens haar niet genoeg bevorderd worden. Zij wilde dus eerst het voorbeeld geven door nauwer contact met hen. Langs hen om zou zij ook nader komen tot de leerlingen. Van af haar plaats in het midden der tafel zag zij bovendien door de glazen deur den refter en zij wilde al eens tusschen de tafels wandelen en naar de keuken. Haar vader en broer hadden familieplichten gehad, maar zij, die alleen was...

De twee oudstgedienden keken eerst verveeld, want zij hielden haar voor stug en ongezellig. De twee jongsten, nieuwelingen sinds het vorig trimester, zaten haar verrukt en dwepend aan te staren. Zij was schoon. De grapjas van het gezelschap hield zich twee maaltijden lang koest, maar geërgerd door het plechtig doen der anderen, liet hij zich den derden keer al een beetje gaan. Woeste blikken boven, voetstooten onder tafel: het was Sibylle of zij met opgeschoten jongens aan tafel zat die zichtbaar herademden toen zij zeide dat zij van vroolijke menschen hield en dat hare beste vriendin in het pensionaat de dochter van den bekenden componist 't Serjans geweest was, die om hare dartelheid kwikstaartje werd genoemd. Tiens, dat zou een goede vrouw zijn voor u, mijnheer Duchêne. De dikke Waal nam

dadelijk zijn notaboekje en schreef nadere inlichtingen op. Over 'Koewiekstaartje', zeide hij.

Sibylle deed met hen wat zij wilde en schreef aan Cest dat zij vijf goede pummels en twee ultra-naïeve kuikentjes had, ach ik voel mij soms oud. Voor een glimlach, een woord zijn zij dankbaar en blij, zelfs de twee oudsten, die tot over hun ooren getrouwd zijn. Ze zijn alle zeven even plomp en lief, het is aangenaam met hen te werken. En gediensdig dat ze zijn, Cest!

De meester en Alex hadden hen altijd vriendelijk maar met gezag toegesproken. Dat vermeed zij met vrouwelijken tact. Er was iets in haar dat altijd den afstand deed bewaren en lang vóór de loslippige Duchêne te gemeenzaam werd, had een der kuikentjes tegenover hem al geschopt, soms hard tegen het tafelblad en Uyt de Willighen, de oudste, zijn vettigen lach plotseling bedwongen, dan werd het stil. Het viel Sibylle gemakkelijk hun haar opvatting mee te deelen zonder te leeraren, opvoeding zonder vrees voor straf of belooningslokaas, het goede om het goede leeren doen.

Toen Uyt de Willighen aan de les over de schepping was, verscheen zij schijnbaar toevallig in de klas en sprak over de wording van het heelal en onze wereld, eenvoudig en wetenschappelijk. Van in het begin hebben alle volkeren dat op hunne wijze uitgelegd en mijnheer

Uyt de Willighen zal u nu uitleggen hoe de Joden zich dat indertijd voorgesteld hebben. Toen zij wegging fluisterde Uyt de Willighen overgelukkig dat hij zich thuis met cosmogonie bezig hield uit liefhebberij en als jufvrouw de directrice het goed vond, hij kon zijn jongens daar nog wel over vertellen. Dat is wetenschap die tot hunne verbeelding spreekt.

Aan tafel werd zoo iets dan besproken. Sibylle vertelde glimlachend van een braven rijken priester, die in Palestina de zoutzuil van de vrouw van Lot gezien had en daarin een bewijs zag dat de vrouw werkelijk in een zoutzuil veranderd was. Zoo bestaat de Roelandrots ook nog, zeide zij en dat bewijst dat Roeland ze met zijn zwaard gekloven heeft, mijnheer Duchêne dat zoudt gij niet kunnen, wel?

Haar dankbaarste discipelen waren de twee kuikentjes. Zij gingen diep op zulke gesprekken in en zagen hoogrood van inspanning en geluk, als Sibylle na den maaltijd met hen nog wat zitten bleef. Na een schuwe opmerking knikten zij al dat ze weerlegd was, vooraleer Sibylle haar antwoord voor de helft gegeven had en als zij opstond voor ander werk, dankten zij voor hetgeen zij noemden, een les, zooals ze er in de normaalschool geen hadden gekregen. Hare opvatting was, zeiden zij, ruimer, edeler. Van ganscher harte dank en als zij niet vreesden haren kostbaren tijd in beslag te nemen...

Integendeel, Sibylle liet hen 's avonds zelfs in het directiebureau komen. Daar sprak zij hen eens over Christus die slechts naastenliefde ter wille van God en bedwang der passies naar bezit en genot heeft gepredikt en alle formalisme bestreden: Bidt waar en zooals gij wilt, maar bidt in geest en waarheid. Nog meer. Voor haar komt het er zelfs niet op aan of hij dit en dat mirakel al of niet gedaan heeft, ja men mag haar komen vertellen dat hij niet verrezen, niet de zoon van God was, wat een ketterij niet waar, zijn ideaal van naastenliefde, zelfbeheersching, gebed in geest en waarheid blijft het hoogste en bevat het ware geluk op aarde. Zij zwijgt en zegt dan vlug: En natuurlijk ook hiernamaals: In de schemering zitten de twee eerst sprakeloos vereerend en stamelen dan dat ze de Christusfiguur nu eerst in hare volle schoonheid zien. Zij geraken niet uit verontschuldigd over den benomen tijd en drukken voorzichtig hare prachtige zachte hand.

Maar de onderpastoor, die elken dag de mis komt lezen, een halfuur godsdienstles geven, de internen voorbereiden op hun eerste communie en 's zaterdags biecht hooren, is van de nieuwe school en zooals zij hem, wil hij haar winnen. Zedelijke vorming, ik hoor het al, de jufvrouw is nog van de oude school. Hij betoogt ijverig dat de nieuwe generatie gebroken heeft met het systeem der oude predikanten, die maar zeurden

en donderden over braaf zijn, maar de mensen geen geestelijk voedsel gaven. Men moet den godsdienst à fond leeren kennen, de dogma's uitleggen en niet terugdeinzen voor de hoogste, ingewikkeldste theologie. Ze verstaan het en hooren het graag. Als de godsdienst achteruit gaat, is het omdat de mensen hem niet genoeg kennen. 'U hebt toch in Leuven gestudeerd, meen ik? Zijn ze daar nog zoo verouderd? Dan is men bij ons in het Seminarie heel wat vooruit hoor.'

Het is zijn schuld niet dat hij er ruw uitziet: dikke toegroeiende wenkbrauwen, vooruitspringende kin en dichte zwarte baard. Hij spreekt haar te luid. Zooals velen die vlug van begrip zijn en levendig, laat hij haar niet uitspreken. Jaja, ik begrijp u, maar... Zij wil klare gedachten, keurig en rustig formuleeren en hij onderbreekt haar telkens met luiden lach: 'Haha, ik hoor u al aankomen, maar...' Dan kan zij zich soms niet weerhouden kalm te zeggen dat hij maar moet wachten tot zij aangekomen is. Hij vindt haar een beetje pedant.

Maar hij lacht in de pastorie joviaal dat hij haar dat wel gauw zal afleeren. Geprikkeld omdat de pastoor waarschuwt dat het anders de eerste de beste niet is, trouwens al de de Lansere's zijn flinke koppen en naar 't schijnt is zij nog de intelligentste van allemaal, neemt hij

zich voor er werk van te maken. En hij pakt het nog vuriger aan omdat hij van zijn pastoor geen gelijk krijgt. Jong tegen oud. Hij kan vanwege den pastoor doen wat hij wil, maar neem van hem een raad aan: ga de de Lansere's niet leeren hoe ze kinderen moeten opvoeden, die weten dat al lang.

XIII

Iemand als Sibylle ziet voor niemand af van de reden zelf van haar werk en bestaan, minst van al voor den eerwaarden heer Noël, die haar van nature antipathiek is. De de Lansere's zijn te degelijk om te pralen, maar zij weten wat zij waard zijn. Toen zij voelde dat meneer Noël discussie zocht, om haar zijn meerwaarde in te prenten, begon zij hem zelf met onverstoorbare koppigheid te onderbreken voor elk onverantwoord detail. Zij wonden elkander op en dat zij zich uiterlijk beheerschte en ijzig kalm bleef, deed hem soms zieden. Hij nam eens een vrouwentijdschrift op, bladerde snel, wierp het weer terug op haar schrijftafel en zeide: 'Met al die geleerde vrouwen tegenwoordig! Dat ze trouwen! Pardon, ik bedoel natuurlijk u niet.' Hij kon haar niet dieper kwetsen. Zij zeide vriendelijk dat hij de geleerde-vrouwenplaag toch niet moest overdrijven. Wij hebben toch altijd onze priesters die ons leiden en voorlichten als onze meerderen in de wetenschap.

Zij dacht er aan hem door het Bisdome te doen vervangen. Maar dan moest zij zeggen waarom, hij zou zelf zijn uitleg geven en natuurlijk zou men haar iemand sturen die nog betrouwbaarder was, om een oog in 't zeil te houden. Geen schandaal, dat bracht haar werk in gevaar en zij had het Cest beloofd.

Op zekeren avond kwamen de vereerders, uit kieschheid altijd met twee, vertellen dat de onderpastoor heel andere opvattingen had. Ja, alsof hij wist hoe zij les gaven en het er op aanlegde hun werk te niet te doen. Daar het een delicate kwestie was hem achter zijn rug bij de leerlingen tegen te spreken, kwamen zij vragen hoe zij nu moesten doen. Toen besloot Sibylle door te werken.

Zij liet hem rustig uiteenzetten waarom godsdienstonderricht eerst en vooral de leer zelf zoo uitgebreid en nauwkeurig mogelijk moet geven. Dan verdedigde zij haar standpunt, volgens hetwelk al deze dingen voorzichtigheidshalve op den achtergrond moeten blijven, om zooveel mogelijk plaats te ruimen voor zedelijke vorming.

Gedurig moest zij zeggen dat hij haar moest laten uitspreken, zooals zij zelf gedaan had. Hij onderbrak vief: Tweederangs wetenschap! Rationalisme! Maar mijn lieve jufvrouw, zit gij nog met rationalisme opgescheept. Dan zijt ge nog van den ouden tijd, hoor! Zijn korte spottende uitroepen prikkelden haar, zij ging verder dan zij zelf wilde. Zonder eenige stemverheffing daagde zij hem uit dit te bewijzen, dat te weerleggen en liet niet meer los.

Stilaan verdween zijn impulsieve, zelfzekere lach. Op zeker oogenblik was hij vragen aan 't stellen, totaal vergetend dat het een twistge-

sprek was, maar toen hij het bemerkte hervatte hij zich en zeide abrupt: Luister eens hier, het is een genade en daarmee uit. Men kan discuteeren in der eeuwigheid, maar dat blijft altijd het wijze antwoord van de Kerk: genade. Als God zijn kinderen de genade onttrekt, zullen ze niet gelooven en anders zullen ze blijven gelooven. Dat is alles, we zullen het zoo maar hopen en er ons best voor doen.

Weken lang sprak hij over niets meer en ontweek Sibylle. Op zekeren dag na zijn ronde door de klassen, hield hij weer als vroeger zijn hoed tegen de ruit, om te zien of zij op haar bureel was en deed teeken dat hij binnen kwam. Hij vroeg boeken ter lezing en zeide dat hij vastgesteld had niet genoeg te hebben nagedacht op hetgeen de moderne wereld zooal inbrengt tegen het geloof. Hij beschouwde het als een plicht van alle priesters zich volledig in te werken, om het verwijt niet te verdienen dat zij achterlijk en waarheidschuw zijn. Bij het heengaan sprak hij over een moderne apologie, waarvoor hij reeds een klein schema had. Sibylle moedigde hem daartoe aan en stelde heel hare bibliotheek tot zijn beschikking, want zij bedacht dat hij als apologeet die ernstig gestudeerd heeft haar ten minste ernstig zou nemen.

Na het vertrek van de leerlingen einde Juli, toen de onderwijzers afscheid namen, draalden

de twee vereerders nog wat na en deelden haar bedeesd gichelend mee dat zij zulk plezier hadden gehad met de laatste les van meneer Noël. Al lang hadden zij de verandering gevoeld, maar in die laatste les had hij zich heelemaal uitgesproken. Over goed gedrag tijdens de vakantie. Het voorbeeld moest Jezus zijn. Prachtig had hij gesproken over Jezus, precies zoals Jufvrouw de directrice ‘tijdens de les die u ons beiden over de Christusfiguur gegeven hebt’. Jezus werd gekruisigd door de Joden en wij kruisigen hem niet alleen door onze zonden, maar door onze miskenning. Nog altijd kennen wij Jezus niet en hechten ons aan beuzelarijen, maar vergeten wat hij eigenlijk geleerd heeft: Bemint elkander, weest kuisch, onthecht en nederig. ‘Wij wisten wel, jufvrouw de directrice, waar hij het gehaald had.’ Groot was hare voldoening.

Want de leegte in haar eigen hart zette zich meer en meer uit. Met vlagen woei haar wanhoop aan. Zonder geloof aan God of hiernamaals was zij slechts een mooi dier dat eens in den grond zou gestopt worden. Dan jammerde heel haar wezen om Harry's liefde en moest zich hopeloos vastklampen aan haar werk, haar doel, om niet weg te lopen en ergens dulweg in den dood te lopen. Als het weer draaglijk werd en zij rustig was, begreep zij Cest die zeide dat het misdadig was het geloof uit te

roeien. Vooral bij kinderen, armen, verontrechten.

Hoeveel meer dan bij priesters.

Op haren kalender is het cijfer drie van derden Augustus met een zwart inkt vierkant bedekt. Zoo zal zij zich den avond herinneren, waarop meneer Noël haar de boeken terugbracht, nieuwe, omdat hij de hare vol nota's had gekribbeld. Hij zette het pak op de schrijftafel en zeide dat hij haar nu in alles en nog veel meer gelijk gaf. Zij antwoordde aangedaan nooit anders verwacht te hebben van een man zoo verstandig als hij maar nog meer verheugd te zijn omdat hij er, ten minste uiterlijk, zijn blijmoedige rust niet bij ingeschoten had. Terwijl zij dit zeide, voelde zij zich ineenkrimpen voor het antwoord dat bliksemsnel volgde: 'Ik neem het u absoluut niet kwalijk, jufvrouw de directrice, u hebt er eigenlijk geen schuld aan, maar u hebt mij diep ongelukkig gemaakt.'

Nooit zal Sibylle vergeten dat buiten een man op een kar juist toen het straatliedje aanhief: Marie, wat hebt gij gedaan!... Het was een lemonade-uitvoerder van Michel Porta en hij had wat anders gedronken dan lemonade. Hij kwam laat in den avond met leegen wagen naar huis, want in dezen warmen zomer deed Michel schitterende zaken. Had zijn vader goeden flair gehad met hem in lemonade te

doen beginnen, zijn moeder had nog beter aangevoeld dat ambitie op een eigen zaak hem houvast zou geven. Hij dronk niet meer, keek naar geen meisjes meer. Ja, stilaan begon hij er industrieel uit te zien, sober en zakelijk in woorden en bewegingen, als een man die veel om het hoofd heeft.

Langs meneer Noël om verkreeg Sibylle dat pater Eugenius een triduum mocht komen preeken ter eere van O.L. Vrouw, in voorbereiding van O.L. Vrouw Hemelvaartdag op 15 Augustus. Niet alleen was het een goede gelegenheid om hem nog eens drie dagen thuis te hebben, nu papa zienderoogen verviel, zij wilde hem in aanraking brengen met haar slachtoffer. Want het kwam haar voor dat zij beter het heele pensionaat hadde opgedoekt dan een priester ongelukkig gemaakt, die nog zooveel minder dan zij zijn nieuwe overtuiging kon uitleven, zooveel hopeloozer verdoemd was tot hare dubbelzinnigheid.

Weeral iets tapot emaaik, ik zie het, zei de Capucien toen hij binnen kwam. Wanneer zult gij nu toch eens zien hoe schoon het leven is, dat vraag ik mij af. Geef mij eerst een sigaar en begin dan maar direct te zaniken.

Maar de sigaar ging weer uit na de eerste teugen. Nauwelijks had hij gehoord dat het om een onderpastoor ging, dien zij ontredderd had, of hij sprong bloedrood op, de sigaar vloog

over de tafel, hij greep haar bij de polsen en uit een baard dicht aan haar gezicht siste heesch of zij dan zijn zuster was of een duivelin. Smartelijke teleurstelling omdat zij nog altijd broeide, woede omdat zij kwaad deed in plaats van milder en wijzer te worden, deernis met den armen priester, het golfde allemaal woest door hem heen. Hij liet haar los, draaide haar den rug toe, haalde den arm met de zware mouw uit en sprak met bevende stem over zijn schouder: ‘Als ge geen meisje waart, had ik u al lang zoo een gegeven.’

Nooit had een de Lansere zich zoo vergeten, nooit had zij zoo iets van haren Cest verwacht. Eindelijk kon hij weer gaan zitten. Zij bleef tegen de tafel staan, de handen op den rug, recht en in het vuur starend. Hij nam zonder opstaan een boek uit het rek en wachtte tot zij een woord zou zeggen. Klokslag halftien zeide zij: Ik ga slapen.

- Ik niet.
- Slaap wel.
- Zoo heet ik niet.
- Slaap wel, Celest.
- Zoo heet ik ook niet.
- Slaap wel, Cest.
- Krijg ik geen hand?
- Jawel.

Hij greep die hand. Ge hebt mij verdriet gedaan, zeide hij, met tranen in zijn groote oogen.

- Ik heb er spijt van. Ik zal het niet meer doen.

Onbewogen, moe, steeg zij de trap op.

Tijdens zijn eerste sermoon zag hij haren stoel ledig staan naast zijn ouders. Hij moest haar vragen het tweede sermoon en het derde bij te wonen. Soms hoorde zij duidelijk dat hij tot haar sprak van op den kansel. Thuis was hij vol ontroerende attenties en toen hij vertrok hulden zijn armen haar vaderlijk in zijn wijden kapmantel. Zij had medelijden met hem omdat hij niet weg kon en in zijn woorden haperde: 'Wat ik nog zeggen wou... Jaja natuurlijk... enfin 't is goed, hoor... dag kind... nu ja, ge weet het wel... dag kindje.'

Het was sterker dan zijzelf: zij was alleen.

Er vormde zich een eigenaardige hardheid in haar, een versteening in haar eenzaamheid, een wil haar lot te volgen. Een paar dagen na het vertrek van haar broer, kwam meneer Noël haar zeggen dat pater Eugenius misschien een heilige was maar hij niet, dat hij den moed niet had om te leven volgens zijn staat als alles fabel was en hem geen eeuwige belooning wachtte. Zij vroeg hem kalm wat hij daarmee bedoelde en hij lachte zoo schel, uitdagend en wanhopig: 'Ik wil van het leven genieten, dat spreekt vanzelf!' dat zij onwillekeurig bang werd.

Het viel haar op dat hij met den dag ver-

anderde. Hij werd bleek en dat gaf aan zijn woest uiterlijk met de grove beharing iets tragisch. Zijn mond stond bitter, hij sprak met horten, bijna brutaal en hij had nooit dat zalvende van den priester gehad, maar nu leek zijn toog haar een verkleeding.

- 'En u, wat gaat u doen?' vroeg hij eens bruusk. Zij zeide dat het leven voor haarzelf niet de minste waarde meer had, maar dat zij een zeker bestaansvoorwendsel vond in de opvoeding der kinderen, die zij wilde behoeden voor onze ramp, meneer Noël. Hij dacht na, de lippen hard opeen. Onzin jufvrouw. Zij verzekerde hem dat zijn lusteloosheid zou overgaan zooals een phase van een doodgewone griep, laat ons zeggen van een bronchitis, die duurt wat langer. De natuur redt zichzelf, we zijn zoo taai. Hij sloeg alles met een hand weg. 'Ik wil leven. Is dat klaar en duidelijk genoeg?' En hij lachte daarbij wanhopig en dreigend.

Vele bezoeken maakte zij kort of vermeed ze onder voorwendsel dat het met papa weer minder goed was en zij naar hem toe moest. Dit was niet ver gezocht. Men kon den meester niet meer alleen laten, sinds men hem tot ver over de enkels in den vijver had zien staan, met een langen stok peilend hoe diep het hier en daar was. Het wintertrimester brak weer aan en vóór de leerlingen terug waren, wilde hij paaltjes laten heien, met bordjes die de juiste

diepte aangaven. Mevrouw liep hem nu heel den dag na en was blij als Sibylle haar kwam aflossen. Met haar belegde de meester de vele veiligheidsmaatregelen die noodzakelijk waren, draadbeschutting voor al de slaapkamervensters, die nochtans hoog boven de cellen stonden, afschaffing van het balspel. Een zwaar probleem waren de afloopbuizen waartegen een bengel eens opgeklauterd was, drie, vier jaren geleden. Zoolang die bezorgdheden hem beheerschten sprak hij Fransch en eindigde telkens met de zachte klacht dat hij vijftien jaar vroeger oud was dan zijn vader, dat kwam alleen door de verantwoordelijkheid. Dit was het oogenblik om hem op te monteren door er op te wijzen dat de verantwoordelijkheid van zijn vader ook zooveel geringer geweest was. Wat hebt gij sindsdien van het pensioonaat niet gemaakt, papa! Dan glimlachte hij voldaan voor zich uit, keek schielijk rond of men het gemerkt had, zette een ernstig gezicht en zeide bescheiden dat hij jazeker een beetje gewerkt had.

Sibylle was blij toen het schooljaar herbegon en zij met meneer Noël niet meer alleen moest zijn in de wijde, leege gebouwen. Maar nu kwam hij weer elken morgen en zaterdagmiddag. Als hij na de onderwijzers alleen in het eetzaaltje ontbeet, zocht zij hem even op, liever daar dan in haar bureel.

Hij leed als een verdoemde. Tactvol zocht zij troost, sprak hem o.a. over den heilige die meende verdoemd te zijn en toch blij zong, gelukkig in den dienst Gods en deugdzaam leven. Wij weten ten minste dat we niet verdoemd zijn, wij slapen voor eeuwig in. Er zijn genoegens die we niet kennen, maar hoevelen hebben een troostelooser leven. Een priester die menschen helpt en hoop geeft, vindt toch veel eenvoudig menschenlijke voldoening.

Hij drinkt, zij hoort zijn tanden tikken op de tas. Onzin, jufvrouw. Hij zegt dat hij zich liet wijden omdat hij niet wist wat hij nu weet. Nu moet hij liegen. Ik ben een eerlijk mensch, ik doe dat niet.

- 'Getrouwden wisten bij hun huwelijk ook niet wat ze nu weten, meneer Noël.'

- 'Zij kunnen ten slotte hun zin doen en ze doen hem, dat weet ik. Nu, ik wil ook leven.'

Dat woord is het einde van al hun gesprekken, een gesmoorde smartelijke kreet, vlak vóór haar, verwijtend, dreigend. Haar medelijden drijft weg voor afschuw en vrees, zij loodst hem naar de speelplaats en op zekeren dag geheel toevallig, spontaan, haast zonder het te weten, in een nieuwen angst omdat hij weer zijn oogen van dichtbij in de hare boort en dreigender zijn hunkering herhaalt, loodst zij hem naar een studiekring.

XIV

Ja, het verbaasde haar zelf, want het plan van een studiekering was nooit in haar opgekomen. Alex had een oud-leerlingenbond georganiseerd en een tijdschrift gesticht, toen hij in het pensioonaat nog eenigszins overbodig was naast papa, maar overigens hadden de de Lansere's geen ambities gehad buiten het pensioonaat dat hen geheel opeischte en vervulde. Zijzelf had er meer werk mee dan een jonge vrouw kan dragen. Mevrouw de Lansere die jaren lang het huishoudelijke geregeld had, had haar niet willen helpen, - Sibylle moest maar trouwen - en zij had nu zorg genoeg met den meester.

Het plan groeide oogenblikkelijk onder de korte zenuwachtige vragen van meneer Noël. Toen hij snijdend afwees: 'Een studiekering, ja, daar ben ik nu precies de man voor, een katholieke studiekering,' antwoordde zij dat zij niet gezegd had katholieke studiekering, maar studie. Studie is niet katholiek, studie is studie, maak een studiekering die studeert. Zijn volgende uitval: 'En daar zal ik zeker komen weerleggen wat ik 's zondags heb moeten preeken', deed haar de tweede richtlijn vastleggen. Waarom weerleggen? Een studiekering is geen polemische club, hij zoekt waarheid. Dat woord doet hem weer kort schateren. Waarheid, ja daar voor moeten ze bij hem

komen, die niets meer vindt dan twijfel, leegte, onzin.

- 'Goed. Twijfel is dikwijls wijzer dan zekerheid.'

- 'Ik maak mij niet meer moe om nog wat meer twijfel en wanhoop te vinden.

Geef mij mijn geloof terug, daarmee was ik gelukkig.'

Bleek stamelt zij: 'Ik weet dat ik u ongelukkig gemaakt heb.'

- 'Ge weet ook dat ge mij gelukkig kunt maken.'

Nog bleeker breekt zij het gesprek af.

Zooals een zieke die woelt, mort, nooit gemakkelijk ligt en de spijs vraagt, die hij vijf minuten tevoren kwaad afgewezen heeft, komt hij 's anderendaags op het plan terug. Met vrouwelijken tact maakt zij er dadelijk 'ons' plan van, en stelt een ledenlijst op, vijftien, de zeven onderwijzers, zij twee, twee jonge dokters, de gemeentesecretaris die theologie gestudeerd heeft, een atheneumleeraar die de navette doet, een stille arme jongen, die alleen 's zaterdagsmiddags naar huis komt en de reputatie heeft zeer degelijk en ontwikkeld te zijn en in Brussel snel carrière te maken in een groote instelling. En als vijftiende een gepensionneerd koloniaal, die een huis vol boeken heeft en voor zijn plezier elke week een feuilleton schrijft in het weekblad van het kantoor. Drie maanden lang ging het over het eiland

Atlantis, vijf weken over het geheimzinnig leven der palingen, nu heeft hij het sinds weken over 'Blikken in de toekomst', hij is al aan Wells en Lord Birkenhead, 't zal gaan gedaan zijn. De onderwijzers zijn er eerst en vooral om te werken, onder leiding van Sibylle die hen er ook voor betalen zal. De koloniaal is er om een studie te hebben als niemand anders klaar is, maar gij, meneer Noël, geeft de groote belangrijke studies en zij weet het zoo te draaien dat zijn plan van een apologie, waarover hij eens gesproken heeft, bestaat in een objectieve uiteenzetting van de verschillende wijsgeerige verklaringen van het wereldraadsel. Zij schrijft op een briefje: 1) Naturalisme; 2) Spiritualisme; 3) Idealisme; 4) Agnosticisme; 5) Geloofsphilosophie. Met haar onderwijzers zal zij een plan van studies opmaken: Wat zegt de wetenschap over het ontstaan der wereld? Tusschendoor staat de neger altijd wel met zijn palingen klaar.

En gijzelf dan? vraagt hij. Zij is doodmoe. Alles komt haar kinderachtig en nutteloos voor. De studies interesseeren haar niet meer. De gal- en edikdroesem op den bodem ervan heeft zij nog in den mond. Maar als zij, een oogenblik zwak, het hoofd over de schrijftafel laat zinken en hij toeschiet om haar op te beuren, veert zij recht. Hij vraagt of zij dan heelemaal geen behoefte heeft aan menschelijke teederheid, zij jonge vrouw en zoo alleen.

Altijd nauwer sloot zich de kring om Sibylle de Lansere, het werk putte haar uit, wanhoop zoog haar van binnen het bloed uit en de arme gefolterde zwierf om haar als een tijger rond een hertekooi. Haar afschuw voor hem steeg naar hij vranker liet verstaan dat zij hem toegevendheid verschuldigd was in vergoeding voor wat zij hem had ontnomen. Bij stille avonden overviel haar de angst dat hij dichtbij was en zich ergens had verscholen. Dan beefde zij over gansch het lichaam, moest pen of boek neerleggen, trachtte zich gerust te stellen door hier en daar te gaan kijken, schrikte nog harder van een geritsel of een poezepoot die aan een deur krabde, vluchtte tot aan de trap, wilde zich toch beheerschen, want zij was een de Lansere, ging met open deuren in een zetel zitten, en hare afgematte zenuwen brandden op in een langdurige kortsluiting.

De onderwijzers waren op haar woord aan 't werk gegaan voor den studiekring, vooral Uyt de Willighen met zijn cosmogonie en de twee jongsten die haar vroegen een onderwerp op te geven. Zij waren gelukkig nu een reden te hebben om 's avonds schuchter aan hare deur te kloppen en zij voelde zich veiliger en liet hen ter plaatse boeken nalezen en passus overschrijven. Meneer Noël echter ging wel niet minder geestdriftig op in zijn studie, maar niets was in staat de bezetenheid van zijn

innerlijke ontreddeering op te heffen en zijn studie gaf hem slechts meer gelegenheid tot bezoeken en gesprekken. Van langsom meer behandelde hij haar als de schuldige aan zijn ongeluk. Eenmaal heeft zij even gemeend een argument gevonden te hebben dat hem intoomde. Zij zeide hem dat hij het voor zijn nieuwe overtuiging moest over hebben, nu zelfs strenger te leven dan vroeger, want anders zou men hem eenmaal belasteren als een priester die het geloof verloren had ten gevolge van een slecht leven en zijn overtuiging tegen beter weten in dacht aan te passen aan zijn levenswijze. Geef hun de gelegenheid niet tot dien perfiden laster, meneer Noël. Getroffen drukte hij haar de hand als op een zwijgend verbond, maar 's anderendaags was het weer allemaal onzin, jufvrouw. En hij zag nog een uitkomst: krankzinnig worden. Soms denk ik dat ik het al ben. Ik zal nog eens een moord doen.

Den derden trimester, in Juli, stierf zijn vader, drukker-uitgever van een provinciaal weekbladje, in de streek nogal populair. Als jongman was hij meestergast geweest in de drukkerij van het vanouds gevestigde weekblad. De uitgever had één kind, een meisje dat een heupgewrichtsontsteking gehad had en deerlijk mankte. In plaats van met haar te trouwen zoals hem op alle manieren te verstaan was gegeven, deed de meestergast zijn zin: hij

nam een flinke, gezonde vrouw. Het leven werd hem nu in de drukkerij moeilijk gemaakt, hij zette een eigen zaakje met eigen weekblad op waaraan een jonge onderpastoor hem hielp als redacteur en raadgever voor een meer democratische richting. De eerste jaren had hij wat last van zijn vroegeren patroon, die hem zelfs een proces aandeed, maar hij werd met glans vrijgesproken. Zijn zaak bloeide, zijn democratisch blaadje verdrong het oude, conservatieve. Een zoon werd missionaris van Scheut, een dochter missiezuster, de derde werd meneer Noël en toen hem alleen nog zijn dochter restte, herhaalde zich zijn geschiedenis en had hij zelf de keus tusschen het koppelen van die dochter aan zijn meestergast of ingaan op een voorstel der Christelijke Arbeiders, die zijn zaak wilden omzetten in een naamlooze maatschappij, waarin hijzelf een ruim deelgenootschap, en zijn dochter een vaste goed bezoldigde betrekking zouden hebben. Hij koos het laatste en toen hij stierf was de nieuwe hoofdredacteur, secretaris van den Werkliedenbond, reeds verloofd met zijn dochter. Nog den avond van den begrafenisdag liet moeder Noël haren zoon hooren dat zij nu naar rust verlangde, maar hij antwoordde dat hij haar helaas niet bij zich kon nemen zoolang hij in het dorp was waar de onderpastoors inwonen bij den pastoor. Want hij dacht aan Sibylle en

wilde moeder in geen geval bij zich. Ten allerminste zou zij bemerken dat hij nooit bad: Sinds bijna een jaar had hij niet meer gebrevierd. Toen moeder hem vroeg of hij geen andere plaats kon aanvragen, antwoordde hij dat hij nog maar pas in het dorp was en nu hij zich wat ingewerkt had, zou hij er zeker gaan lopen?

Hij kwam terug in het pensionaat, gedreven door den angst dat moeder toch zou komen en verlost van den angst voor vaders gestrengheid, die hem geteisterd had telkens hij het plan overwogen had zijn kleeren af te werpen. Sibylle trachtte het gesprek steeds naar zijn vader af te wentelen en zijn korte apodictische beweringen in te toomen, door hem voor te houden dat het leven, ontluisterd van zijn sprookjes, toch nog vol raadsel is, dat men eerbiedig moet benaderen. Wij zijn er beiden van overtuigd dat de dooden slapen en wederom een worden met de oude Aarde, maar zekerheid hebben wij ten slotte ook niet. En zij bood hem een paar streng wetenschappelijke boeken aan over geesten en parapsychische verschijnselen. Maar hij had genoeg gelezen, zegde hij, hij had al genoeg te danken aan de lectuur die zij hem gegeven had.

In zijn verbeelding spookte dat het nu gauw tot een beslissing moest komen, want op een goeden morgen zou moeder toch bij hem aan-

landen. Van dag tot dag leefde Sibylle in de overtuiging dat er morgen iets onbekends en vreeslijks gebeuren moest. Hoe langer het uitbleef, des te zekerder werd het en des te kalmer werd zij zelf, die er zich op voorbereidde met die verbeterde uiterste krachtsverzameling van sterke naturen.

En zie op een namiddag, even na vijf ure, als de leerlingen in de studiezaal, de onderwijzers naar huis of op hun kamer zijn en over het pensionaat plots een geheimzinnige stilte valt, is het niet meneer Noël die sluipend de deur opent, het is Kwikstaartje. Wel voor het eerst in haar leven wordt Sibylle de Lansere uitgelaten, nu de korte schielijke spanning om zij weet niet welk woest drama, zich oplost in deze verschijning. Zij schatert, slaat met beide handen op de schrijftafel, kraait, juicht dat ze al lang gevoeld had dat er iets moest gebeuren, noemt haar Kwikske, mijn liefste Kwikske, valt haar om den hals, snikt drie, vier maal aan haren schouder, bemerkt de verbazing van het meisje dat een heel andere Sibylle gekend heeft en hervat zich.

Kwikstaartje's bezoek is weer heelemaal in stijl. Luister, zij heeft haren verloofde verloren, een dichter, een heilige, Sibylle, neen nooit zal zij nog van iemand kunnen houden en heel waarschijnlijk vertrekt zij als missiezuster naar de Papoea-eilanden en komt nooit meer naar

Europa terug. Heusch waar, zij heeft hare betrekking al opgezegd en omdat men haar thuis toch niet begrijpt, papa wel, die is artist, ziet ge en voelt diep, maar al de anderen, foei wat zijn dat banale prozaïsche menschen geworden, daarom, ach, zij moest er eens uit, zij moest weg, zij zou er gek geworden zijn. Nu was zij dus op weg naar een tante, een van de zeven zusters van papa, papa was eenige zoon thuis en kijk zij zit dus in den trein en denkt dat zij absoluut Sibylle eens moet opzoeken, met die kon zij ten minste praten, de eenige die haar ooit begrepen heeft, ja lach niet. Zij zit dus te denken en leest opeens hoog boven op het dak in groote letters ‘Institut de Lansere’ zoo waar als zij daar zit, zij las het zonder nadenken en de letters waren al achter een boschje verdwenen, de trein remde al, toen zij zich bewust werd: Institut de Lansere... de Lansere... Sibylle! Meteen had zij valies, mantel, saccoche, paraplu bijeengescharreld en nog juist bijtijds kon zij uit den trein springen. Nu zult ge denken, Sibylle, dat zij er weer wat bij doet, maar zij zal u bewijzen dat ze niet liegt. Ziehier haar spoorkaartje tot Gent, och neen, het is waar ook, zij heeft het moeten afgeven, want zij heeft er nog ruzie voor gemaakt.

De eerste dagen sprak Kwikstaartje van vertrekken, maar Sibylle liet haar onder geen voorwaarde gaan. Daarna sprak zij over niets

meer en moest Sibylle haar bij de schouders vatten en vóór de schrijftafel neerduwen, met verbod nog op te staan, vooraleer zij papa en tante geschreven had waar zij terecht gekomen was. De kaart kwam juist bijtijds: 't Serjans was al bijna op weg, met foto's van haar op zak, om bij de politie haar spoorlooze verdwijning aan te geven.

Reeds den eersten dag had Kwikstaartje gezegd dat die meneer Noël haar niets aanstond, den tweeden dag dat hij kwaad was omdat zij er was en dat Sibylle van haar, die niet half zoo verstandig was, maar tienmaal beter wist wat het leven is, van haar die meer ondervonden en meer geleden had dan Sibylle in heel haar leven binnen deze stille muren zou tegenkomen een ernstige waarschuwing moest aannemen: gij merkt dat niet Sibylle, gij kent de wereld niet, maar geloof het op haar woord, zooals die meneer Noël u beziet, zij zegt u maar één woord: opgepast.

XV

Onverwacht stierf Mevrouw Porta, geheel kalm, zonder kreet of klacht, bijna glimlachend, in Porta's leunstoel, waarin zij zich neergezet had omdat zij zich wat draaierig en vermoeid voelde. De enkele babbeltongen, die nog volhielden dat het floreeren van Michel's lemonadefabriek, uitgebreid met een depot van speciale bieren als Trappistenbier, Engelsche Scotch, Barley-wine en Pale-ale maar schijn was, omdat mevrouw Porta haren lieveling buiten wete van vader en dochter steeds maar geld toeschoof, kregen nu ongelijk. De zaak bleef even lustig floreeren en zich uitbreiden, hare bijval richtte Michel innerlijk op. Het dorp was erdoor getroffen dat hij sterk op zijn vader geleek en heelemaal diens ernstige zakelijke manieren kreeg.

De kleinburgersmeisjes, waarmee hij zich na zijn fiasco's tevreden gesteld had, kregen niet de minste kans meer en de drie andere, Anneke Spanjaerts, Christiane Evers en Elvire Honts, werden door hem met trotsche beleefdheid bejegend. Zelfs Elvire had er heimelijk pijn van, al bleef zij met het Clarissenideaal dwepen. Welke vrouw doet het geen pijn dat een man onverschillig voor haar wordt. Zoo komt loontje wel eens om zijn boontje, want goeode burgersmeisjes hebben in een dorp

niet breed te kiezen. Zij worden zoo goed bewaakt dat zij noch vaak noch ver kunnen uitvliegen. Tot groote verwondering van haar eigen thuis was het Elvire die het eerst van de drie de jacht naar Michel inzette. Ze begon meer boodschappen te doen en bij de eerste ontmoeting met Michel zeide ze hem met neergeslagen oogen: ‘En we zien u thuis nooit meer,’ wat hij heel natuurlijk verklaarde doordat de zaak hem geheel in beslag nam. Wat zij voorhad wist zij zelf niet goed, maar zijn onverschilligheid viel haar gevoelig gemoed ondraaglijk en vooral vreesde zij dat haar vertrek naar het klooster den schijn zou krijgen van een vlucht par dépit. Hoe gaarne zou zij een ontroostbaar treurenden verliefde achtergelaten hebben, als bewijs hoe diep het haar ernst was met hare roeping.

Niet zoodra was Michel een paar keeren wederom bij de Honts aan huis geweest of Anneke en Christiane staken de koppen bij elkaar en hadden het dadelijk over de valsche non, die haar beiden maar wat wijs gemaakt had met die Clarisserij, om des te veiliger naar Michel te kunnen hengelen. Nu had ze hem dan eindelijk en wat haar beiden betreft: proficiat, houd hem. Neen, wat ze haar echt, maar echt kwalijk namen was de valscheheid, dat liegen. Dat ze hem had, bah, wat kan het haar schelen. Indien al zijn fleschkens van zuiver goud waren,

zouden ze hem nog niet willen, maar dit was zeker: Elvire zegden ze geen goedendag meer.

De eene bracht de andere naar huis en deels uit opgewondenheid deels uit de vriendschapsverinniging, die ontstaat uit een gezamenlijke vijandschap, bleven ze door het dorp wandelen, elkaar naar huis vergezellend, tot ze zoowaar tegen valavond Elvire met Michel ontmoetten en allebei het hoofd wegdraaiden. Michel vroeg Elvire wat er haperde en die begon luid te lachen om de twee dadelijk daarmee te hoonen. Dat was iets onder ons, meisjes, dat zou ze hem morgen wel eens vertellen, zeide ze hem, om den tijd te vinden tot het ineenspinnen van een verhaaltje dat ook hem tegen de twee zou animeeren. Maar vóór hij het verhaaltje gehoord had telefoneerde Christiane van uit de olieslagerij naar de lemonadefabriek om haar geste van gisteren nader te verklaren als heelemaal niet tegen hem gericht en meer kon zij daarover niet zeggen. Hij moest alleen maar weten dat zij niets tegen hem had. Het was al een goed teken dat hij de belediging van Elvire niet kwalijk nam, maar toen hij zeide dat hij haar eens spreken wilde, hield zij zich eerst ongenaakbaar, liet doorschemeren dat hij al een ernstige relatie had, waarin zij absoluut den neus niet wilde steken, zoodat hij verzekerde dat het nog lang niet zoo ver was en dan gaf zij hem een ingewikkelde afspraak.

Maar niet zoo ingewikkeld of Anneke Spanjaerts hoorde ervan, en had nu het bewijs dat de twee vriendinnen gehuicheld hadden: allebei liepen ze Michel achterna. Goed, nu zou zij vóór de oogen van de twee valsche feeksen zich den heelen Michel zoo om den vinger winden dat hij nooit meer naar een andere keek. Zij kon zich vrijer bewegen dan Elvire en Christiane, want zij maakte hare tanten wijs wat zij wilde en deze waren bang haar te kort te houden. Dat had namelijk haar vader, hun broer gedaan met hare moeder, die voor de ouderen in het dorp nog altijd de hoer van Spanjaerts heette. Die broer was van kleinsaf een huistryran geweest en had nadien zijn zusters bedrogen met de ouderlijke erfenis. Zoo hadden de twee kwezels, zij alleen altijd geloofd in de onschuld der vrouw en in haar klachten over de schijnheilige tyrannie van den man. Anneke was even levenslustig als haar moeder en zij meenden dat alleen overdreven strengheid haar van het pad der deugd zou af brengen. Christiane had een uitstapje naar een meisjeslanddag moeten gebruiken om wat bij Michel te kunnen zijn; Anneke ging zonder meer naar Brussel, zoo maar, alleen. Geen drie dagen later wisten de beste families dat zij daar met Michel in een cinema geweest was, enfin haar moeder had meer gedaan, maar als debuut was het ruim wel.

De strijd om Michel, dien zij alle drie hoo-

nend hadden versmaad, ontbrandde vinnig. De vriendinnen werden nijdige vijandinnen. De families namen deel aan den strijd en zelfs de gansche stam der Honts kwam in de weer. Zij hadden eerbied voor de lemonadefabriek, die zich uitbreidde in hun tempo en zouden die gaarne in de familie sleepen. 's Avonds in hun vergadering, van breiende en naaiende vrouwen en mannen scheef en te paard op hun stoelen, ging kritiek op tegen Elvire's kloosterlust. Elvire moest niet meer wagen met Michel te spotten. Woedend riep ze of zij dan misschien ook met hem naar de cinema moest gaan in Brussel, maar ze antwoordden: 'Dat zeggen we niet, maar zij zal hem hebben en gij niet.'

Michel nam met wellust weerwraak, hij liet de drie rond hem vlinderen, bond zich niet en veroorloofde zich de weelde naar Kwikstaartje te kijken. Wat hij daar mee voorhad wist hij zelf niet. Of liever hij wilde zichzelf niet bekennen dat hij een dwaze hoop koesterde langs dezen omweg weer de ongenaakbare Sibylle te ontmoeten.

Het kost niet veel moeite met Kwikstaartje in relatie te komen. Om Sibylle te imponeren, die geen hoogen dunk heeft van hare bekwaamheden en haar slechts als hulp-econome te werk stelt, loopt zij dol te ijveren. Geen conservedoosje dat zij niet om en om draait, alles wil zij goedkooper krijgen en toch van betere

kwaliteit. Voor haar gevoel vloekt het dat de geleerde Sibylle zich met het aardsche moet inlaten. Zij vliegt door de straat naar waschvrouwen, schoenmaker, strijksters, de Honts van de koloniale waren en ziet in Michel, die haar verzorgd vriendelijk aanspreekt, dadelijk iemand die goedkoop bier en lemonade kan leveren. A propos den inkoop van dranken heeft zij nog niet bestudeerd, maar zou meneer niet een concurrerend voorstel willen doen? Ik kom er eens over praten, zegt Kwikstaartje. Michel kijkt verbaasd, bijna ontstemd, maar als dit het middel is om weer in het pensioonaat te komen, waarom niet. Bij haar eerste bezoek belooft zij al een Angorakat, wint de sympathie van den ouden Porta en Dorine en dingt nog af op den zeer lagen prijs, dien zij de ontstelde Sibylle denzelfden avond triomfant voorlegt. Sibylle doet liever geen zaken met Michel, maar wie kan boos worden op een Kwikstaartje dat, midden in een zachte afstraffing, iets scherp in het oog krijgt, Sibylle nadert, een haar uitsnoekt en het haar voorhoudt: ‘Daar, grijs, ge wordt grijs!’ Haar vingers zoeken nog wat in die haren. Er staan er nog een paar in, zegt zij, maar het zijn er veel en zij neemt zich voor nog harder te werken om Sibylle te ontlasten. De missies in Papoea geraken op den achtergrond en zonder naar boven te loopen om haar valiezen, laat ze zich keer op keer

onvriendelijkheden zeggen, door Mevrouw de Lansere, die ziet wat Kwikstaartje voor Sibylle beteekent en vreest dat er nu van trouwen geen spraak meer zal zijn.

Op een morgen in de kapel gaan Kwikstaartje's oogen vol ontzetting open. Sinds zij hier is, drie maanden haast, is Sibylle nog niet te communie geweest. Tijdens de mis gaat zij regelmatig buiten, ook 's zondags en verzuimt belangrijke gedeelten. Nooit heeft een enkel woord ook maar gezweemd naar ongeloof, maar als Kwikstaartje vertelde dat zij eerst vroom geworden is door den dood van William, nu pas weet wat het geloof beteekent, en soms de stem van William hoort, haar toesprekend uit den hemel, heeft Sibylle telkens gezwegen met neergeslagen oogen. Op haar schrijftafel, in haar slaapkamer geen prentje, geen kruisje, geen vrome spreuk, niets! En vroeger!

Op meneer Noël daarentegen kreeg Kwikstaartje plotseling een gunstigen kijk. Nu en dan moest zij nog eens hartstochtelijk weenen om haren William, vooral in de kapel bij troosteloze regendagen, als de leerlingen reeds buiten waren en er niets meer was dan het godslampje en het eindelijk getokkel van het water in de zinken afloopbuis. Op zoo'n morgen komt meneer Noël uit het sacristijtje, nadert haar, fluistert: ‘Jufvrouw, ik bid met u mee.

Onze Lieve Heer zal helpen,' zet zich naast haar en bidt. Zooveel fijngevoeligheid en vroomheid had Kwikstaartje bij hem nooit verwacht, bekent zij aan Sibylle. Deze verbleekt en perst de fijne lipjes opeen. 'Ik heb den sergeant nu beter leeren kennen, Sibylle, ik oordeel altijd te vlug, dat is mijn karakter, maar ik erken altijd mijn ongelijk, dat moet ge toegeven. 't Is daardoor dat ik overal zoo gaarne gezien word en dat ik zoo goed met u om kan.' Maar Sibylle lacht niet. Kwikje denkt na.

Den volgenden morgen geeft zij meneer Noël op dezelfde bank een doodsprentje van William en fluistert: 'Mijn verloofde.' Volgen op luttele dagen afstands de verzamelde verzen van William in Kwikstaartsch rondschrift in een zwartlederen poëziealbum. Even na de terhandstelling van William's verzamelde brieven, meldt zij met wijding, dat zij vanavond bij meneer Noël op zijn kamer mag komen, hij heeft nu alles gelezen.

Vóór haar is Sibylle op die kamer en smeekt den priester dit niet verder te laten gaan. Gij zoekt alleen genegenheid, zegt zij en ik begrijp dat, maar zij zoekt alleen geestelijken troost, dien gij niet kunt geven als ge oprecht zijt. Die verhouding wordt hopeloos. Voor u en voor haar. Maak haar niet ongelukkig. Laat van u niet zeggen dat ge ongeloovig geworden zijt omdat er een meisje in 't spel was.

Haar oogen, zacht en smeekend, troebleeren hem. Afgewend vraagt hij waarom zij zelf hem hare genegenheid onthoudt en zij begrijpt: geef ze en ik laat de andere los. Voor de eerste maal woordelijk verzekert zij hem hare diepe genegenheid. Hij jubelt met beide armen, maar zij weet zijn handen op te vangen, te temmen in de hare en zij glimlacht hem toe, sidderend, met oogen vol tranen en afgrijzen. Hij is teleurgesteld. Uw heel verzoek heeft geen zin. Ik moet mijn rol spelen in de kerk, in de school, waarom niet tegenover jufvrouw 't Serjans? Sibylle betreurt dat zij de vriendin bij zich heeft genomen.

Hij speelt die rol. Kwikstaartje ontdekt in den ruwen man een fijngevoelige ziel, een warm hart, een priesterlijk trooster. Eens schreit ze zich uit met het hoofd in de handen; hij komt even hare krullen streelen. Elk bezoek eindigt met een afspraak voor weer een avond en het ontstemt haar dat Sibylle niet meevoelt met haar geestdrift voor hem. Wat gaat er om in die gesloten ziel? Zij meent er iets van te raden telkens Sibylle met een vroolijkheid, die wat schrijnt, waarschuwt tegen het naar de pastoors loopen. Jaloerschheid, denkt Kwikstaartje.

Ja, want sinds zij vertrouwelijk omgaat met meneer Noël verwaarloost deze Sibylle. Inderdaad, dat verontrust Sibylle, die weet dat hij

eenmaal moet te ver gaan en dat een Kwikstaartje onmiddellijk publiek schandaal zal maken. Dan is haar, Sibylle's werk te niet: hij, in den hoek gedreven, zal zich niet ontzien haar te beschuldigen uit zelfbehoud en verbittering. Alles zou haar onverschillig laten indien papa en mama er niet meer waren. Diep in haar hart wenscht zij hun dood, schaamt zich, wenscht ze toch, en eens, als mama haar roepen laat omdat het met papa weer heelemaal niet goed gaat, loopt zij te kermen langs den eenzamen weg dat het zoover dus met haar gekomen is: wenschen het weinige dat haar nog rest te verliezen.

Goedendag, zegt papa, zonder haar te noemen en zij ziet dat hij moeite doet om haar te herkennen. Herken mij nooit meer, pake, wenscht zij, weet nooit meer dat ik besta...

XVI

Kwikje gaat ongegeneerd spotten met de jaloerschheid van Sibylle, zodra ze gevoeld heeft dat 's priesters vriendschap niet bijster geestelijk is. Ze vraagt zich af hoe de strenge Sibylle de handen heeft verdragen, die beverig altijd moeten aanraken, haar hand, haar haren, haren arm. En toch moet het haar aangestaan hebben, kijk maar hoe noode ze het mist. Ze sarta: 'Ik heb hem u ontfutseld hé en gij zijt zooveel mooier dan ik.' Op een avond liegt ze geheimzinnig: 'Sibylle, we kussen mekaar, is dat kwaad?' Ze bespiedt hoe Sibylle 's anderendaags rondloopt om den priester te ontmoeten, hem treft in de gang, en opgewonden, dat ziet men aan het trots achterover gehouden hoofd, korte, knaksche gebaartjes maakt met den duim op den wijsvinger. De priester houdt de handen op den rug.

Om niet jaloersch te schijnen zegt Sibylle dat Kwikje oud en wijs genoeg is om te weten wat ze doen mag. Ik zie er geen kwaad in, lacht de krullekop. Want eens moet Sibylle toch loskomen.

Sibylle kan wel een reden vinden om haar weg te sturen, maar dan vertrekt ze met een verdenking die ze zeker verklappen zal en als ze weg is herbegint de sloopende eenzaamheid en het altijd stouter nader sluipen van de drei-

gende mannenbegeerte. Eeuwige dagen lang worstelt zij tegen angst, vertwijfeling, weezin, tot zij zich eindelijk aanbieden gaat als losprijs voor de prooi en zegt dat zij zelf de vriendschap kan geven die meneer Noël bij jufvrouw 't Serjans zoekt. 'Eindelijk,' zucht hij, legt den arm om haren schouder en kust haar lang op het voorhoofd. Ook zij is vrouw, zij voelt zich onder den kus bezwijken: wat is aan haar nog gelegen, doe maar. Hij moet niet lang om een kus smeeken, maar nauwelijks hebben haar lippen hem aangeraakt of de wroeging bijt hem reeds vóór de zonde, hij kermt letterlijk: 'red mij!'

Is het nu zich vastklampen, dat hij doet, of haar aanvallen, er ontstaat in elk geval een worsteling. Als zij zich bevrijd heeft keert zij zich instinctmatig naar den spiegel om heur haren te schikken. Hij staat drie meter achter haar: zijn kop, bloedrood en met gezwollen roode oogen verschijnt in den spiegel boven haar schouder, naast haar doodsbleek gelaat.

Hij staart zijn beeld aan en walgt. Er is in het dorp een oude geilaard, wiens medeplichtigen bij hem biechten, een oude vieze weduwe, getrouwde vrouwen, leelijke of kreupele meisjes. Zij doen hem soms huiveren want de ruw beleden dierlijkheid van naar stal en zweet riekende wijven wekt gruwelijken walg bij een jong priester die de zonde slechts kent uit zoete droomen, zwoele verbeeldingen.

Zooals zijn verbeelding steeds den viezen dorpsbok zag, ziet hij nu zichzelf, hijgend, bloedrood, de bovenlip wat opgetrokken. Haastig, zonder groet verlaat hij de kamer en gaat recht naar de pastorie, om den pastoor alles te vertellen, er kome nu van wat wil, en zich te laatster ure voor het ergste te behoeden.

De pastoor is er niet, hij blijft in de huiskamer wachten, wordt kalm, en bedenkt dat hij zich even goed kan beteren zonder het aan iemands neus te hangen, zeker niet aan dien van zijn pastoor. Maar dat is een uitvlucht, weg ermee, hij blijft wachten. De pastoor brengt echter een gast mee voor het souper. Het wordt een gezellige maaltijd, napraten, drinken en rooken tot 11 ure. Dan is het schuldgevoel verlicht, hij is blij niet gesproken te hebben.

Den volgenden avond komt Kwikstaartje. Het eerste uur wordt beheerscht door zijn goed voornemen, het tweede door de instorting ervan. Voor nog niet eens een kus, slaat de vinnige hem met de vlakke hand in volle gelaat, stamp met den hiel de deur in de klink en loopt de straat op. Eene heeft hem ooit gebiecht: 'ik heb hem in zijn gezicht geslagen, den vuilaard.' Al zijn walg voor de zonde, gekweekt door 25 jaren opvoeding, scrupule en zuiverheid, rispt in hem op. Hij denkt aan moeder, broers, zusters en ziet maar één ontkomen meer: sterven.

Kwikje valt bij Sibylle binnen en nu kent zij dien vogel, Sibylle, nu kent zij dien sergeant, zij heeft hem een pees gegeven, zoo, kijk, pataat, ge zult morgen nog haar vingeren op zijn gezicht zien. Geen complimenten meer tusschen ons, Sibylle, gij hebt ook met dien vlegel te doen gehad, ik heb het al lang in de gaten, wat is er, vertel het mij, waarom kropt gij toch alles op?

Ze zit al op de leuning van den draaistoel, palmt Sibylle's hoofd in, kust jongensachtig, fluistert dat zij medelijden heeft met haar. Voor het eerst faalt de opvoeding van meester de Lansere en schreit Sibylle zich uit, maar vragen beantwoorden doet zij niet, want wie Kwikstaartje kent, deelt haar geen geheimen mee.

Maar de tranen zeggen Kwikstaartje genoeg om papa in vertrouwen te nemen. Zoogezegd om over muziek te spreken, heeft ze hem uitgenoodigd, een speciaal lied voor het pensionaat, wat muziek bij een kabouterspelletje van een onderwijzer, dat bij de prijsuitdeeling moet opgevoerd worden. Ze spreekt echter meer over den sergeant, of papa geen woordje kan doen om dien te doen verplaatsen, hij laat ons niet gerust. Zooiets moet men juist 't Serjans vertellen. Hij stuift op, stikt in gotfers, wil direct naar de pastorie gaan ongelukken doen, eischt een plechtige verzekering dat er niets ergs

gebeurd is, bedaart wat onder den lach van Adula, eindigt met een wraakgierigen grijns dat hij dien eens een post zal laten pakken, en wipt op zijn stokpaardje van de oostersche kerken, die niet alleen een mooiere liturgie hebben maar ook geen last hebben met het celibaat. Daar trouwen de priesters voor de wijdingen en dat is veel beter.

Telkens wanneer meneer Noël een bepaald zelfmoordplan wilde uitvoeren en met een zaligen glimlach bedacht: nog een minuut en het is gedaan, ik besta niet meer, stond hij voor God. Theoretisch had hij zonder moeite beslist: God bestaat niet, maar op een minuut afstand van de dood werd hij onzeker. Lange redeneeringen, die hem maanden gekost hadden, spatten uiteen, op één zinnetje waarvoor hij staan bleef, doodsbleek: vanwaar dan het heeal? Hij wierp het weg, wilde niet meer redeneeren, slechts nog ééns in zijn zetel zitten, naar de portretten kijken, een sigaar rooken. En het dan doen. Ik zal bidden, een kort gebed, maar dan doe ik het. Doch na elk uitstel leek het hem logischer een schepping aan te nemen dan een zelfwording van de stof.

Na een eeuwigheid van marteling had hij alles kunnen loochenen en alleen nog lust begeerd, het eenige dat hem nog overbleef. Een nieuwe folterperiode begon waar de eerste geëindigd was. Ze sloop aan als een moeras-

koorts; er voor vluchtend liep hij met het hoofd in de handen rond zijn kamer. Niet herbeginnen! Angst daarvoor dreef hem woester naar zelfmoord, maar groeiende angst voor God verlamde de uitvoering. Al het geledene, zoo onmenschelijk, scheen kinderagie. Dit was duizendmaal erger.

Op een nacht zag hij toch nog een uitkomst. Van tien tot twee uur had hij wakker gelegen en sprong voor de derde maal uit het bed, om zijn hoofd in de lampetkom te dompelen; daarna kamergymnastiek. Gewoonlijk hielp dat hem in slaap. Opeens sloeg een woest turngebaar het kruisbeeld van zijn schrijftafel. Hij raapte het op en maakte een beweging om het woedend door het venster te gooien. Gij sterft voor mij, maar hoevelen sterven door u, fluisterde hij, gij moet ons vergiffenis vragen. Hij rukte den Christus van het hout en wou hem breken, maar de armen bogen gedwee: er zat lood of tin in het koper. Hij wrong de armen tot ze rechtop stonden, boog de beenen aan de knieën om en zette den Christus voor zich op de schrijftafel, op de knieën, met de armen omhoog. Als hij nu niet krankzinnig was, wat was hij dan? Een eigenaardige drang tot spreken, altijd maar spreken maakte zich van hem meester, verlichtte hem, gaf hem een zoet behagen en bevorderde, meende hij, zijn krankzinnigheid. Hij zou er morgen maar mee

doorgaan, in de pastorie, overal. Ze moesten hem maar naar een gesticht sturen, gek of niet, hij zou altijd maar door babbelen, dat belet te denken, dat leidt de pijn af. Ja, geachte heer, hier zitten we nu, dat komt er van, ik ben moe, ik heb gedaan wat ik kon, maar ik ben niet van tin met koper, niet waar, ah zoo, als ge dat maar weet, men is mensch, begrijpt ge, eens is het genoeg, de heiligmakende gratie is iets, waarom niet, alles is iets, maar moe zijn is ook iets en niet meer kunnen, niet meer kunnen, dat is nog wat anders. Enfin de nacht schrijdt voort, zeggen de dichters zoo welsprekend, maar rap kan ik het eigenlijk niet noemen, het voornaamste is dat de mensch den kostbaren tijd benuttigt die ons hier op aarde gegeven is, niet waar, wat zegt u?

's Morgens riep een brief hem naar Mechelen. Hij kwam laat terug, belde aan het pensioonaat en werd binnengelaten door een blootvoetsche meid die om zijnentwil had moeten opstaan. Kwikstaartje bracht den avond door bij een onderwijzer in het dorp en Sibylle zat als gewoonlijk aan haar werktafel. Hij groette niet. Hij had zwarte randen om de oogen die dwaas stonden. Zij dacht dat hij zich bedronken had om zijn slag te slaan en nam, als verstrooid, den zwaren koperen papiersnijder in de handen om hem zich daarmee van het lijf te houden tot de meiden kwamen toegelopen op haar hulp-

geroep. Maar hij bleef met zijn rug tegen de deur staan.

Zoo zoo, de jufvrouw had gedacht dat het met een briefje naar Mechelen in orde was. Ge hebt mij alles geroofd wat mij gelukkig maakte, mijn geloof, de genoegens van het zielewerk, de geestdrift van mijn roeping. Als ge mij zoo ver gebracht had, als ik van wanhoop niet meer wist wat ik deed, hebt ge mij behandeld als den gemeensten geilaard. Dacht ge dat ik niet zag hoe ge van mij walgde. Ik zal u misschien ooit alles nog vergeven, maar dat niet. Dat ge wegstroopt voor het schurftig beest. En nu was jufvrouw de directrice te bang geworden, nu heeft ze 't beest aangeklaagd. Verlos mij van hem monseigneur, gooi hem op den mesthoop.

Hij gilt hoog op: Gooi er mijn moederken ook maar bij, reine maagd, huichelaarster. Ik was de vroomste van haar kinderen. Misschien weet ze al wat haar zuiver idealistje geworden is. Dan kan ze sterven. Haar oogen hebben uw heil aanschouwd. En gij wast uw handen. Eventjes een verdacht intermezzo, zeer betreurenswaardig, maar de aloude faam van het Institut de Lansere blijft gaaf. Mademoiselle la directrice a arrangé cela: een briefje naar Monseigneur. Neen, ge zijt wel slim. En ge zijt hard, taai. Leder. Haaienvel. Omdat ge geen hart hebt. Niets hebt ge dan verstand en wat

voor een! IJs! Een gletscher! Neen, weet ge wat? Vitriool! En gij denkt nu... Zeg, geen komedie hé, draai uw oogen maar niet en pas op, als ge in bezwijming valt neemt de geilaard u nog in zijn armen. Maar ik zal u vinden, goed gehoord ja? Ik zal u vinden!

Sibylle heeft het heelemaal niet gehoord. Ze lag achterover in den schommelstoel van papa. Hij keek verschrikt rond en verliet op de teenen tredend het huis.

Toen Kwikstaartje een uur later thuis kwam, door den onderwijzer en zijn vrouw tot aan de deur begeleid, vermoedde ze niet wat haar te wachten stond. Ze had drie cognacjes op, haar lievelingslikeur, en zou er meer gedronken hebben, ware haar meer gepresenteerd. Dus voelde ze niets voor de knaksche strengheid van Sibylle. 'Zeg eens, doe zoo profetisch tegen de kinderen, bij mij pakt dat niet en 't is half twaalf.' Spoedig werd ze boos, sloeg zelf de hakjes tegen elkaar, noemde Sibylle mon colonel. Oui, mon colonel. Non, mon colonel. Nauwelijks had ze vernomen wat Sibylle haar nooit, zeide ze, zou vergeven, dat zij te Mechelen klacht ingediend had zonder haar eerst te kennen, of ze ontplofte in een woede, zoo mateloos, dat ze er zich heel haar leven over schamen zal. Ah, nu kwam het dus uit! In plaats van dankbaar was de jufvrouw kwaad. Ze had al lang in de gaten dat die fijne Sibylle,

die abdis van vroeger, een pastoorshoer was, bah. In plaats van eerlijk te vrijen en te trouwen, hangt dat publiek de schijnheilige uit en fikfakt achter hoek en kant met een pastoor. Dat komt ervan. Stille watertjes. Maar diep zijn ze en ze stinken. Weet ge 't nu, ze stinken. Ik deugde niet hè, ik was maar schorrimorrie, mijn vader betaalde halven prijs, maar ik heb dien viezerik met zijn zweethanden een pataat gegeven comme ça. En gij! Kom ik zal maar zwijgen. Maar waar is uw geloof, zeg mij dat eens, gij die mij vroeger zoo bepreekt hebt. Ge gelooft niet meer en ge durft er niet voor uit komen. Laf zijt ge, laf en vies. En dat voedt hier kinderen op in 'ons heilig roomskatholiek geloof'! Een modelpensionaat, dat mag gezegd worden. Een pastoor doet er slechte missen en zijn lief sluipt er uit weg om in het bureau de sofa gereed te zetten. Haha! Institut de Lansere! Weet ge wat uw heel Institut de Lansere is? Een smeerlapperij, là! En nu ga ik mijn valies halen, mademoiselle la directrice. Goedennacht, mademoiselle la directrice.

Om 4 ure 's morgens vertrok ze met den eersten trein, nog vóór meneer Noël, nog vóór de eerste meid op was, vol goede bedoeling om vader niets te zeggen al niet ten volle gerust meer in de gegrondheid van haar beschuldiging en met het gelaat van Sibylle, één onuitsprekelijke wanhoop, onafwendbaar voor haar oogen.

Thuis moest ze natuurlijk haar onverwachte terugkomst verklaren en tusschen twee zoo opvliegende naturen als 't Serjans en zijn dochter wordt niet veel verzwegen. Zij hitsen mekaar op en hij maakt weer zooveel drieste, gedurfde veronderstellingen, die zij weerleggen moet, dat zij ten slotte, moe, de waarheid bekent: ruzie met de vriendin omdat zij den meneer Noël 'aangeklaagd' had met wien ze zelf aanspande. Jaja, die strenge Sibylle! Ziedaar, nu weet ge 't.

In het dorp zou het plots verdwijnen zonder afscheid van den priester tegelijk met dat van Kwikstaartje niet ongunstig besproken zijn geworden, als de onderwijzers zelf hun commentaar voor zich gehouden hadden. Maar Kwikje had immers bij een van hen den avond doorgebracht tot 11 ure. Ze had nog lang den roem verkondigd van de directrice, wier klasgenootte zij geweest was. Dus met haar lag zij niet in conflict. Ze had gesproken over de muziek van haar vader voor het kabouterspelletje. Ze was dus niet van plan weg te gaan. 's Anderendaags was ze verdwenen en meteen haast even schielijk, meneer Noël. Jaja! Enfin, priesters zijn ook menschen.

Meneer Noël wordt ad interim vervangen door een collegeleeraar op ziekenverlof, een zacht en vriendelijk man van rond de vijftig, maar grijs als een duif. Hij maakt voortdurend

een bescheiden dominus-vobiscum-gebaar en houdt daarbij het zoet glimlachend hoofd wat scheef zoodat hij altijd schijnt te zeggen: 'Het is niet veel, maar ik doe wat ik kan.' Van zijn vijf en twintigste jaar af, is hij asthmalijder, zegt hij en dat wil zeggen dat ik nu al vijf en twintig jaar zittend slaap, ik bedoel zittend niet slapen. Gewoonlijk kan hij het einde van het schooljaar halen, maar sommige kwade voorzomers, zoals we er nu weer een gehad hebben, moeten ze hem in vollen derden trimester naar huis sturen.

En nu kom ik juist op tijd om hier een beetje te helpen, dat is goed, dat is heel goed. Ik zal mijn uiterste best doen om alle dagen de mis te kunnen lezen, 'k zal doen wat ik kan, ge moogt er op rekenen. Wat is het nu schoon buiten en wij wonen daar zoo midden in het veld. Ik slaap met alle vensters wagewijd open en dan zit ik maar te happen, te happen. Naar lucht, niet waar. En te wachten op de leeuweriken. Ja, en dan komen ze eindelijk uit het koren. Drij, vier, vijf hoor ik er soms. En de leeuweriken en ik, wij doen samen ons morgengebed. Ja. En hoe gaat het met papa, ah wat is dat toch een brave mensch, hoe oud is hij nu? Als ik morgen eenigszins uit de voeten kan, pikkel ik toch eens naar 'Torekenschof'.

Wat heeft hij verlies aan den meester. De oogen staan verglaasd, gelaat en handen zijn

verdord en de majestueuze mevrouw de Lansere lijkt al niet veel jonger meer. Haar hooghartige ongenaakbaarheid is veranderd in een misnoegden, norschen mond: verbittering om de eenzaamheid bij den kindschen man, teleurstelling om haar dochter. De vriendelijke priester die hijgt en dampst en zelf niet lang kan praten, zoekt met hulpelooze oogen wat gezelligheid en voelt zich benauwd. 'En met Alex gaat het ook goed, God zij dank,' zegt de meester. De priester maakt zijn dominus-vobiscum-gebaartje en zegt dat het met Sibylle ook opperbest is. De meester: 'Elle passe tous ses examens avec la plus grande distinction.' Kijkt opeens rond om te zien of hij niet alleen is, ontdekt met verbazing den priester en voegt er aan toe: 'En philosophie thomiste'. Mevrouw de Lansere zwijgt en heeft maar oog voor den zakdoek dien de meester op zijn schoot houdt, loslaat, zoekt; en dan duwt zij hem dien ruw in de hand.

Even voor de prijsuitdeeling stierf de meester. Den ondergang van zijn gesticht te zien bleef hem bespaard. Hij herkende niemand, Celest, Norbert noch Sibylle. Heelemaal op het einde, toen Sibylle schreiend op het bed viel en zijn hand kuste en kuste, bewogen nog even de oogen als werd hij zich van iets bewust; maar dit kan ook het sterven zelf geweest zijn, want even later boog Norbert tot hem over en

bevond wel dat hij gestorven was, want hij fluisterde, de doode oogen sluitend: Bonum certamen certavi, cursum consummavi¹⁾. Pater Eugenius had het gefluister verstaan. Hij stond op naast Sibylle, nam ongezien hare hand in de zijne en ze warm drukkend, om haar attent te maken op zijn woorden, voltooide hij in het latijn het citaat uit Sint Paulus: ‘Daarom zal de Heer mij toebedeelen de kroon, welke hij voorbehouden heeft aan zijne gerechtigten.’ En zij verwijderden zich vol ontzag, het lijk moest gewasschen worden en in habijt gekleed, met de vele decoraties op de borst. De kinderen, gansch het dorp en vele notabelen van alom, zouden het komen groeten.

1) Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb mijn loop voleind.

XVII

Geen woord meer werd tusschen pater Eugenius en Sibylle gesproken over wat zij samen wisten. Hij probeerde het den eersten avond, toen hij midden in een lange poos zeide: ‘Onze natuur zelf zegt ons toch, dat een leven zooals dat van vader niet op dezelfde manier zoo maar kan geliquideerd worden als dat van den eersten den besten schavuit. ‘Zij zweeg. Na een poos herbegon hij. De groote kunstenaars geloofden allemaal aan hun voortbestaan. Dat zegt mij heel veel. Die menschen voelen instinctief wat wij miserabel beredeneeren. Maar hij zag tranen op de wangen van Sibylle en zweeg. Toen de priesters het lijk tegemoet kwamen, fluisterde hij Sibylle in 't oor: ‘En waar is meneer Noël?’ Zij antwoordde dat hij verplaatst was en hij: ‘Dat was de beste oplossing.’ Bij zijn vertrek wist hij weer niet hoe wegkomen. Al het verzwegene en het uitgebleven genegenheidsbetoon smartten hem. Bij vaders dood had hij geen traan gelaten, nu wel. Terwijl hij haar kuste, fluisterde hij dat het allemaal goed was, hoor kindje, goed zooals zij het wilde. Zij begreep zelf niet dat zij niet sprak, zich niet uitschreide, daar het geringste zacht woord haar week maakte en het weenen nabij. Toen Norbert haar ietwat bezorgd gevraagd had: ‘Ge voelt u toch goed,

zusje?' zelfs toen de hijgende asthmatische priester warm en gelukkig over de leeuweriken gesproken had, had zij zich innerlijk voelen bezwijken: spreek, zeg alles. En toch sprak zij niet: moeheid en het besef dat niets hielp, dat klachten de radeloze eenzaamheid niet opheffen. En zij bedacht bitter dat men achteraf toch denken zou dat zij niet gehuicheld had om iets te hebben waarvoor leven en om haar wanhoop te verschalken, maar om de opbrengst van het pensioonaat. Nog iets anders, maar dat wilde zij zich niet bekennen, maakte haar moeër dan al de rest en geslotener. Zij had een doodsbericht gezonden aan Harry en deze had taal noch teken gegeven. Bij de dood van Alex was het anders gegaan. Ze had hem die niet gemeld omdat hij immers zelf ook geen huwelijksbericht had gezonden. En zij herleefde destijds in overlast van werk en vurigheid voor haar nieuwe opvoeding. Wel wist zij dat hij veel te fijn was voor dit al te grof zwijgen en verweet hem dus niets. Er moest een of andere verklaring voor te vinden zijn, maar toch leed zij diep.

Goed dat de prijsuitdeeling nu wegens den rouw zonder liedjes of opvoering kon verlopen. De auteur van het Kabouterspeltje wist dat 't Serjans geen muziek gemaakt had en waarom, zijn collega's ook; maar de kinderen vernamen het ten minste niet en in het dorp werd

er niet over gepraat. Zoo verliep alles met de minste schade en met opzet liet Sibylle op de bulletijns den datum van de heropening der klassen niet drukken, want zij was vagelijk van plan niet meer te herbeginnen en bij moeder te gaan wonen. Dat werd voorloopig nog geen vast besluit, alleen doordat zij niet meer in staat was er ernstig over na te denken en beslissen zonder rijp beraad kan een de Lansere niet.

Aan het terugkeeren bij moeder verzaakte Sibylle na een week bij haar te hebben doorgebracht. Haar norsche verbitterdheid had zij tot dan toe aan het leed met vader toegeschreven maar nu zij onder hun tweetjes waren, strandden nog al haar pogingen om de mama van vroeger weer te vinden, op zwijgen en schamperheid. 'Die hoe heet ze, die half-rosse, enfin die vriendin, is ook weg.' - 'Ga maar wat in den hof, mij moet ge niet bezig houden, ik weet wel wat doen.' - Op alle kleedjes maakte ze dezelfde aanmerking: dat ze Sibylle te oud maakten. Ge kunt rouw dragen en toch jong gekleed zijn. Alsof ze voelde wat Sibylle van plan was en het haar beu wilde maken, herhaalde ze gedurig dat zij zelf, oud, slechts rust verlangde. Sibylle verstond hare zinspelingen: blijf niet hier zitten, loop uit en ontmoet een man.

Terug in het eenzaam directeurshuis begon zij echter te overleggen dat zij misschien toch

bij moeder kon inwonen, als zij bijvoorbeeld aan de Brusselsche universiteit uit liefhebberij eenige cursussen volgde. Weer studeerend zou zij moeders norschheid nauwelijks merken en de verplaatsing kon ze immers doen in een klein tweepersoonswagentje, vrij van treingezelschap en treinurendwang, eenzaam langs de baan, snelheid naar lust.

Maar toen kwam onverwachts de deken, niet de vaderlijke pastoor, die een familievriend was, maar de deken, het gezag, mededeelen dat het bisdom wegens tekort aan priesters helaas geen benoeming kon doen in vervanging van Mr. Noël, die in een kliniek verpleegd werd, heelemaal overspannen, overwerkt. Ja, dat is tijdelijk weeral een priester minder en we hebben er al zoo weinig.

Zijn correctheid prikkelde Sibylle, want de de Lansere's waren aan vertrouwelijken, gemoedelijken omgang met de geestelijkheid gewoon. Het ergerde haar dat de deken, die dus alles wist, over niets wou praten. Zij was een slechte, punt, andere regel, hij maakte het kort met haar. De kinderen moesten dus maar in de parochiekerk mis hooren, waar hunne stoelen zouden voorbehouden blijven. Ongemakkelijk, we weten het jufvrouw, maar wat wil u, we kunnen nu eenmaal niet anders en laten we hopen dat deze voorloopige toestand niet te lang zal moeten duren.

Het begin van den strijd, dacht Sibylle, oorlog zonder oorlogsverklaring. Men wilde haar doen boeten. Goed, nu zette zij haar werk voort. Haar ingezonken zenuwen veerden op en snel op elkaar volgden brieven die gebeurtenissen waren.

Acht regels van Kwikstaartje: ‘Sibylle, ik vraag u vergiffenis. Ik heb wroeging, ik moet u spreken, Sibylle, ik moet. Vergeet alles en antwoord dadelijk. Adula.

Als ge niet antwoordt kom ik toch, tien minuten, langer niet. Schrijf dadelijk. Adula.

Ik zal er misschien nog voor mijn brief zijn, ge *moet* mij ontvangen. Adula.’

Vijf en twintig regels van meneer Noël: ‘Hooggeachte jufvrouw Sibylle. Na ons laatste onderhoud gevoel ik mij verplicht u enkele woorden te schrijven, in de vaste hoop dat u zult willen gelooven, dat zij u toegestuurd worden in volledige vrijheid en volkomen oprechtheid. Ik ben hier in verpleging naar lichaam en ziel en voel mij gelukkig, daar ik vertrouw eenmaal weer eene bescheiden taak als priester te kunnen vervullen. Dit is steeds de droom van mijn leven en mijn eenig geluk geweest. Rampzalig was ik toen ik meende dat mij dit voorgoed ontviel.

Mijn afscheid geschiedde te bruusk en daarom wil ik u in eer en geweten dit schrijven: Smartvolle dagen heb ik gekend, doch aan U

persoonlijk, hooggeachte jufvrouw Sibylle, zal ik geheel mijn leven de herinnering bewaren als aan een verstandige, edele, hoogstaande vrouw. Ik ben U alles bij elkaar zeer veel dank verschuldigd. Waar en tegenover wien ook ik over U zal spreken, zal ik het in dezen zin doen en mocht het ooit nodig zijn, krachtig uw verdediging nemen.

Ik hoop dat dit verbeterd afscheid het vorige eenigszins moge goed maken en verblijf met diepen eerbied

uw dienstvaardige

A. Noël.²

De brief van Harry was korter. Een excuus (hij had het bericht gevonden bij zijn terugkeer uit Portugal, Costa del Sol), een lofspraak op den overledene, een woord van deelneming en een verzoek op den man af om bij een aanstaande doorreis naar Berlijn haar even te mogen komen groeten. Ja, terug van een reis gaat hij weer op reis, want hij is nog steeds de ongedurige jonggezel Harry.

De twee eerste brieven vergden geen dringend antwoord, de derde wel, maar nog had Sibylle dit niet geschreven toen de vierde toekwam, van Celest. Die was lang zonder nieuws zooals al zijn brieven, gekeuvel, wat poëzij over de boomen voor zijn venster, die in den herfst weer zoo koninklijk geel en bruin en purper zullen zijn en dan eindelijk de passus

waarom het hem te doen was. Daar Sibylle hem niet meer in vertrouwen nam over haar persoonlijke aangelegenheden en ze op hem en Norbert den indruk gemaakt had van iemand die absoluut rust noodig had, schreef hij dat hij nu vader een beetje moest vervangen en zij dus eens een paar dagen moest komen rusten om over de school te praten. Geruststellend voegde hij er aan toe dat ze absoluut niet zouden filosoferen, alleen wat over de school praten zooals ze dat tot nu toe met vader zaliger deed.

Hij wilde haar alleen maar zeggen dat ze niet verplicht was hem in vertrouwen te nemen en met 'over de school praten' bedoelde hij alleen maar praten over het doodgewone dagelijksche werk, maar zij bracht zijn woorden in verband met het bezoek van den deken en dierf wel haar verdenking niet formuleeren, dat hij zich zou leenen tot een discreet onderzoek naar de school, haar eigen bedoelingen, of wie weet wat meer, maar iets had hij er zeker mee voor, meende zij. Hem nu iets toevertrouwen was ten allerminste onvoorzichtig. Vóór zij een der brieven beantwoordde, zorgde zij voor het drukken en verzenden der mededeeling over den heropeningsdag der klassen. Nu wisten ze dat zij doorwerkte.

De vermoeidheid viel van haar af. De strijd prikkelde haar. Niet alles was misverstand geweest met de vriendin en den priester. En

Harry kwam. Die mocht haar niet verslagen vinden, niet op rust als een vergeten vrijster, maar volop actief aan een werk, waarvan hij, zeker hij die zich verveelde, de beteekenis zou begrijpen. Zonder wrok, bijna opgewekt beantwoordde zij de brieven. Enkele regels aan Kwikstaartje: dat zij dus maar eens moest komen. Enkele regels aan meneer Noël: dat zij met genoegen vernomen had dat het hem goed ging en hem bij deze hare beste wenschen toestuurde voor een spoedige genezing. Een volledige brief aan Celest: veel over vader, wat over moeder, niets over het pensioonaat, maar wel dat een rustkuur haar veel goed zou doen, doch hoe zal ik den tijd vinden, nu bijvoorbeeld wordt alles van onder tot boven geschilderd en ik sta voor alles alleen.

Aan Harry schreef zij spontaan, hartelijk. Hij zou welkom zijn in het vlaamsche dorpje, dat hij de eer had aangedaan niet te vergeten. Zij schreef het adres op den omslag, plakte er een zegel op en werd opeens zenuwachtig, alsof hij nu elk oogenblik kon binnen komen. Mama's critiek op haar kleeding verontrustte haar en onvergetelijk werd de avond dien zij doorbracht op hare slaapkamer, met zich steeds maar te verkleeden en het kapsel te beproeven, dat best haar bleek ovaal omlijstte en de grijze haren aan de slapen verborg. Het was de groote ruime slaapkamer van papa. Haar smal bed

stond er verloren in. Van heel ver kon zij dus Harry tegemoet treden in den spiegel. En zij zou nu en dan Engelsch met hem spreken. Om hulpeloos te zijn, om hem de overhand te laten.

In de spanning van het wachten op hem werd Kwikstaartje totaal onbelangrijk. Sibylle ontving haar in de directiekamer en bleef aan haar schrijftafel zitten. Kwikje liep naar een stoel toe, zette zich en zeide vlug, met bevende stem, dat zij haar excuses kwam aanbieden. Zij was een beetje dronken geweest. Oprecht waar, vraag maar hoeveel cognacjes zij gedronken had. Sibylle proestte even, Kwikje keek haar verstomd aan en zeide: 'ik weet dat er niets was tusschen u en den sergeant.'

- 'Hoe weet ge dat, glimlachte Sibylle, altijd zonder haar aan te kijken, ge zegt weeral iets dat ge niet kunt bewijzen.'

- 'En toch weet ik het. Gij doet dat niet.'

- 'Ik doe wat ik wil. En wat mijn geloof betreft hebt ge ook gelijk gehad en ga dat nu maar vertellen aan Monseigneur, met mijn complimenten.'

Meteen viel Kwikstaartje snikkend naast Sibylle's stoel op de knieën en zwoer definitief de papoea-missies af, want ze legde den eed af heel haar leven bij Sibylle te blijven zonder vergoeding, neen, geen cent nam ze nog aan, ze kon nooit, nooit het onrecht goed maken, maar Sibylle zou zien, ja, als een meid zou ze

werken en ze waren van nu af geen vriendinnen meer, zij zou afstand bewaren, o zij had zoo geleden door wroeging, het grootste onrecht van haar leven zou ze goed maken. 'Geef mij een kus, ge moet mij een kus geven, geef mij een kus, Sibylle, toe, geef mij een kus.'

'Ik kus mijn meiden niet,' zei Sibylle, verzette den inktpot en den inktroger, verschoof den papiersnijder, hechtte een paar losse bladen aan elkaar, sloot haar boek, stond langzaam recht om Kwikstaartje te omhelzen, zeide: 'ik houd veel van u,' en dacht: zoo zal ik Harry kussen, een zachte, lange kus. Maar zij stuurde Kwikje terug naar huis tot het einde van de vacantie, want zij wilde met Harry alleen zijn.

Hij bleef slechts tot 's avonds, bracht 'in tien regels' verslag uit over 'zijn werkzaamheden sinds zij elkaar voor 't laatst gezien hadden' en zij deed hetzelfde 'in twintig regels, want een vrouw heeft minstens het dubbel nodig.' Ziezoo, nu hadden zij elkaar hunne boeken getoond, nu restten hun de schamele uurtjes om zoo maar bij elkaar te zijn. Geen puzzles meer oplossen. Bij elkaar zijn. Zij merkte op dat hij nu sigaren rookte in plaats van sigaretten en toen hij midden in zulk gekeuvel zich genoeglijk in zijn club liet zinken en zeide: 'Ach dat Vlaanderen, dat goede Vlaanderen, ik was hier zoo graag in die wierooklucht,' zeide zij heel eenvoudig dat het alleen van hem afhing hier

langer terug te komen als het hem ten minste nu niet te veel naar solfer rook. Hij zeide: 'Dat gaat nu toch niet meer, Sibylle.' Zij kalm: 'Waarom niet?' Opeens naderde hij haar om haar parfum op te snuiven: daar zij gesproken had van solferreuk. 'Heb ik nochtans even graag als wierook.' Loom, bedwelmd zag zij het geliefd aangezicht dicht bij het hare. De armen waren te zwaar die het wilden omhelzen, maar zij bood hem hare lippen. Het was hun of het van alle eeuwigheid geschreven stond dat zij elkaar dezen kus zouden geven.

XVIII

De zeven en twintig leerlingen, na den dood van Alex weggebleven, had Sibylle niet meer kunnen bijwerven. Het nieuwe schooljaar begon met weer circa 25 minder. Zij lietannoncen verschijnen in katholieke dagbladen, maar ook in enkele neutrale. Dit werd in het dorp besproken, zeiden de onderwijzers aan Kwikstaartje, met die praatten ze gemakkelijker en nog denzelfden dag flapte Kwikstaartje er tegenover Michel uit, dat de pastoors de school boycotteerden en Sibylle groot gelijk had andere middens te bewerken. Zoo kwam het dat die twee mekaar vertelden hoe gloeiend anticlericaal ze waren en toen Michel zeide dat Sibylle het nooit winnen kon tegen de zwarte conspiratie, wekte Kwikstaartje hem vurig op tot hulp in den strijd. Hij die overal kwam kon propaganda maken en we zijn nog met weinigen tegen allemaal, niemand kan gemist worden. Hij dacht eerst aan Kwikstaartje niet. 't Was voor hem alleen een gelegenheid om nu eindelijk weer bij Sibylle te geraken met een onderwerp voor conversatie dat de onbehaaglijkheid van het eerste weerzien kon doen overwinnen, maar reeds de eerste avond, dien Kwikje hem in het directeurshuis bezorgde, werd een teleurstelling. Hij vond Sibylle nog wel heel mooi, maar veel ouder geworden,

misschien zelfs wat ziek. Van al wat Kwikje gezegd had noemde ze de helft overdreven en zijn voornemen propaganda te maken en leerlingen aan te werven aanhoorde ze koel. Zij wilde hem, zeker bij dit eerste bezoek, nog geen dienst vragen, maar met dat al herinnerde zij hem aan den trots van vroeger en hij zag in dat zij een van zijn jeugdvergissingen geweest was. Te kalm, te wijs voor hem, die moet met een professor trouwen. Kwikstaartje putte zich uit om de twee bij elkaar te brengen, want Michel was nu in 't dorp Sibylle's machtigste geestverwant. Zoo zag die snuggere langen tijd niet dat Michel haar meer in het oog had dan Sibylle en haar sproetjes en neusje geleidelijk vergat voor haar vinnige, kittelende oogen en haar sprankelende viefheid. Op een avond in de open poort naar zijn fabriekje en magazijnen zong zij den lof van Sibylle. Het was begonnen met een ernstig gesprek over wat Michel voor de school doen kon en zij hoorde dat hij er over nagedacht had. Volgens hem moest Sibylle een streep zetten onder 't verleden en nieuw beginnen, eerst en vooral met nieuwe onderwijzers. Die pastoorsknechten weg. En er dan voor uitkomen dat zij op een nieuwe basis begon. Dan maakte hij zich sterk met eenige vrienden een flink beschermingscomité samen te stellen en dan moest dat lukken, daar stond hij voor in.

Zoo iets brengt Kwikstaartje totaal in verrukking. Zij ziet naar het nieuw Institut de Lansere een prachtigen bruiloftstoet rijden en begint daarvoor nu reeds de paden te effenen, maar is gauw uitgepraat, want Michel zwijgt en het is al een beetje donker geworden als hij naar haar eigen meening informeert. Om dit onderwerp rustiger te behandelen gaan zij nog wat dieper de poort in, waar niemand hen ziet. Geen kans meer voor Elvire Honts, Anneke Spanjaerts, Christiane Evers. De kussen onder de poort zijn champagne, die van de drie maar loome en trage wijnen. Op slag werden de drie weer vriendinnen en noemden Kwikje: ‘Sproet.’

Het nieuws dat het Institut de Lansere een liberale school geworden was, verspreidde zich snel in den omtrek. Niemand kon het bericht tegenspreken, want de bewijzen lagen voor 't grijpen. Er was geen priester meer verbonden aan de school. Alleen de leerlingen die het vroegen, mochten 's morgens naar de kerk gaan en de anderen mochten een half uur langer slapen, satanische verleiding om de kinderen uit de kerk te houden. De grootste liberaal van 't dorp, Michel Porta, die vroeger nog die geschiedenis met Sibylle gehad had, zat nu heele avonden bij haar en bij dat ander meisje en wierf zelfs in den omtrek leerlingen aan, allemaal van zijn soort, zelfs arme waarvan hij het kostgeld betaalt. De families Spanjaerts,

Evers en Honts wilden natuurlijk niet bekennen, dat zij het tegen de relatie Kwikje-Porta hadden en wonden zich louter anti-liberaal op over de relatie de Lansere-Porta. Het geval van meneer Noël kwam weer ter sprake. Men zeide dat het Bisdom wel wist waarom het niet meer waagde een priester in de nabijheid van Sibylle te zetten, één ervaring was genoeg geweest. En ware Sibylle werkelijk zoo preutsch als men destijds zegde, dan zou ze nu dienzelfden Michel niet weer binnengehaald hebben. En dat meisje daar, dat springertje, weet ge waarom die weg geweest is? Die heeft ruzie gehad met Sibylle omdat ze het schandaal met Mr. Noël uitgebracht had. Dat weten wij van een onderwijzer. Maar het kind is arm en Sibylle heeft haar teruggeroepen met veel geld. Hier zwijgt ze ten minste, ziet ge. Ze weet zij wel wat ze doet en wacht maar, die pikt Michel nog vóór den neus van Sibylle weg.

Welke houding de onderwijzers aannamen, is nooit duidelijk geweest. Allerlei nieuws ging rond als door hen verteld, maar tegenover Sibylle of Kwikstaartje ontkenden zij telkens iets te hebben gezegd. Het aantal leerlingen verminderde ongelooflijk snel. In vollen trimester werden er weggehaald met of zonder voorwendsel van ongesteldheid of heimwee. Sibylle moest onderwijzers hun opzeg geven. De collega's voelden dat zij het zinkend schip

bijtijds moesten verlaten, als ze hun reputatie wilden gaaf houden om elders te postuleeren, want de praatjes over het Instituut werden sensationeeler door rond te loopen. Ze begonnen uit zelfbehoud zelf te praten, op één na die trouw bleef, Uyt de Willighen, een man op jaren, die recht uit de normaalschool bij den meester gekomen was en geen lust meer had om elders te gaan. Zijn vrouw had een winkel van sloffen, schoenen, hoeden en klakken, en raasde wel heel den dag over zijn pensioen, maar hij bleef standvastig, werd in zijn ouden dag nog vlug en ijverig als een nieuwe en zeide hartelijk: ‘Laat ze maar gaan jufvrouw, als 't er op aankomt doe 'k het alleen.’ Smartelijk glimlachte zij hem toe.

Het werk van den koster de Lansere en den grooten meester de Lansere, werk van weldra een eeuw, smolt in minder dan een jaar weg als ware het slechts ijs geweest en sneeuw. Zwaar viel Sibylle de vernedering tegenover allen. Diep en bitter wrokte zij tegen een onzichtbare macht die zich niet vertoonde en al wat den trots van haar familie was zonder scrupulen, zonder eenige moeite had weggevaagd alsof het niets ware. Zij beeldde zich in dat alles gebeurde volgens een te Mechelen met cynische kalmte zorgvuldig opgemaakt plan en voelde zich in den strijd, dien zij zich episch voorgesteld had, een tegenpartijtje dat geen enkel oogenblikje meetelde.

Van nature beheerscht en gesloten, kon zij lang verbergen dat zij, van binnen uitgehold, van razende zenuwen opgevreten, slechts recht bleef en in schijn dezelfde door een kracht die alleen nog op gewoonte berustte. Kwikje en Michel die van langsom meer naar elkaar keken, merkten in elk geval niets. Zij stonden zelfs verwonderd over hare gelijkmoedigheid; Michel zei soms dat het was alsof de school van Kwikstaartje was, niet van Sibylle die zoo kalm bleef. De eerste maal stond Kwikje met ontzetting geslagen toen Pater Eugenius, die op een pastorij een echo gehoord had, zijn zuster onverwachts kwam bezoeken. Zij hoonde hem letterlijk buiten. Dat Kwikstaartje er bij was hinderde haar niet. Woedend, buiten zichzelf, wees zij hem de deur. Geen spionnen hier. Was hij soms gekomen om te bemiddelen, dan moest hij nog vlugger gaan en den Grootmeester van zijne loge melden dat de heks, die met een priester gehoereerd had, onverzoend wou sterven en geen andere eer begeerde dan die van den brandstapel. De zachte man beefde onder zijn pij. Zoo ziek, zoo ten einde geleden was zijn zusje! Nu en dan stak hij vertwijfeld de armen naar haar uit. Hadde zij hem laten naderen, hij zou geschreid hebben van geluk en gezworen haar nu geen oogenblik meer alleen te laten, maar zij schreeuwde schril haar niet aan te raken en dat hij wel goed gezien

had: men moet de katholieke kerk steunen ondanks alles. Steun ze nu, bescherm die zwakke katholieke kerk tegen uw machtige zuster.

Als hij tot aan de buitendeur gedrongen was, meende hij een laatste redplank te hebben. Het was roerend zooals hij met tranen in de oogen smeekte te mogen blijven, omdat het toch ook zijn oudershuis was. Hoor, schampte zij, de katholieke kerk tracht op mijn gemoed te werken. Het huis is van mij. Er uit! Kwikstaartje, die zich tusschen de twee gehouden had om ergers te voorkomen, liet hem uit en reeds op de straat fluisterde hij haar nog toe dat het niets was, dat zij om de liefde Gods toch goed op zijn zusje zou passen, dat hij wel terug kwam.

In zijn radeloosheid liep hij naar de pastorie. Hij wist wel niet goed wat Sibylle de katholieke kerk allemaal verweet, maar hij sloeg toch maar met de vuist op tafel: Of dat de dank was voor de diensten door zijn familie sedert een eeuw aan het katholiek onderwijs bewezen. De oude pastoor wist ook niets anders dan dat men in het Instituut het wijs beleid van den goeden Meester de Lansere erg gemiste en dat Sibylle, te jong misschien, te theoretisch, waartoe dient al die filosofie voor een vrouw, enfin te star, niet soepel, niet wijs, een paar tactische fouten moest bedreven hebben.

De dood van Alex was een zware slag geweest. En Sibylle had niet weten te vermijden dat allerlei praatjes rondgestrooid werden. Dat zou bij den Meester niet waar geweest zijn. En als die praatjes eenmaal aan 't loopen zijn, pater, wordt een vliegescheet een berg.

En Pater Eugenius kon verder. Naar Norbert, naar het bisdom zelfs, maar wat hielp het. Norbert zou Sibylle wel eens gaan opzoeken en zien wat hij als dokter voor haar kon doen, maar waarom in Godsnaam werkte zij zich ziek aan die school? Had zij dat nodig? Waarom verkocht zij den heelen boel niet.

Te Mechelen wist men van niets. Er was de geestelijkheid geen enkel order gegeven en dat er praatjes rondliepen was erg genoeg, want daar had het bisdom alles behalve belang bij. Pater Eugenius vroeg of men de priesters dan geen wenk kon geven, de praatjes te helpen den kop indrukken. Men wierp op dat dit een zeer kiesche zaak was. Niet alleen tegenover andere gestichten. Zonder de meest volledige waarborgen kon het bisdom de zaak van een privaat gesticht niet tot de zijne maken. Dat lag overigens niet in de traditie.

Wat hij zonder te weten bereikte keerde zich nog tot grooter verbittering van Sibylle: een poging van het bisdom het instituut te koopen en er een klein college voor oude en moderne humaniora van te maken. Niet pater Eugenius,

de deken werd met het eerste poolshoogte nemen belast. Deze herinnerde zich zijn ijskoud gesprek met Sibylle en vond in het begin van den derden trimester den aangewezen gezant in den asthmatischen priester, die dit jaar bizonder vroeg op ziekenverlof was gekomen. Hij was daar de man voor, niet officieel, zacht, beminnelijk, oud vriend van den meester en hij moest toch gaan om voor te stellen weer de mis te lezen in de kapel, meteen een bewijs dat de clerus toch niet van slechten wil was. Uiterst voorzichtig, langs omwegen en met vele verontschuldigen, gaf de hijgende man zijn goeden raad en doe er mee, mijn beste jufvrouw Sibylle, wat u goed dunkt, 't is zoo maar een gedacht van mij. Ik zou, niet waar, als ik u was, naar Mechelen gaan of schrijven, schrijven is ook goed, en het gesticht te koop aanbieden. Ik weet natuurlijk niet of ze 't zullen koopen, dat zijn hun zaken, maar ik geloof, enfin ik weet het niet, hoor...

Sibylle stond recht en zeide: Nooit. Zij stapte tweemaal op en neer door het directeursbureel, waar meester de Lansere op die wijze altijd precies gevonden had wat voor het pensioonaat het beste was en zeide dat zij er trouwens niet aan dacht het gesticht op te geven, want zij was in onderhandeling met het ministerie, om volgend jaar alleen nog verwaarloosde kinderen op te nemen, haar ge-

stuurd door den kinderrechter. Die zijn er zooveel te krijgen als men wil. 't Is geen aantrekkelijk publiekje en ze brengen niet veel op, meneer Clottiers, maar het is haar niet te doen om geld, denkt u dat toch niet. Opvoeding met een liefdadig doel zegt haar heel wat meer, dan de betaalde last met gegoede kinderen waarvoor scholen genoeg bestaan.

Tot aan het bezoek van Pater Eugenius had Kwikstaartje beter op Sibylle gepast dan nadat hij er zoo angstig om gesmeekt had. Ze was bang geworden voor de vriendin, die zij nooit zoo had leeren kennen en kon het beeld van de schuimende furie niet vergeten. Ze was wel kwaad op alle paters en pastoors, maar zooals pater Eugenius, een eigen broer dan nog, moesten ze volgens haar toch nog niet behandeld worden. En het gesticht was verloren met een directrice die zoo den waanzin nabij was. In plaats van voort te strijden, remde zij dus en suste. Een nieuwe afgod, Michel, nam de plaats in van het voornemen het grootste onrecht van haar leven goed te maken.

Als Sibylle afgetobd, verbitterd en vernederd, des avonds begon te verlangen naar het einde van alles, een kort briefje aan Harry en dan de dood van Petronius in Quo Vadis, in een warm bad met een open polsadtje, zaten voor haar op de breede sofa waar haar vader des middags wat dutte, de twee geliefden en al

wat in haar vrouw was bleef wakker en verlangde. Zij wilde niet meer over de school praten en als zij zich soms terugtrok in het directiebureau was het om hen alleen te laten. Maar dan loerde ze soms door het sleutelgat om zich te verkwikken aan hun liefdesspel.

Haar werk en strijd kwamen haar eindelijk ijdel voor. Zij verweet zich een kunstmatig ideaal te hebben gezocht, toen het leven voor haar zijn luister en zin had verloren. Liefde, een beetje gelukkig zijn. Door het sleutelgat zag zij geen twee mensen van haren leeftijd. Niets is kinderlijker dan een vriend paar. Zij zag twee kinderen wier instinct, zooveel secuurder dan haar tegen schoolwijsheid doodgevochten verstand, het beetje geluk zocht dat het leven kan bieden. Zij voelde zich oud en moe. Een stille verteederding voor het likkend paartje deed haar de deur openen en zij stelde voor het trouwfeest te vieren in de feestzaal van het instituut, alles op haar kosten. Ja, dat moesten ze haar laten doen voor haar eenige vriendin.

Kwikje kon, misschien voor het eerst in haar leven, niet spreken van ontroering. Michel wel. Hij zeide dat ze dus moesten trouwen tijdens de groote vakantie, Sibylle dat ze na het feest haren boel verkocht en Michel: 'Als ik er genoeg hypotheek mag op laten staan, Sibylle, koop ik het.' Twee groote zaken op twee minuten tijds beslist, Meester, Meester, wat al lichtzinnigheid!

Misschien zou het Instituut de Lansere nog enkele jaren hebben voortbestaan als kostschool voor verwaarloosde kinderen, indien Sibylle niet gemeend had dat het Bisdome haar wilde ten onder brengen om zelf het instituut in handen te krijgen. Want de Lansere's geven niet op, zeker de overprikkelde Sibylle niet. Maar nu werd het haar een bitter genoeg die hoop zoo spoedig mogelijk te verijdelen. Allen die zich verlustigden in haren hopeloozen strijd om een slechte school moesten zoo gauw mogelijk vernemen, dat er geen spraak was van strijd, dat zij geen vinger verroerde om een leerling te doen komen of blijven. Zij, Dr. Philosophiae Thomisticae Sibylle de Lansere, had tegen haren zin het werk der familie voortgezet uit piëteit, maar was men niet tevreden met een school zooals zij die wilde, goed, zij vroeg niet beter dan er van af te zijn. In dien zin sprak zij tot hare onderwijzers en stelde den ouden Uyt de Willighen gerust omtrent de kwestie van het pensioen.

Alleen voor mama was zij bevreesd. Bij haar bezoeken had zij zich telkens aan een uitval verwacht, want de praatjes moesten haar toch op een of andere wijze bereikt hebben, maar de oude dame sprak geen woord. Toen Sibylle haar het besluit zelf ging mededeelen, had zij maar één snelle bedenking: 'Ge gaat u toch hier bij mij niet komen opsluiten hoop ik.' Ze

vroeg niet eens wat Sibylle dan zelf ging doen en zonk weer weg in haar norsche zwijgzaamheid. Na een kwartiertje deed ze zelfs of ze insliep, haar gewone tactiek om de dochter te manen: verbeuzel uw tijd niet bij mij.

Voor het eerst in de geschiedenis van het instituut, was op de prijsuitdeeling geen priester aanwezig. Het was al Porta dat de klok sloeg, naam die een vlag is. De dokter die Porta destijds als burgemeester verdrongen had, was gestorven, zoodat zijn eerste schepene, zoon Porta, voortzetter van vaders oude zaak, als dienstdoend burgemeester kon verschijnen. Naast hem zat de oude Porta, voorzitter van den oud-leerlingenbond, die nog op papier bestond. Michel zat er als notabele van het dorp en naast hem de oude Spanjaerts, de man die zich opgewerkt had, maar nergens gevraagd werd omdat hij tot geen groep behoorde. Hier zat hij, opeens zonder bezwaren tegen Sibylle en de Porta's, overgelukkig te pronken. Het was een anticlericale manifestatie. Mooi en trotsch zetelde tusschen hen jufvrouw de directrice, die voor de plechtigheid een afscheidsrede hield, zoo kalm en waardig als de Meester dat in zijn besten tijd had gedaan. Hare stem werd alleen wat vaster en nadrukkelijker, toen zij zeide dat een nieuwe tijd aanbrak, dien niemand ter wereld zou tegenhouden en dat zij persoonlijk een tijldang had gemeend,

voor dien nieuwen tijd de bescheiden rol te mogen vervullen, die het opvoedingsgesticht van hare familie zooveel jaren had gespeeld. Maar men doet geen nieuwen wijn in oude vaten. Een nieuwe toekomst moet van den grond af opgebouwd worden, onbelemmerd door het verleden.

Toen het gebouw ledig was wandelde zij met Uyt de Willighen door de lokalen en schonk hem het harmonium waarop hij zangles gegeven had, en een van de studiepiano's. Hij mocht zich een wereldbol en landkaarten kiezen en meer dan een stootkarretje vol boeken uit de klasbibliotheek. Toen legde zij beide handen op de schouders van den verzaligden man. 'Ziezoo, mijn goede, brave Uyt de Willighen, dank voor alles en ik ben blij dat het gedaan is.' En lachte en weende.

XIX

Zij nam twee dagen vakantie vooraleer zich aan Kwikje's trouwfeest te wijden. Een dag voor Norbert, die haar gelukwenschte met het besluit, want dat was immers geen werk voor haar. En daarbij, zulke pensionaterij is uit den tijd. Hij mocht haar niet eens onderzoeken: zij beweerde nu wel vanzelf beter te worden.

De volgende dag was voor Celest, die niets deed dan weenen omdat ze zoo vanzelf naar hem toegekomen was. Ik word oud, ge ziet het, ik word zoo sentimenteel, neem het niet kwalijk. Hij vond alles goed, dierf zelf over niets beginnen en zeide even voor haar vertrek, bang voor een bitsigheid: 'Nu kom ik u ook eens gauw bezoeken. Als ge heelemaal uitgerust zijt.' Doch wanneer zou deze Sibylle de Lansere heelemaal uitgerust zijn?

Op het trouwfeest had zij Harry uitgenoodigd en hem een plaats gegeven naast haar aan de tafel. Naar gelang de tafelvreugde steeg, werden zij stiller en inniger alleen. Op de speelplaats werd gedanst. Daar zat Uyt de Willighen met zijn dorpsfanfare op een verhoog: zooals Sibylle geschreven had, een echte vlaamsche bruiloft. Harry leidde haar ten dans. Hunne lichamen smolten aan elkander. Met haar mond zoo dicht aan den zijne, werd het verlangen naar een kus zoo onweerstaanbaar dat zij

hijgend begon te fluisteren, zoo maar, om het even wat. ‘Harry, die lange meneer met zijn zwart haar en rosse wenkbrauwen, is de burgemeester. Hij zou mijn boel hier willen koopen. De gemeente wil er een vakschool van maken en nu wil hij weten hoeveel ik er voor vraag, om een voorstel te kunnen doen in den gemeenteraad. Hoeveel moet ik vragen?’ Het klonk kinderlijk en uit den toon, maar hij, ook in den roes die bedwelmde, zeide al even jongensachtig dat hij met dien meneer wel eens zou praten. Verkoopen of koopen doe ik graag. Het levenswerk van meester de Lansere werd in den tijd van drie dansen verkwanseld. Harry vroeg te veel, maar Sibylle verklaarde zich onmiddellijk accoord met het bod dat de burgemeester er zoo goed als zeker meende in den gemeenteraad te zullen door krijgen. Zij dansten voort. Harry zeide: ‘Die man zal gedacht hebben: is die Brit gek? Ik heb hem gezegd dat ik een oud-leerling van uw vader ben en uw vriend, wat mocht ik anders zeggen?’ Zij drong zich nog vaster tegen hem aan, haar lippen raakten de zijne. Zij zeide: ‘mijn man.’

Elken morgen zeiden ze: we moeten een reis doen, maar waren niet in staat te denken waarheen. Soms begonnen ze dan maar alvast samen hun valiezen klaar te maken, maar 's middags waren die nog niet klaar of zelfs heelemaal leeg, van mekaar alles naar het hoofd te gooien. Na

den middag rustten ze, tennisten op de speelplaats en hij zeide dat het nutteloos was te reizen, vermits nergens op de wereld zulk een tennisplein te vinden is. Ze stoeiden van de eene klas in de andere en gaven elkaar les en vooral geduchte straffen. In de speelzaal probeerden ze een van de vele spelen zonder ruzie uit te spelen en hij bleek een geheime ondeugd te bezitten: zich overal languit op den grond te leggen. Ze moest niet denken, zeide hij, dat Aristoteles alles wist. Als ze iets van honden kende, zou ze weten dat dit een teeken van ras en welgezindheid is. Hij sleepte zelfs een tapijt naar de speelplaats om in de zon te liggen. Hij lag heerlijk lang en slank in witte broek en hemd op dat rood tapijt. Zij knielde naast hem en vereerde met kussen overal het aanbeden gelaat. 'Engeland neemt de hulde der uitheemsche volkeren in ontvangst,' zeide zij omdat hij het zich kalm liet welgevallen. En hij: 'Dat doet Engeland altijd voor het ze opslokt.' Er ontstond een worsteling.

Op een avond deden de twee meiden, die tijdens de vacantie bleven, zonder kloppen de deur open, persten zich er in en zeiden: 'Jufvrouw, we komen onzen dienst opzeggen.' Sibylle gaf hun juist een uur tijd om het huis te verlaten.

Eenig was het gezicht van Harry die nu opeens voor de levenswerkelijkheid stond: de

nooddruft van zijn gezin te lenigen. Hij kon onzeglijk droog koddig doen, ze moest hem zoo knuffelen en nijpen, dat hij zich voornam haar een teddy-beer te koopen: daar kon ze zich dan rustig op uitwerken. Als hij 's nachts wakker lag was het met de vraag wat ze morgen zouden eten en hij haalde alvast appelen van onder de matras. Ze speelden kokeneten in de enorme keuken, lieten alles staan en stormden naar de fruitboomen in den moestuin. Den tweeden avond, toen de verloren zoon zich herinnerde dat in het huis zijns vaders vele maaltijden waren, laten wij tot hen gaan, hoorden ze dat een hoop volk vóór het huis stond te jouwen en te fluiten en vroegen zich af of ze dat den avond tevoren ook al niet gehoord hadden. Hij werd doodsbleek en zette een vervaarlijken stap naar de deur, maar keek om naar Sibylle die even bleek glimlachte en nam haar zacht in zijn armen. Des anderen daags zeer vroeg vertrokken zij.

In het voorjaar stierf Mevrouw de Lansere aan de gevolgen van een verkoudheid, die volgens den dokter heelemaal niet ernstig was. Zij had er maar twee dagen voor te bed gelegen, stond in den voormiddag zelf op om het bed te laten maken, zeide de meid nogal norsch zich wat te haasten en niet zoo over en weer te loopen, omdat zij zich onpasselijk voelde en geen gewoel kon verdragen, wilde echter niet

eens in het bed geholpen worden, legde zich neer, maakte een paar onverstaanbare teekens met de hand en stierf.

Uyt de Willighen zorgde voor de begrafenis, waarvoor Harry en Sibylle nog juist bijtijds toekwamen. De stroefheid van het weerzien viel Harry niet op, daar hij niet wist hoe Norbert, Christiane en Pater Eugenius anders waren en de gedempte stilte toeschreef aan de presentie van het lijk.

Even voor dit gelicht werd, nam Norbert Sibylle onder den arm. ‘Luister kind, ik heb er ook met Celest over gesproken, Christiane moet ge excuseeren die begrijpt dat niet. We vinden het jammer, maar ge zijt oud en wijs genoeg om te weten wat ge moet doen. Er wordt over niets gesproken, ge moet niet kwalijk nemen dat ik u niet samen kan uitnoodigen, maar ik hoop dat ge altijd uw geluk moogt vinden. En om heel oprecht met u te zijn, Sibylle, gisteren hebben Christiane en Celest wat ruzie gehad. Ik zweeg, ik ken Christiane. Zij wou doen alsof ge ons zuster niet waart en Celest heeft wel tien keeren gezegd: En ze blijft mijn zuster. Ik weet niet of ge hem zoo goed kent als ik, maar dat is een mensch met heel veel hart, hoor. Kom, ze staan allemaal al gereed.’

Harry en Sibylle bleven op ‘Torekenshof’ en richtten het in als zomerverblijf. Den winter zouden ze voortaan in Londen doorbrengen.

De enorme bovenzaal in hoefijzervorm, herschiepen ze in atelier, bibliotheek, studievertrek. De machtige vulkachel werd vervangen door twee haardvuren, want ook 's zomers kan het er koel zijn, en op anderhalven meter hoogte werden, al de muren langs, boekenrekken getimmerd. De boeken uit het pensionaat, dat weldra door de gemeente definitief zou aangekocht worden, de tinnen maten, de mooiste landkaarten, tapijten en zetels werden daarheen gebracht en het werd een wijde lichte woonwereld. Zij omhelsden elkaar en nu zouden ze eindelijk gaan werken! Hij schilderde, teekende en lag languit op den vloer naast de rekken 'om oppervlakkig kennis te maken met de boeken'. Voor haar was een van de lange eettafels tegen den muur gezet onder twee vensters. Van daar riep ze: 'Ik weet niet in hoe lang geen kus meer gekregen.' Hij uit de verte: 'Absoluut geen tijd meer. Momenteel bezig met Copernicus. Tot zes ure wachten. Wat nieuws van het linkerfront?' 'Het linkerfront documenteert zich. Aarzelt nog tusschen drie onderwerpen. Staat Montaigne aan uw kant?' 'Aan mijn kant staan alle verstandige menschen.' - 'Groote engelsche ezel, ik vraag of het werk van Montaigne langs dien kant staat, hier kan ik het niet vinden.' - 'Geen kus voor half zeven, wegens beleedigende uitlatingen.'

De lucht van Vlaanderen, aansluitende herinneringen, en de rust van het buitengoed maakten haar oude dromen wakker: wijsgeerige studies die zij zou ontwerpen en samen met Harry uitwerken. Zij koos ten slotte als onderwerp: 'De ziel', breder hervatting van haar leuvense thesis.

Op zekeren morgen ging zij in de keuken het middagmaal bestellen. De meid stond in den tuin bij den hovenier te praten. Op een krant van een maand oud lagen groenten die nog moesten schoongemaakt worden. Het hoofdartikel 'Het Mirakel' begon aldus: 'In onze drie vorige bijdragen hebben wij betoogd dat het mirakel mogelijk is en waarom God in zijne alwijze beschikking soms afwijkt van de wetten der natuur. Laten wij thans eens onderzoeken of er ook mirakelen gebeuren. De ongelooovigen....' Sibylle scheurde het hoofd van de krant uit om de reeks artikelen, die nu volledig moest verschenen zijn, te bestellen.

Het waren er zeven. Zij legde ze op een hoek van haar schrijftafel. Haar volgende boek zou heeten: 'Het Mirakel'. Den komenden winter in Londen zou zij zich daarvoor volledig documenteeren en het schrijven in den zomer.

Weken later, Harry had de vischkoorts gekregen en een boogbrugje zonder leuning over den vijver laten bouwen, waarop hij zich ging laten uitlachen, zeide hij, door baarsjes en

dikkoppen, want visch zit er niet, nam zij toevallig een van de kranten in de open hand en las: ‘Suggestie zeggen de ongelooften, maar te Lourdes is een kind van één jaar plotseling genezen. Was dat ook suggestie?’ Zij bleef versteend staan, ijskoud. Zij gooide de krant weg en wilde bij Harry op het brugje gaan zitten, maar nauwelijks de trap af ging zij weer naar boven en las na elkaar de zeven artikelen. De theoretische uiteenzettingen vond zij bespottelijk, maar dieper dan den eersten keer grepen haar twee feiten aan die suggestie totaal uitsloten. De ernst van het studiebureau, waarin ook ongelooftige dokters zetelden, stond voor haar vast. De bronnen voor wetenschappelijke officiële verslagen waren in het artikel aangegeven. ‘Wij zijn maar journalisten, wij verkoopen slechts domme praatjes voor het onnoozele volk, zeggen onze hooggeleerde, alles wetende tegenstanders. Welnu, zij moeten ons niet gelooven, die superieure geesten. Laten zij zichzelf documenteeren zooals het echte wetenschapsmensen past. Daar zijn o.a....’ Loochenen leek haar onmogelijk.

Zij trachtte alle gedub te verdagen tot zij het geval zelf zou onderzocht hebben, het kind zelf gezien en de foto's, het verslag besproken met een universiteitsprofessor, maar zij had tot nu toe streng haar geweten gevolgd, ook verdaging zou haar rust benemen. Dat was zwak-

heid, angst voor de waarheid en haar consequenties. Neen, zij moest weer op weg en zoeken.

Na eenige dagen bemerkte Harry dat zij verstrooid was, onrustig en melancholisch. Haar werk vorderde niet meer en eens nam zij snel een kaart voor zijn oogen weg. Het was een bestelling van boeken over Lourdes. Hij vroeg achteloos of ze nu dáárover ging schrijven. Zij antwoordde even nonchalant. Hij keek haar ernstig aan en daalde in gedachten verdiept de trap af. Het was haar of hij haar verliet, zooals hij zich afgewend had van zijn moeder.

Eens stelde hij voor weer naar Londen te vertrekken omdat ze hier niet zoo goed tierde. Zij wist dat verplaatsing niet helpen kon. Als zij wilskrachtig alles wegwierp en weer de vroolijke werd, was haar vreugde juist dien halven toon te hoog die den beminde verontrust. Hij zeide sussend dat hij zelf ook zijn hoogten en laagten had. Geef u geen moeite, dat gaat over, maar zij wist beter.

Als zij zich vergist had moest zij Harry verlaten. In het gunstigste geval maakte zij hem ongelukkig door de onrust en het zelfverwijt die hij bij zijn moeder zoo haatte. Liever verliet ze hem, een korte pijn, dan zijn leven te vergallen.

Op een namiddag stond hij te schilderen. Hij had zijn ezel gerold tot waar hij maar een stap

achteruit te gaan had om haar te zien. Sinds meer dan een uur zat zij zonder boek of blad met het hoofd in de handen te staren. Hij vroeg haar even te gaan kijken naar zijn twee lijnen op het brugje en desgevallend de kabeljauwen met zijn groeten te zeggen dat er absoluut geen haast bij was. Morgen plaatste hij immers toch weer de lijn.

Zij hurkte in gedachten op den rand van het brugje. Aan de vischlijnen dacht zij niet. Zij zag haar hoofd, een zacht weemoedig gelaat in een krans van zwarte haren in het stille water. Daarrond weerspiegelde zich de hemel, de oneindigheid, het peillooze geheim. Er was een drang in haar lichaam, haar wezen smeekte: ontvouw mij uw geheim. Haar gelaat naderde het water te dicht, waar het volgens de beschrijving van Dr. Alex de Lansere gevaarlijk diep is en zij verloor het evenwicht. Een half uur later haalde Harry haar boven.

Zoo en niet anders is de geschiedenis van Sibylle de Lansere, martelares. Gij, mijne dorpsgenooten, zegt dat zij hare straf niet is ontgaan.

Ik heb haar leven beschreven zonder passie of polemieek, naar waarheid, uit deernis. Steenigt mij zoo gij wilt, ik getuigde rechtschapen en vrij.